

KRIVIČNI ZAKONIK

("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009 i 111/2009)

OPŠTI DEO

Glava prva OSNOVNE ODREDBE

Nema krivičnog dela niti kazne bez zakona

Član 1

Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivična sankcija za delo koje pre nego što je učinjeno zakonom nije bilo određeno kao krivično delo, niti mu se može izreći kazna ili druga krivična sankcija koja zakonom nije bila propisana pre nego što je krivično delo učinjeno.

Nema kazne bez krivice

Član 2

Kazna i mere upozorenja mogu se izreći samo učiniocu koji je kriv za učinjeno krivično delo.

Osnov i granice krivičnopravne prinude

Član 3

Zaštita čoveka i drugih osnovnih društvenih vrednosti predstavlja osnov i granice za određivanje krivičnih dela, propisivanje krivičnih sankcija i njihovu primenu, u meri u kojoj je to nužno za suzbijanje tih dela.

Krivične sankcije i njihova opšta svrha

Član 4

(1) Krivične sankcije su: kazne, mere upozorenja, mere bezbednosti i vaspitne mere.

(2) Opšta svrha propisivanja i izricanja krivičnih sankcija je suzbijanje dela kojima se povređuju ili ugrožavaju vrednosti zaštićene krivičnim zakonodavstvom.

(3) Krivične sankcije se ne mogu izreći licu koje u vreme kada je delo učinjeno nije navršilo četrnaest godina. Vaspitne mere i druge krivične sankcije mogu se izreći maloletniku pod uslovima propisanim posebnim zakonom.

Glava druga VAŽENJE KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA REPUBLIKE SRBIJE

Vremensko važenje krivičnog zakonodavstva

Član 5

- (1) Na učinioca krivičnog dela primenjuje se zakon koji je važio u vreme izvršenja krivičnog dela.
- (2) Ako je posle izvršenja krivičnog dela izmenjen zakon, jednom ili više puta, primeniće se zakon koji je najblaži za učinioca.
- (3) Na učinioca krivičnog dela koje je predviđeno zakonom sa određenim vremenskim trajanjem primenjuje se taj zakon, bez obzira na to kad mu se sudi, ako tim zakonom nije drukčije određeno.

Važenje krivičnog zakonodavstva na teritoriji Srbije

Član 6

- (1) Krivično zakonodavstvo Republike Srbije važi za svakog ko na njenoj teritoriji učini krivično delo.
- (2) Krivično zakonodavstvo Srbije važi i za svakog ko učini krivično delo na domaćem brodu, bez obzira gde se brod nalazi u vreme izvršenja dela.
- (3) Krivično zakonodavstvo Srbije važi i za svakog ko učini krivično delo u domaćem civilnom vazduhoplovu dok je u letu ili u domaćem vojnom vazduhoplovu, bez obzira gde se vazduhoplov nalazio u vreme izvršenja krivičnog dela.
- (4) Ako je u slučajevima iz st. 1. do 3. ovog člana u stranoj državi pokrenut ili dovršen krivični postupak, krivično gonjenje u Srbiji preduzeće se samo po odobrenju republičkog javnog tužioca.
- (5) Krivično gonjenje stranca u slučajevima iz st. 1. do 3. ovog člana može se, pod uslovom uzajamnosti, ustupiti stranoj državi.

Važenje krivičnog zakonodavstva Srbije za učinioce određenih krivičnih dela izvršenih u inostranstvu

Član 7

Krivično zakonodavstvo Srbije važi za svakog ko u inostranstvu učini krivično delo iz čl. 305. do 316. i čl. 318. do 321. ovog zakonika ili iz člana 223. ovog zakonika, ako se falsifikovanje odnosi na domaći novac.

Važenje krivičnog zakonodavstva Srbije za državljanina Srbije koji učini krivično delo u inostranstvu

Član 8

- (1) Krivično zakonodavstvo Srbije važi za državljanina Srbije i kad u inostranstvu učini koje drugo krivično delo, osim krivičnih dela navedenih u članu 7. ovog zakonika, ako se zatekne na teritoriji Srbije ili bude izručen Srbiji.

(2) Pod uslovima iz stava 1. ovog člana krivično zakonodavstvo Srbije važi i za učinioca koji je postao državljanin Srbije pošto je učinio krivično delo.

Važenje krivičnog zakonodavstva Srbije za stranca koji učini krivično delo u inostranstvu

Član 9

(1) Krivično zakonodavstvo Srbije važi i za stranca koji van teritorije Srbije učini prema njoj ili njenom državljaninu krivično delo i kad nisu u pitanju krivična dela navedena u članu 7. ovog zakonika, ako se zatekne na teritoriji Srbije ili bude izručen Srbiji.

(2) Krivično zakonodavstvo Srbije važi i za stranca koji prema stranoj državi ili prema strancu učini u inostranstvu krivično delo za koje se po zakonu zemlje u kojoj je učinjeno može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, ako se zatekne na teritoriji Srbije, a ne bude izručen stranoj državi. Ako ovim zakonikom nije drukčije određeno, sud u takvom slučaju ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je krivično delo učinjeno.

Posebni uslovi za krivično gonjenje za krivično delo učinjeno u inostranstvu

Član 10

(1) U slučaju iz čl. 8. i 9. ovog zakonika krivično gonjenje se neće preduzeti, ako je:

- 1) učinilac potpuno izdržao kaznu na koju je u inostranstvu osuđen;
- 2) učinilac u inostranstvu pravnosnažnom presudom oslobođen ili mu je kazna zastarela ili oprostena;
- 3) prema neuračunljivom učiniocu u inostranstvu izvršena odgovarajuća mera bezbednosti;
- 4) za krivično delo po stranom zakonu za krivično gonjenje potreban zahtev oštećenog, a takav zahtev nije podnet.

(2) U slučaju iz čl. 8. i 9. ovog zakonika krivično gonjenje će se preduzeti samo kad se za krivično delo kažnjava i po zakonu zemlje u kojoj je delo učinjeno. Kad se u slučaju iz čl. 8. i 9. stav 1. ovog zakonika, po zakonu zemlje u kojoj je delo učinjeno za to krivično delo ne kažnjava, krivično gonjenje se može preduzeti samo po odobrenju republičkog javnog tužioca.

(3) U slučaju iz člana 9. stav 2. ovog zakonika, ako je u pitanju delo koje je u vreme kad je izvršeno smatrano krivičnim delom prema opštim pravnim načelima priznatim u međunarodnom pravu, gonjenje se može preduzeti u Srbiji po odobrenju republičkog javnog tužioca, bez obzira na zakon zemlje u kojoj je krivično delo učinjeno.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inostranstvu

Član 11

Pritvor, svako drugo lišenje slobode u vezi sa krivičnim delom, lišenje slobode u toku postupka izručenja, kao i kazna koju je učinilac izdržao po presudi inostranog ili

međunarodnog krivičnog suda uračunaće se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto krivično delo, a ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje će se izvršiti po oceni suda.

Odgovornost pravnih lica za krivična dela

Član 12

Odgovornost pravnih lica za krivična dela, kao i sankcije pravnih lica za krivična dela uređuju se posebnim zakonom.

Važenje opšteg dela ovog zakonika

Član 13

Odredbe opšteg dela ovog zakonika važe za sva krivična dela određena ovim zakonikom ili drugim zakonom.

Glava treća KRIVIČNO DELO

1. Opšte odredbe o krivičnom delu

Krivično delo

Član 14

(1) Krivično delo je ono delo koje je zakonom predviđeno kao krivično delo, koje je protivpravno i koje je skrivljeno.

(2) Nema krivičnog dela ukoliko je isključena protivpravnost ili krivica, iako postoje sva obeležja krivičnog dela određena zakonom.

Izvršenje krivičnog dela nečinjenjem

Član 15

(1) Krivično delo je učinjeno nečinjenjem kad zakon propuštanje da se preduzme određeno činjenje predviđa kao krivično delo.

(2) Nečinjenjem može biti učinjeno i krivično delo koje je zakonom određeno kao činjenje, ako je učinilac propuštanjem dužnog činjenja ostvario obeležja tog krivičnog dela.

Vreme izvršenja krivičnog dela

Član 16

(1) Krivično delo je izvršeno u vreme kad je izvršilac radio ili bio dužan da radi, bez obzira kad je posledica dela nastupila.

(2) Saučesnik je krivično delo učinio u vreme kad je radio ili bio dužan da radi.

Mesto izvršenja krivičnog dela

Član 17

- (1) Krivično delo je izvršeno kako u mestu gde je izvršilac radio ili bio dužan da radi, tako i u mestu gde je u celini ili delimično nastupila posledica dela.
- (2) Pokušaj krivičnog dela smatra se izvršenim kako u mestu gde je učinilac radio, tako i u mestu gde je posledica po njegovom umišljaju trebalo da nastupi ili je mogla da nastupi.
- (3) Saučesnik je krivično delo učinio i u mestu u kojem je preduzeo radnju saučesništva.

Delo malog značaja

Član 18

- (1) Nije krivično delo ono delo koje, iako sadrži obeležja krivičnog dela, predstavlja delo malog značaja.
- (2) Delo je malog značaja ako je stepen krivice učinioca nizak, ako su štetne posledice odsutne ili neznatne i ako opšta svrha krivičnih sankcija ne zahteva izricanje krivične sankcije.
- (3) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana mogu se primeniti na krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina ili novčana kazna.

Nužna odbrana

Član 19

- (1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u nužnoj odbrani.
- (2) Nužna je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinilac od svog dobra ili dobra drugoga odbije istovremen protivpravan napad.
- (3) Učiniocu koji je prekoračio granice nužne odbrane može se kazna ublažiti. Ako je učinilac prekoračio granice nužne odbrane usled jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom može se i osloboditi od kazne.

Krajnja nužda

Član 20

- (1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u krajnjoj nuždi.
- (2) Krajnja nužda postoji kad je delo učinjeno radi toga da učinilac otkloni od svog dobra ili dobra drugoga istovremenu neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pri tom učinjeno zlo nije veće od zla koje je pretilo.
- (3) Učiniocu koji je sam izazvao opasnost, ali iz nehata ili je prekoračio granice krajnje nužde, može se kazna ublažiti. Ako je učinilac prekoračio granice krajnje nužde pod naročito olakšavajućim okolnostima može se i osloboditi od kazne.

(4) Nema krajnje nužde ako je učinilac bio dužan da se izlaže opasnosti koja je pretila.

Sila i pretnja

Član 21

(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno pod dejstvom neodoljive sile.

(2) Ako je krivično delo učinjeno pod dejstvom sile koja nije neodoljiva ili pretnje, učiniocu se kazna može ublažiti.

(3) U slučaju iz stava 1. ovog člana kao izvršilac krivičnog dela smatraće se lice koje je primenilo neodoljivu silu.

Krivica

Član 22

(1) Krivica postoji ako je učinilac u vreme kada je učinio krivično delo bio uračunljiv i postupao sa umišljajem, a bio je svestan ili je bio dužan i mogao biti svestan da je njegovo delo zabranjeno.

(2) Krivično delo je učinjeno sa krivicom i ako je učinilac postupao iz nehata, ukoliko zakon to izričito predviđa.

Neuračunljivost

Član 23

(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u stanju neuračunljivosti.

(2) Neuračunljiv je onaj učinilac koji nije mogao da shvati značaj svog dela ili nije mogao da upravlja svojim postupcima usled duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, zaostalog duševnog razvoja ili druge teže duševne poremećenosti.

(3) Učiniocu krivičnog dela čija je sposobnost da shvati značaj svog dela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena usled nekog stanja iz stava 2. ovog člana (bitno smanjena uračunljivost) može se ublažiti kazna.

Skrivljena neuračunljivost

Član 24

(1) Krivica učinioca krivičnog dela koji se upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kojem nije mogao da shvati značaj svog dela ili da upravlja svojim postupcima utvrđuje se prema vremenu neposredno pre dovođenja u takvo stanje.

(2) Učiniocu koji je pod okolnostima iz stava 1. ovog člana učinio krivično delo u stanju bitno smanjene uračunljivosti ne može se po tom osnovu ublažiti kazna.

Umišljaj

Član 25

Krivično delo je učinjeno sa umišljajem kad je učinilac bio svestan svog dela i hteo njegovo izvršenje ili kad je učinilac bio svestan da može učiniti delo pa je na to pristao.

Nehat

Član 26

Krivično delo je učinjeno iz nehata kad je učinilac bio svestan da svojom radnjom može učiniti delo, ali je olako držao da do toga neće doći ili da će to moći sprečiti ili kad nije bio svestan da svojom radnjom može učiniti delo iako je prema okolnostima pod kojima je ono učinjeno i prema svojim ličnim svojstvima bio dužan i mogao biti svestan te mogućnosti.

Odgovornost za težu posledicu

Član 27

Kad je iz krivičnog dela proizašla teža posledica zbog koje zakon za to delo propisuje težu kaznu, ta se kazna može izreći ako je učinilac u odnosu na tu posledicu postupao iz nehata, a i sa umišljajem ako time nisu ostvarena obeležja nekog drugog krivičnog dela.

Stvarna zabluda

Član 28

(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u neotklonjivoj stvarnoj zabludi.

(2) Stvarna zabluda je neotklonjiva ako učinilac nije bio dužan i nije mogao da izbegne zabludu u pogledu neke stvarne okolnosti koja predstavlja obeležje krivičnog dela ili u pogledu neke stvarne okolnosti koja bi, da je zaista postojala, činila delo dozvoljenim.

(3) Ako je učinilac bio u stvarnoj zabludi usled nehata, postojaće krivično delo učinjeno iz nehata kad zakon takvo krivično delo predviđa.

Pravna zabluda

Član 29

(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u neotklonjivoj pravnoj zabludi.

(2) Pravna zabluda je neotklonjiva ako učinilac nije bio dužan i nije mogao da zna da je njegovo delo zabranjeno.

(3) Učiniocu koji nije znao da je delo zabranjeno, ali je to bio dužan i mogao da zna, kazna se može ublažiti.

2. Pokušaj krivičnog dela

Pokušaj

Član 30

(1) Ko sa umišljajem započne izvršenje krivičnog dela, ali ga ne dovrši, kazniće se za pokušaj krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža

kazna, a za pokušaj drugog krivičnog dela samo kad zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.

(2) Učinilac će se za pokušaj kazniti kaznom propisanom za krivično delo, ili ublaženom kaznom.

Nepodoban pokušaj

Član 31

Učinilac koji pokuša da izvrši krivično delo nepodobnim sredstvom ili prema nepodobnom predmetu može se osloboditi od kazne.

Dobrovoljni odustanak

Član 32

(1) Izvršilac koji je pokušao izvršenje krivičnog dela ali je dobrovoljno odustao od daljeg preduzimanja radnje izvršenja ili je sprečio nastupanje posledice, može se osloboditi od kazne.

(2) Odredba stava 1. ovog člana neće se primeniti ukoliko učinilac krivično delo nije dovršio zbog okolnosti koje onemogućavaju ili znatno otežavaju izvršenje krivičnog dela, ili zbog toga što je smatrao da takve okolnosti postoje.

(3) Osloboditi se od kazne može i saizvršilac, podstrekadž ili pomogač koji je dobrovoljno sprečio izvršenje krivičnog dela.

(4) Ako je u slučaju iz st. 1. i 3. učinilac dovršio neko drugo samostalno krivično delo koje nije obuhvaćeno krivičnim delom od čijeg izvršenja je odustao, učinilac se ne može osloboditi od kazne za to drugo delo po istom osnovu.

3. Saučesništvo u krivičnom delu

Saizvršilaštvo

Član 33

Ako više lica učestvovanjem u radnji izvršenja sa umišljajem ili iz nehata zajednički izvrše krivično delo, ili ostvarujući zajedničku odluku drugom radnjom sa umišljajem bitno doprinesu izvršenju krivičnog dela, svako od njih kazniće se kaznom propisanom za to delo.

Podstrekavanje

Član 34

(1) Ko drugog sa umišljajem podstrekne da izvrši krivično delo, kazniće se kaznom propisanom za to krivično delo.

(2) Ko drugog sa umišljajem podstrekava na izvršenje krivičnog dela čiji pokušaj je po zakonu kažnjiv, a delo ne bude ni pokušano, kazniće se kao za pokušaj krivičnog dela.

Pomaganje

Član 35

(1) Ko drugom sa umišljajem pomogne u izvršenju krivičnog dela, kazniće se kaznom propisanom za to krivično delo, ili ublaženom kaznom.

(2) Kao pomaganje u izvršenju krivičnog dela smatra se naročito: davanje saveta ili uputstava kako da se izvrši krivično delo, stavljanje učiniocu na raspolaganje sredstava za izvršenje krivičnog dela, stvaranje uslova ili otklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela, kao i unapred obećano prikrivanje krivičnog dela, učinioca, sredstava kojima je krivično delo izvršeno, tragova krivičnog dela ili predmeta pribavljenih krivičnim delom.

Granice odgovornosti i kažnjivosti saučesnika

Član 36

(1) Saizvršilac je odgovoran za izvršeno krivično delo u granicama svog umišljaja ili nehata, a podstrekač i pomagač u granicama svog umišljaja.

(2) Osnovi koji isključuju krivicu izvršioca (čl. 23, 28. i 29. ovog zakonika) ne isključuju krivično delo saizvršioca, podstrekača, ili pomagača kod kojeg krivica postoji.

(3) Lični odnosi, svojstva i okolnosti usled kojih zakon dozvoljava oslobođenje od kazne, ili koje utiču na odmeravanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom izvršiocu, saizvršiocu, podstrekaču ili pomagaču kod kojeg takvi odnosi, svojstva i okolnosti postoje.

(4) Lični odnosi, svojstva i okolnosti koji predstavljaju bitno obeležje krivičnog dela ne moraju postojati kod podstrekača ili pomagača. Podstrekaču ili pomagaču koji nema takvo lično svojstvo, kazna se može ublažiti.

4. Kažnjavanje podstrekača i pomagača za pokušaj

Pokušaj i lakše krivično delo

Član 37

(1) Ako je krivično delo ostalo u pokušaju podstrekač i pomagač će se kazniti za pokušaj.

(2) Ako je izvršilac izvršio lakše krivično delo od onog na koje se podstrekavanje ili pomaganje odnosi, a koje bi bilo njime obuhvaćeno, podstrekač i pomagač će se kazniti za krivično delo koje je učinjeno.

(3) Odredba stava 2. ovog člana neće se primeniti ako bi se podstrekač strože kaznio primenom člana 34. stav 2. ovog zakonika.

5. Posebne odredbe o krivičnim delima učinjenim putem štampe ili drugih sredstava javnog informisanja

Odgovornost urednika

Član 38

(1) Izvršiocem krivičnog dela izvršenog objavljivanjem informacije u novinama, na radiju, televiziji ili drugom javnom glasilu smatra se autor informacije.

(2) Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana izvršiocem krivičnog dela učinjenog putem novina, radija, televizije ili drugog javnog glasila smatraće se odgovorni urednik, odnosno lice koje ga je zamenjivalo u vreme objavljivanja informacije:

- 1) ako je do završetka glavnog pretresa pred prvostepenim sudom autor ostao nepoznat;
- 2) ako je informacija objavljena bez saglasnosti autora;
- 3) ako su u vreme objavljivanja informacije postojale stvarne ili pravne smetnje za gonjenje autora, koje i dalje traju.

(3) Isključena je krivica odgovornog urednika, odnosno lica koje ga zamenjuje ukoliko je bio u neotklonjivoj zabludi u pogledu neke od okolnosti navedenih u stavu 2. tač. 1. do 3. ovog člana.

Odgovornost izdavača, štampara i proizvođača

Član 39

(1) Kad postoje uslovi iz člana 38. ovog zakonika izvršiocem se smatraju:

- 1) izdavač - za krivično delo izvršeno putem nepovremene štampane publikacije, a ako nema izdavača ili postoje stvarne ili pravne smetnje za njegovo gonjenje - štampar koji je za to znao;
- 2) proizvođač - za krivično delo izvršeno putem kompakt diska, gramofonske ploče, magnetofonske trake i drugih auditivnih sredstava, filma za javno i privatno prikazivanje, dijapozitiva, video-sredstava ili sličnih sredstava namenjenih širem krugu lica.

(2) Ako je izdavač, štampar ili proizvođač pravno lice ili državni organ, izvršilac je lice koje odgovara za izdavanje, štampanje ili proizvodnju.

Primenjivanje odredaba čl. 38. i 39.

Član 40

Odredbe čl. 38. i 39. ovog zakonika primenjuju se samo ako se ta lica po opštim odredbama ovog zakonika ne mogu smatrati učiniocem krivičnog dela.

Zaštita izvora informacija

Član 41

Lica iz čl. 38. i 39. ovog zakonika neće se smatrati izvršiocem krivičnog dela zbog toga što sudu ili drugom nadležnom organu nisu otkrila identitet autora informacije ili izvor informacije, osim u slučaju da je učinjeno krivično delo za koje je kao najmanja mera kazne propisan zatvor u trajanju od pet ili više godina, ili je to neophodno da bi se izvršenje takvog krivičnog dela sprečilo.

Glava četvrta KAZNE

1. Svrha kažnjavanja, vrste kazni i uslovi za njihovo izricanje

Svrha kažnjavanja

Član 42

U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija (član 4. stav 2), svrha kažnjavanja je:

- 1) sprečavanje učinioca da čini krivična dela i uticanje na njega da ubuduće ne čini krivična dela;
- 2) uticanje na druge da ne čine krivična dela;
- 3) izražavanje društvene osude za krivično delo, jačanje morala i učvršćivanje obaveze poštovanja zakona.

Vrste kazni

Član 43

Učiniocu krivičnog dela mogu se izreći sledeće kazne:

- 1) kazna zatvora;
- 2) novčana kazna;
- 3) rad u javnom interesu;
- 4) oduzimanje vozačke dozvole.

Glavne i sporedne kazne

Član 44

- (1) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.
- (2) Novčana kazna, rad u javnom interesu i oduzimanje vozačke dozvole mogu se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.
- (3) Ako je za jedno krivično delo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna kazna.

Kazna zatvora

Član 45

- (1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti duža od dvadeset godina.

(2) Kazna zatvora iz stava 1. ovog člana izriče se na pune godine i mesece, a do šest meseci i na dane.

(3) Za najteža krivična dela i najteže oblike teških krivičnih dela može se uz kaznu iz stava 1. ovog člana izuzetno propisati i kazna zatvora od trideset do četrdeset godina. Kazna zatvora od trideset do četrdeset godina izriče se na pune godine.

(4) Zatvor od trideset do četrdeset godina ne može se izreći licu koje u vreme izvršenja krivičnog dela nije navršilo dvadeset jednu godinu života.

(5) Osuđenom kojem je izrečena kazna zatvora do jedne godine, sud može odrediti da se ova kazna izvrši na taj način što osuđeni ne sme napuštati prostorije u kojima stanuje, osim u slučajevima propisanim zakonom koji uređuje izvršenje krivičnih sankcija.

(6) Osuđenom kojem je određeno izvršenje kazna zatvora na način predviđen stavom 5. ovog člana, a koji jednom u trajanju do dvanaest časova ili dva puta u trajanju do šest časova, samovoljno napusti prostorije u kojima stanuje, sud će odrediti da ostatak kazne zatvora izdržava u zatvoru.

(7) Prilikom određivanja izvršenja kazne zatvora na način propisan stavom 5. ovog člana, sud će voditi računa o tehničkim mogućnostima izvršenja, kao i o drugim okolnostima od značaja za odmeravanje kazne.

(8) Osuđenom za krivično delo protiv braka i porodice koji živi sa oštećenim u istom porodičnom domaćinstvu ne može se odrediti izvršenje kazne zatvora na način propisan u stavu 5. ovog člana.

Uslovni otpust

Član 46

(1) Osuđenog koji je izdržao dve trećine kazne zatvora sud može uslovno otpustiti sa izdržavanja kazne, ako se u toku izdržavanja kazne tako popravio da se može sa osnovom očekivati da će se na slobodi dobro vladati, a naročito da do isteka vremena za koje je izrečena kazna ne učini novo krivično delo. Pri oceni da li će se osuđeni uslovno otpustiti uzeće se u obzir njegovo vladanje za vreme izdržavanja kazne, izvršavanje radnih obaveza, s obzirom na njegovu radnu sposobnost, kao i druge okolnosti koje pokazuju da je postignuta svrha kažnjavanja. Ne može se uslovno otpustiti osuđeni koji je pokušao bekstvo ili je pobegao iz zavoda za izvršenje kazne zatvora u toku izdržavanja kazne.

(2) Sud može u odluci o uslovnom otpustu odrediti da je osuđeni dužan da ispuni obaveze predviđene krivičnopravnim odredbama.

(3) U slučaju iz stava 1. ovog člana, ako uslovni otpust ne bude opozvan, smatra se da je osuđeni izdržao kaznu.

Opozivanje uslovnog otpusta

Član 47

(1) Sud će opozvati uslovni otpust ako osuđeni, dok je na uslovnom otpustu, učini jedno ili više krivičnih dela za koja je izrečena kazna zatvora preko šest meseci.

(2) Sud može opozvati uslovni otpust, ako uslovno otpušteni učini jedno ili više krivičnih dela za koja je izrečena kazna zatvora do šest meseci, odnosno ne ispuni neku od obaveza koje mu je sud odredio u skladu sa članom 46. stav 2. ovog zakonika. Pri oceni da li će opozvati uslovni otpust sud će naročito uzeti u obzir srodnost učinjenih krivičnih dela, pobude iz kojih su učinjena i druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost opozivanja uslovnog otpusta.

(3) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primenjivaće se i kad se uslovno otpuštenom sudi za krivično delo koje je učinio pre nego što je uslovno otpušten.

(4) Kad sud opozove uslovni otpust izreći će kaznu primenom odredaba čl. 60. i 62. stav 2. ovog zakonika, uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Deo kazne koji je osuđeni izdržao po ranijoj osudi uračunava se u novu kaznu, a vreme provedeno na uslovnom otpustu ne uračunava se.

(5) Ako uslovno otpušteni bude osuđen na kaznu zatvora do jedne godine, a sud ne opozove uslovni otpust, produžava se uslovni otpust za vreme koje je osuđeni proveo na izdržavanju te kazne zatvora.

(6) U slučaju iz st. 1. do 3. ovog člana uslovni otpust se može opozvati najkasnije u roku od dve godine od dana kad je uslovni otpust istekao.

Opšte odredbe o novčanoj kazni

Član 48

(1) Novčana kazna se može odmeriti i izreći ili u dnevnim iznosima (član 49) ili u određenom iznosu (član 50).

(2) Za krivična dela učinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna kazna može se izreći i kad nije propisana zakonom ili kad je zakonom propisano da će se učinilac kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Novčana kazna u dnevnim iznosima

Član 49

(1) Novčana kazna u dnevnim iznosima odmerava se tako što se prvo utvrđuje broj dnevnih iznosa, a zatim visina jednog dnevnog iznosa. Do iznosa novčane kazne sud će doći množenjem utvrđenog broja dnevnih iznosa sa utvrđenom vrednošću jednog dnevnog iznosa.

(2) Broj dnevnih iznosa ne može biti manji od deset, niti veći od tristašezdeset. Broj dnevnih iznosa za učinjeno krivično delo odmerava se na osnovu opštih pravila za odmeravanje kazne (član 54).

(3) Visina jednog dnevnog iznosa novčane kazne utvrđuje se tako što se razlika između prihoda i nužnih rashoda učinioaca krivičnog dela u protekloj kalendarskoj godini podeli sa brojem dana u godini. Jedan dnevni iznos ne može biti manji od petsto dinara, niti veći od pedeset hiljada dinara.

(4) U cilju utvrđivanja visine dnevnog iznosa novčane kazne sud može da zahteva podatke od banaka ili drugih finansijskih ustanova, državnih organa i pravnih lica koji su dužni da dostave tražene podatke i ne mogu se pozivati na zaštitu poslovne ili druge tajne.

(5) Ukoliko se ne mogu pribaviti verodostojni podaci o prihodima i rashodima učinioca krivičnog dela, ili ukoliko on ne ostvaruje nikakav prihod ali je vlasnik imovine ili nosilac imovinskih prava, sud će na osnovu raspoloživih podataka po slobodnoj proceni utvrditi visinu jednog dnevnog iznosa novčane kazne.

(6) Broj dnevnih iznosa novčane kazne se utvrđuje u okviru sledećih raspona:

- 1) do šezdeset dnevnih iznosa za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do tri meseca;
- 2) od trideset do stovadeset dnevnih iznosa za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do šest meseci;
- 3) od šezdeset do stoosamdeset dnevnih iznosa za krivična dela za koja se može izreći zatvor do jedne godine;
- 4) od stovadeset do dvestačetdeset dnevnih iznosa za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do dve godine;
- 5) najmanje stoosamdeset dnevnih iznosa za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do tri godine;
- 6) u okviru propisanog broja dnevnih iznosa za krivična dela za koja je kao jedina kazna propisana novčana kazna.

Novčana kazna u određenom iznosu

Član 50

(1) Ako nije moguće utvrditi visinu dnevnog iznosa novčane kazne ni na osnovu slobodne procene suda (član 49. stav 5), ili bi pribavljanje takvih podataka znatno produžilo trajanje krivičnog postupka, sud će izreći novčanu kaznu u određenom iznosu u okviru propisane najmanje i najveće mere novčane kazne.

(2) Novčana kazna ne može biti manja od deset hiljada dinara. Novčana kazna ne može biti veća od milion dinara, a za krivična dela učinjena iz koristoljublja veća od deset miliona dinara.

(3) Novčana kazna kao glavna kazna izriče se u sledećim iznosima:

- 1) do sto hiljada dinara za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do tri meseca;
- 2) od dvadeset hiljada do dvesta hiljada dinara za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do šest meseci;
- 3) od trideset hiljada do trista hiljada dinara za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do jedne godine;
- 4) od pedeset hiljada do petsto hiljada dinara za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do dve godine;

- 5) najmanje sto hiljada dinara za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora do tri godine;
- 6) u okviru propisanog iznosa za krivična dela za koja je kao jedina kazna propisana novčana kazna.

Izvršenje novčane kazne

Član 51

- (1) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne koji ne može biti kraći od petnaest dana niti duži od tri meseca. U opravdanim slučajevima sud može dozvoliti da osuđeni plati novčanu kaznu u ratama, s tim da rok isplate ne može biti duži od jedne godine.
- (2) Ako osuđeni ne plati novčanu kaznu u određenom roku, sud će novčanu kaznu zameniti kaznom zatvora, tako što će za svakih započelih hiljadu dinara novčane kazne odrediti jedan dan kazne zatvora, s tim da kazna zatvora ne može biti duža od šest meseci, a ako je izrečena novčana kazna u iznosu većem od sedamsto hiljada dinara, kazna zatvora ne može biti duža od jedne godine.
- (3) Ako osuđeni plati samo deo novčane kazne, sud će ostatak kazne srazmerno zameniti kaznom zatvora, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne, izvršenje kazne zatvora će obustaviti.
- (4) Neplaćena novčana kazna može se, umesto kaznom zatvora, zameniti kaznom rada u javnom interesu tako što će za svakih započelih hiljadu dinara novčane kazne odrediti osam časova rada u javnom interesu, s tim da rad u javnom interesu ne može biti duži od tristašezdeset časova.
- (5) Posle smrti osuđenog novčana kazna neće se izvršiti.

Rad u javnom interesu

Član 52

- (1) Rad u javnom interesu može se izreći za krivična dela za koja je propisan zatvor do tri godine ili novčana kazna.
- (2) Rad u javnom interesu je svaki onaj društveno koristan rad kojim se ne vređa ljudsko dostojanstvo i koji se ne vrši u cilju sticanja dobiti.
- (3) Rad u javnom interesu ne može biti kraći od šezdeset časova niti duži od tristašezdeset časova. Rad u javnom interesu traje šezdeset časova u toku jednog meseca i određuje se da bude obavljen za vreme koje ne može biti kraće od mesec dana, niti duže od šest meseci.
- (4) Prilikom izricanja ove kazne sud će imajući u vidu svrhu kažnjavanja, uzeti u obzir vrstu učinjenog krivičnog dela, ličnost učinioca, kao i njegovu spremnost da obavlja rad u javnom interesu. Rad u javnom interesu se ne može izreći bez pristanka učinioca.
- (5) Ako osuđeni ne obavi deo ili sve časove izrečene kazne rada u javnom interesu, sud će ovu kaznu zameniti kaznom zatvora tako što će za svakih započelih osam časova rada u javnom interesu odrediti jedan dan zatvora.

(6) Ukoliko učinilac ispunjava sve svoje obaveze vezane za rad u javnom interesu, sud mu može dužinu izrečenog rada u javnom interesu umanjiti za jednu četvrtinu.

Oduzimanje vozačke dozvole

Član 53

(1) Učiniocu krivičnog dela u vezi sa čijim izvršenjem ili pripremanjem je korišćeno motorno vozilo može se izreći kazna oduzimanja vozačke dozvole.

(2) Sud određuje trajanje kazne iz stava 1. ovog člana koje ne može biti kraće od jedne niti duže od tri godine, računajući od dana pravnosnažnosti odluke, s tim da se vreme provedeno u zatvoru ne uračunava u vreme trajanja ove kazne.

(3) Kazna iz stava 1. ovog člana može se izreći kao sporedna kazna uz kaznu zatvora ili uz novčanu kaznu, a može se izreći i kao glavna kazna za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna. Kazna oduzimanja vozačke dozvole ne može se izreći zajedno sa merom bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom.

(4) Ako osuđeni upravlja motornim vozilom za vreme dok traje kazna oduzimanja vozačke dozvole, sud će kaznu oduzimanja vozačke dozvole zameniti kaznom zatvora tako što će se za jednu godinu oduzimanja vozačke dozvole odrediti jedan mesec zatvora.

2. Odmeravanje kazne

Opšta pravila o odmeravanju kazne

Član 54

(1) Sud će učiniocu krivičnog dela odmeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to delo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivice, pobude iz kojih je delo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je delo učinjeno, raniji život učinioca, njegove lične prilike, njegovo držanje posle učinjenog krivičnog dela a naročito njegov odnos prema žrtvi krivičnog dela, kao i druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca.

(2) Pri odmeravanju novčane kazne u određenom iznosu (član 50) sud će posebno uzeti u obzir i imovno stanje učinioca.

(3) Okolnost koja je obeležje krivičnog dela ne može se uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost, izuzev ako prelazi meru koja je potrebna za postojanje krivičnog dela ili određenog oblika krivičnog dela ili ako postoje dve ili više ovakvih okolnosti, a samo jedna je dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog dela.

Povrat

Član 55

Kad sud odmerava kaznu učiniocu za krivično delo koje je učinio posle izdržane, oprostene ili zastarele kazne ili oslobođenja od kazne, po proteku roka za opozivanje uslovne osude ili posle izrečene sudske opomene, može tu okolnost uzeti kao otežavajuću, ceneći pri tom posebno težinu ranije učinjenog krivičnog dela, da li je ranije delo iste vrste kao i novo delo,

da li su oba dela učinjena iz istih pobuda, okolnosti pod kojima su dela učinjena i koliko je vremena proteklo od ranije osude, odnosno od izrečene, oprostene ili zastarele kazne, oslobođenja od kazne, od protoka roka za opozivanje ranije uslovne osude ili od izrečene sudske opomene.

Ublažavanje kazne

Član 56

Sud može učiniocu krivičnog dela izreći kaznu ispod granice propisane zakonom ili blažu vrstu kazne, kad:

- 1) zakon predviđa da se kazna može ublažiti;
- 2) zakon predviđa da se učinilac može osloboditi od kazne, a sud ga ne oslobodi od kazne;
- 3) utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti i oceni da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne

Član 57

(1) Kad postoje uslovi za ublažavanje kazne iz člana 56. ovog zakonika, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

- 1) ako je za krivično delo kao najmanja mera kazne propisan zatvor u trajanju od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do sedam godina zatvora;
- 2) ako je za krivično delo kao najmanja mera kazne propisan zatvor u trajanju od pet godina, kazna se može ublažiti do tri godine zatvora;
- 3) ako je za krivično delo kao najmanja mera kazne propisan zatvor u trajanju od tri godine, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;
- 4) ako je za krivično delo kao najmanja mera kazne propisan zatvor od dve godine, kazna se može ublažiti do šest meseci zatvora;
- 5) ako je za krivično delo kao najmanja mera kazne propisan zatvor od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri meseca zatvora;
- 6) ako je za krivično delo kao najmanja mera kazne propisan zatvor ispod jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;
- 7) ako je za krivično delo propisana kazna zatvora bez naznačenja najmanje mere, umesto zatvora može se izreći novčana kazna ili rad u javnom interesu;
- 8) ako je za krivično delo propisana novčana kazna sa naznačenjem najmanje mere, kazna se može ublažiti do deset dnevnih iznosa, odnosno deset hiljada dinara.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, ne može se ublažiti kazna za krivična dela iz čl. 134. st 2. i 3, 178, 179, 180, 214. st. 2. i 3, 246. st. 1. i 3, 350. st. 3. i 4. i 388. ovog zakonika.

(3) Izuzetno od stava 1. ovog člana ne može se ublažiti kazna učiniocu krivičnog dela koji je ranije osuđivan za isto krivično delo.

(4) Kad je sud ovlašćen da učinioca krivičnog dela oslobodi od kazne može mu kaznu ublažiti, bez ograničenja propisanih u st. 1. do 3. ovog člana.

Oslobođenje od kazne

Član 58

(1) Sud može osloboditi od kazne učinioca krivičnog dela samo kad to zakon izričito predviđa.

(2) Sud može osloboditi od kazne i učinioca krivičnog dela učinjenog iz nehata kad posledice dela tako teško pogađaju učinioca da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

(3) Sud može osloboditi od kazne i učinioca krivičnog dela za koje je propisana kazna zatvora do pet godina, ako posle izvršenog krivičnog dela, a pre nego što je saznao da je otkriven, otkloni posledice dela ili nadoknadi štetu prouzrokovanu krivičnim delom.

Poravnanje učinioca i oštećenog

Član 59

(1) Sud može osloboditi od kazne učinioca krivičnog dela za koje je propisana kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna ako je na osnovu postignutog sporazuma sa oštećenim ispunio sve obaveze iz tog sporazuma.

Sticaj krivičnih dela

Član 60

(1) Ako je učinilac jednom radnjom ili sa više radnji učinio više krivičnih dela za koja mu se istovremeno sudi, sud će prethodno utvrditi kazne za svako od tih dela, pa će za sva ta dela izreći jedinstvenu kaznu.

(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po sledećim pravilima:

1) ako je za neko od krivičnih dela u sticaju utvrdio kaznu zatvora od trideset do četrdeset godina izreći će samo tu kaznu;

2) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio kazne zatvora, povisiće najtežu utvrđenu kaznu, s tim da jedinstvena kazna ne sme dostići zbir utvrđenih kazni, niti preći dvadeset godina zatvora;

3) ako su za sva krivična dela u sticaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna ne može biti veća od deset godina zatvora;

4) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio samo novčane kazne, izreći će jednu novčanu kaznu u visini zbira utvrđenih kazni, s tim da ona ne sme preći osamnaest miliona dinara, a ako je utvrdio samo novčane kazne u određenim

iznosima (član 50), ona ne sme preći milion dinara odnosno deset miliona dinara kad su jedno ili više krivičnih dela izvršeni iz koristoljublja;

5) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio samo kazne rada u javnom interesu, izreći će jednu kaznu rada u javnom interesu u visini zbira utvrđenih časova rada, s tim da ona ne sme preći tristašezdeset časova, a vreme u kome se rad mora obaviti ne sme biti duže od šest meseci;

6) ako je za neka krivična dela u sticaju utvrdio kazne zatvora, a za druga dela novčane kazne, izreći će jednu kaznu zatvora i jednu novčanu kaznu po odredbama tač. 2. do 4. ovog stava.

(3) Novčanu kaznu kao sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar i za jedno krivično delo u sticaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni, izreći će jednu novčanu kaznu u skladu sa odredbom stava 2. tačka 4. ovog člana. Ako sud utvrdi novčanu kaznu kao glavnu kaznu, a utvrdi i novčanu kaznu kao sporednu kaznu, izreći će jednu novčanu kaznu primenjujući pravila iz stava 2. tačka 4. ovog člana.

(4) Ako je sud za krivična dela u sticaju utvrdio kazne zatvora i maloletničkog zatvora, izreći će kaznu zatvora kao jedinstvenu kaznu primenom pravila predviđenih u stavu 2. tačka 2. ovog člana.

Produženo krivično delo

Član 61

(1) Produženo krivično delo čini više istih ili istovrsnih krivičnih dela učinjenih u vremenskoj povezanosti od strane istog učinioca koja predstavljaju celinu zbog postojanja najmanje dve od sledećih okolnosti: istovetnosti oštećenog, istovrsnosti predmeta dela, korišćenja iste situacije ili istog trajnog odnosa, jedinstva mesta ili prostora izvršenja dela ili jedinstvenog umišljaja učinioca.

(2) Krivična dela upravljena protiv ličnosti mogu činiti produženo krivično delo samo ako su učinjena prema istom licu.

(3) Ne mogu činiti produženo krivično delo ona dela koja po svojoj prirodi ne dopuštaju spajanje u jedno delo.

(4) Ako produženo krivično delo obuhvata lakše i teže oblike istog dela, smatraće se da je produženim krivičnim delom učinjen najteži oblik od učinjenih dela.

(5) Ako produženo krivično delo obuhvata krivična dela čije je bitno obeležje određeni novčani iznos, smatraće se da je produženim krivičnim delom ostvaren zbir iznosa ostvarenih pojedinačnim delima ukoliko je to obuhvaćeno jedinstvenim umišljajem učinioca.

(6) Krivično delo koje nije obuhvaćeno produženim krivičnim delom u pravnosnažnoj sudskoj presudi, predstavlja posebno krivično delo, odnosno ulazi u sastav posebnog produženog krivičnog dela.

(7) Za delo iz stava 1. ovog člana može se izreći teža kazna od propisane. Izrečena kazna ne sme preći dvostruku meru propisane kazne, niti dvadeset godina zatvora.

(8) Izuzetno od stava 7. ovog člana, ako se za delo iz stava 1. ovog člana može izreći kazna zatvora od trideset do četrdeset godina, ne može se izreći kazna veća od četrdeset godina zatvora.

Odmeravanje kazne osuđenom licu

Član 62

(1) Ako se osuđenom licu sudi za krivično delo učinjeno pre nego što je započelo izdržavanje kazne po ranijoj osudi ili za krivično delo učinjeno za vreme izdržavanja kazne zatvora ili maloletničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva krivična dela primenom odredaba člana 60. ovog zakonika, uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili deo kazne koju je osuđeni izdržao uračunaće se u izrečenu kaznu zatvora.

(2) Za krivično delo učinjeno u toku izdržavanja kazne zatvora ili maloletničkog zatvora sud će učiniocu izreći kaznu, nezavisno od ranije izrečene kazne, ako se primenom odredaba člana 60. ovog zakonika, s obzirom na težinu krivičnog dela i neizdržani deo ranije izrečene kazne, ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja.

(3) Osuđeni koji za vreme izdržavanja kazne zatvora ili maloletničkog zatvora učini krivično delo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, kazniće se disciplinski.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

Član 63

(1) Vreme provedeno u pritvoru, kao i svako drugo lišenje slobode u vezi sa krivičnim delom uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, novčanu kaznu i kaznu rada u javnom interesu.

(2) Ako je krivični postupak vođen za više krivičnih dela u sticaju, a pritvor nije određen za svako od njih, vreme provedeno u pritvoru uračunava se u izrečenu kaznu zatvora, novčanu kaznu i kaznu rada u javnom interesu za krivično delo za koje je okrivljeni osuđen.

(3) Zatvor ili novčana kazna koju je osuđeni izdržao, odnosno platio za prekršaj ili privredni prestup, kao i kazna ili disciplinska mera lišenja slobode koju je izdržao zbog povrede vojne discipline uračunava se u kaznu izrečenu za krivično delo čija obeležja obuhvataju i obeležja prekršaja, privrednog prestupa, odnosno povrede vojne discipline.

(4) Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan lišenja slobode, dan zatvora, osam časova rada u javnom interesu i hiljadu dinara novčane kazne.

Glava peta MERE UPOZORENJA

1. Uslovna osuda i sudska opomena

Svrha uslovne osude i sudske opomene

Član 64

(1) Mere upozorenja su: uslovna osuda i sudska opomena.

(2) U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija (član 4. stav 2), svrha uslovne osude i sudske opomene je da se prema učiniocu lakšeg krivičnog dela ne primeni kazna kad se može očekivati da će upozorenje uz pretnju kazne (uslovna osuda) ili samo upozorenje (sudska opomena) dovoljno uticati na učinioca da više ne vrši krivična dela.

Uslovna osuda

Član 65

(1) Uslovnom osudom sud učiniocu krivičnog dela utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti, ako osuđeni za vreme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina (vreme proveravanja) ne učini novo krivično delo.

(2) Sud može u uslovnoj osudi odrediti da će se kazna izvršiti i ako osuđeni u određenom roku ne vrati imovinsku korist pribavljenu izvršenjem krivičnog dela, ne naknadi štetu koju je prouzrokovao krivičnim delom ili ne ispuni druge obaveze predviđene u krivičnopravnim odredbama. Rok za ispunjenje tih obaveza utvrđuje sud u okviru određenog vremena proveravanja.

(3) Mere bezbednosti, izrečene uz uslovnu osudu, izvršavaju se.

Uslovi za izricanje uslovne osude

Član 66

(1) Uslovna osuda se može izreći kad je učiniocu utvrđena kazna zatvora u trajanju manjem od dve godine.

(2) Za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna ne može se izreći uslovna osuda.

(3) Uslovna osuda se ne može izreći ako nije proteklo više od pet godina od pravosnažnosti osude kojom je učiniocu izrečena kazna zatvora za umišljajno krivično delo.

(4) Pri odlučivanju da li će izreći uslovnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uslovne osude, posebno uzeti u obzir ličnost učinioca, njegov raniji život, njegovo ponašanje posle izvršenog krivičnog dela, stepen krivice i druge okolnosti pod kojima je delo učinjeno.

(5) Ako je učiniocu utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uslovna osuda može se izreći samo za kaznu zatvora.

Opozivanje uslovne osude zbog novog krivičnog dela

Član 67

(1) Sud će opozvati uslovnu osudu, ako osuđeni u vreme proveravanja učini jedno ili više krivičnih dela za koja je izrečena kazna zatvora od dve godine ili u dužem trajanju.

(2) Ako osuđeni u vreme proveravanja učini jedno ili više krivičnih dela za koja je izrečena kazna zatvora manja od dve godine ili novčana kazna, sud će, pošto oceni sve okolnosti koje se odnose na učinjena krivična dela i učinioca, a posebno srodnost učinjenih krivičnih dela,

njihov značaj i pobude iz kojih su učinjena, odlučiti da li će opozvati uslovnu osudu. Pri tome sud je vezan zabranom izricanja uslovne osude, ako učiniocu za krivična dela utvrđena u uslovnoj osudi i za nova krivična dela treba izreći kaznu zatvora od dve godine ili u dužem trajanju (član 66. stav 1).

(3) Ako opozove uslovnu osudu, sud će, primenom odredaba člana 60. ovog zakonika, izreći jedinstvenu kaznu zatvora i za ranije učinjeno i za novo krivično delo, uzimajući kaznu iz opozvane uslovne osude kao utvrđenu.

(4) Ako ne opozove uslovnu osudu, sud može za novo učinjeno krivično delo izreći uslovnu osudu ili kaznu. Osuđenom, kome za novo krivično delo bude izrečen zatvor, vreme provedeno na izdržavanju ove kazne ne računa se u vreme proveravanja utvrđeno uslovnom osudom za ranije delo.

(5) Ako sud nađe da i za novo krivično delo treba izreći uslovnu osudu, primenom odredaba člana 60. ovog zakonika, utvrdiće jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično delo i odrediće novo vreme proveravanja koje ne može biti kraće od jedne ni duže od pet godina, računajući od dana pravosnažnosti nove presude. Ukoliko osuđeni u toku novog vremena proveravanja ponovo učini krivično delo, sud će opozvati uslovnu osudu i izreći kaznu zatvora, primenom odredbe stava 3. ovog člana.

Opozivanje uslovne osude zbog ranije učinjenog krivičnog dela

Član 68

(1) Sud će opozvati uslovnu osudu, ako posle njenog izricanja utvrdi da je osuđeni izvršio krivično delo pre nego što je uslovno osuđen i ako oceni da ne bi bilo osnova za izricanje uslovne osude da se znalo za to delo. U tom slučaju primeniće odredbu člana 67. stav 3. ovog zakonika.

(2) Ako sud ne opozove uslovnu osudu, primeniće odredbu člana 67. stav 4. ovog zakonika.

Opozivanje uslovne osude zbog neispunjenja određenih obaveza

Član 69

Ako je uslovnom osudom osuđenom određeno ispunjenje neke obaveze iz člana 65. stav 2. ovog zakonika, a on ne ispuni tu obavezu u roku određenom u presudi, sud može, u okviru vremena proveravanja, produžiti rok za ispunjenje obaveze ili može opozvati uslovnu osudu i izreći kaznu koja je utvrđena u uslovnoj osudi. Ako utvrdi da osuđeni, iz opravdanih razloga, ne može da ispuni postavljenu obavezu, sud će ga osloboditi od ispunjenja te obaveze ili je zameniti drugom odgovarajućom obavezom predviđenom zakonom.

Rokovi za opozivanje uslovne osude

Član 70

(1) Uslovna osuda može se opozvati u toku vremena proveravanja. Ako osuđeni u tom vremenu učini krivično delo koje povlači opozivanje uslovne osude, a to je presudom utvrđeno tek posle isteka vremena proveravanja, uslovna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vreme proveravanja.

(2) Ako osuđeni u određenom roku ne ispuni neku obavezu iz člana 65. stav 2. ovog zakonika, sud može, najdavnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vreme proveravanja, odrediti da se izvrši utvrđena kazna u uslovnoj osudi.

(3) Ako se posle izricanja uslovne osude utvrdi da je osuđeni izvršio krivično delo pre nego što je uslovno osuđen, zbog čega ne bi bilo osnova za izricanje uslovne osude, uslovna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vreme proveravanja.

Uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom

Član 71

(1) Sud može odrediti da se učinilac kome je izrečena uslovna osuda stavi pod zaštitni nadzor za određeno vreme u toku vremena proveravanja.

(2) Zaštitni nadzor obuhvata zakonom predviđene mere pomoći, staranja, nadzora i zaštite.

(3) Ako u toku trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha ove mere, može zaštitni nadzor ukinuti pre isteka određenog vremena.

(4) Ako osuđeni kome je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obaveze zameniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena proveravanja ili opozvati uslovnu osudu.

Uslovi za određivanje zaštitnog nadzora

Član 72

(1) Kad izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti da se učinilac stavi pod zaštitni nadzor, ako se, s obzirom na njegovu ličnost, raniji život, držanje posle izvršenog krivičnog dela, a naročito njegov odnos prema žrtvi krivičnog dela i okolnosti izvršenja dela, može očekivati da će se zaštitnim nadzorom potpunije ostvariti svrha uslovne osude.

(2) Zaštitni nadzor određuje sud u presudi kojom izriče uslovnu osudu i određuje mere zaštitnog nadzora, njihovo trajanje i način njihovog ispunjavanja.

Sadržina zaštitnog nadzora

Član 73

Zaštitni nadzor može obuhvatiti jednu ili više od sledećih obaveza:

1) javljanje organu nadležnom za izvršenje zaštitnog nadzora u rokovima koje taj organ odredi;

2) osposobljavanje učinioca za određeno zanimanje;

3) prihvatanje zaposlenja koje odgovara sposobnostima učinioca;

4) ispunjavanje obaveza izdržavanja porodice, čuvanja i vaspitanja dece i drugih porodičnih obaveza;

- 5) uzdržavanje od posećivanja određenih mesta, lokala ili priredbi, ako to može biti prilika ili podsticaj za ponovno vršenje krivičnih dela;
- 6) blagovremeno obaveštavanje o promeni mesta boravka, adrese ili radnog mesta;
- 7) uzdržavanje od upotrebe droge ili alkoholnih pića;
- 8) lečenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- 9) posećivanje određenih profesionalnih i drugih savetovališta ili ustanova i postupanje po njihovim uputstvima;
- 10) otklanjanje ili ublažavanje štete pričinjene krivičnim delom, a naročito izmirenje sa žrtvom učinjenog krivičnog dela.

Izbor mera zaštitnog nadzora

Član 74

Pri izboru obaveza iz člana 73. ovog zakonika i određivanja njihovog trajanja, sud će naročito uzeti u obzir godine života učinioca, njegovo zdravstveno stanje, sklonosti i navike, pobude iz kojih je izvršio krivično delo, držanje posle izvršenog krivičnog dela, raniji život, lične i porodične prilike, uslove za ispunjenje naloženih obaveza, kao i druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca, a od značaja su za izbor mera zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.

Trajanje zaštitnog nadzora

Član 75

- (1) Vreme trajanja mera zaštitnog nadzora određuje se u okviru roka proveravanja utvrđenog u uslovnoj osudi.
- (2) Zaštitni nadzor prestaje opozivanjem uslovne osude.
- (3) U toku trajanja zaštitnog nadzora sud može, s obzirom na ostvarene rezultate, pojedine obaveze ukinuti ili zameniti drugim.
- (4) Ako u toku trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha ove mere, može zaštitni nadzor ukinuti pre isteka određenog vremena.

Posledice neispunjavanja obaveze zaštitnog nadzora

Član 76

Ako osuđeni kome je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obaveze zameniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena proveravanja ili opozvati uslovnu osudu.

Sudska opomena

Član 77

(1) Sudska opomena može se izreći za krivična dela za koja je propisan zatvor do jedne godine ili novčana kazna, a učinjena su pod takvim olakšavajućim okolnostima koje ih čine naročito lakim.

(2) Za određena krivična dela i pod uslovima predviđenim zakonom sudska opomena može se izreći i kad je propisan zatvor do tri godine.

(3) Sudsku opomenu sud može izreći za više krivičnih dela učinjenih u sticaju, ako za svako od tih dela postoje uslovi iz st. 1. i 2. ovog člana.

(4) Pri odlučivanju da li će izreći sudsku opomenu sud će, vodeći računa o svrsi sudske opomene, posebno uzeti u obzir ličnost učinioca, njegov raniji život, njegovo ponašanje posle izvršenja krivičnog dela, a naročito njegov odnos prema žrtvi krivičnog dela, stepen krivice i druge okolnosti pod kojima je delo učinjeno.

(5) Sudska opomena ne može se izreći vojnim licima za krivična dela protiv Vojske Srbije.

Glava šesta

MERE BEZBEDNOSTI

Svrha mera bezbednosti

Član 78

U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija (član 4. stav 2), svrha mera bezbednosti je da se otklone stanja ili uslovi koji mogu biti od uticaja da učinilac ubuduće ne vrši krivična dela.

Vrste mera bezbednosti

Član 79

(1) Učiniocu krivičnog dela mogu se izreći ove mere bezbednosti:

- 1) obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi;
- 2) obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi;
- 3) obavezno lečenje narkomana;
- 4) obavezno lečenje alkoholičara;
- 5) zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti;
- 6) zabrana upravljanja motornim vozilom;
- 7) oduzimanje predmeta;
- 8) proterivanje stranca iz zemlje;
- 9) javno objavljivanje presude;

10) zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim;

11) zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama.

(2) Pod uslovima predviđenim ovim zakonikom određene mere bezbednosti mogu se izreći i neuračunljivom licu koje je učinilo protivpravno delo u zakonu predviđeno kao krivično delo (član 80. stav 2).

Izricanje mera bezbednosti

Član 80

(1) Sud može učiniocu krivičnog dela izreći jednu ili više mera bezbednosti kad postoje uslovi za njihovo izricanje predviđeni ovim zakonikom.

(2) Obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi i obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi neuračunljivom učiniocu izriču se samostalno. Uz ove mere mogu se izreći zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom i oduzimanje predmeta.

(3) Mere iz stava 2. ovog člana mogu se izreći učiniocu krivičnog dela čija je uračunljivost bitno smanjena, ako mu je izrečena kazna ili uslovna osuda.

(4) Obavezno lečenje narkomana, obavezno lečenje alkoholičara, zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom, oduzimanje predmeta i javno objavljivanje presude mogu se izreći ako je učiniocu izrečena kazna, uslovna osuda, sudska opomena ili je učinilac oslobođen od kazne.

(5) Proterivanje stranca iz zemlje i zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama može se izreći ako je učiniocu izrečena kazna ili uslovna osuda.

(6) Mera zabrane približavanja i komunikacije sa oštećenim može se izreći ako je učiniocu izrečena novčana kazna, rad u javnom interesu, oduzimanje vozačke dozvole, uslovna osuda i sudska opomena.

(7) Za krivična dela u sticaju mera bezbednosti će se izreći ako je utvrđena za jedno od krivičnih dela u sticaju.

Obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi

Član 81

(1) Učiniocu koji je krivično delo učinio u stanju bitno smanjene uračunljivosti sud će izreći obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, ako, s obzirom na učinjeno krivično delo i stanje duševne poremećenosti, utvrdi da postoji ozbiljna opasnost da učinilac učini teže krivično delo i da je radi otklanjanja ove opasnosti potrebno njegovo lečenje u takvoj ustanovi.

(2) Ako su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana, sud će izreći obavezno lečenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi učiniocu koji je u stanju neuračunljivosti učinio protivpravno delo predviđeno u zakonu kao krivično delo.

(3) Meru iz st. 1. i 2. ovog člana sud će obustaviti kad utvrdi da je prestala potreba za lečenjem i čuvanjem učinioca u zdravstvenoj ustanovi.

(4) Mera iz stava 1. ovog člana izrečena uz kaznu zatvora može trajati i duže od izrečene kazne.

(5) Učiniocu koji je krivično delo izvršio u stanju bitno smanjene uračunljivosti i koji je osuđen na kaznu zatvora, vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunava se u vreme trajanja izrečene kazne. Ako je vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi kraće od trajanja izrečene kazne, sud će, po prestanku mere bezbednosti, odrediti da se osuđeni uputi na izdržavanje ostatka kazne ili da se pusti na uslovni otpust. Pri odlučivanju o puštanju na uslovni otpust sud će, pored uslova iz člana 46. ovog zakonika, naročito uzeti u obzir uspeh lečenja osuđenog, njegovo zdravstveno stanje, vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi i ostatak kazne koju osuđeni nije izdržao.

Obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi

Član 82

(1) Učiniocu koji je u stanju neuračunljivosti učinio protivpravno delo određeno u zakonu kao krivično delo, sud će izreći obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi, ako utvrdi da postoji ozbiljna opasnost da učinilac učini protivpravno delo koje je u zakonu predviđeno kao krivično delo i da je radi otklanjanja ove opasnosti dovoljno njegovo lečenje na slobodi.

(2) Mera iz stava 1. ovog člana može se izreći i neuračunljivom učiniocu prema kojem je određeno obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi kad sud, na osnovu rezultata lečenja, utvrdi da više nije potrebno njegovo čuvanje i lečenje u takvoj ustanovi, nego samo njegovo lečenje na slobodi.

(3) Pod uslovima iz stava 1. ovog člana sud može izreći obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi i učiniocu čija je uračunljivost bitno smanjena, ako mu je izrečena uslovna osuda ili je na osnovu člana 81. stav 5. ovog zakonika pušten na uslovni otpust.

(4) Obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi može se povremeno sprovoditi i u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, ako je to potrebno radi uspešnijeg lečenja, s tim da povremeno lečenje u ustanovi ne može neprekidno trajati duže od petnaest dana, niti ukupno duže od dva meseca.

(5) Obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi traje dok postoji potreba lečenja, ali ne duže od tri godine.

(6) Ako se u slučaju iz st. 1. do 3. ovog člana učinilac ne podvrgne lečenju na slobodi ili ga samovoljno napusti ili i pored lečenja nastupi opasnost da ponovo učini protivpravno delo predviđeno u zakonu kao krivično delo, tako da je potrebno njegovo lečenje i čuvanje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, sud može izreći obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u takvoj ustanovi.

Obavezno lečenje narkomana

Član 83

(1) Učiniocu koji je učinio krivično delo usled zavisnosti od upotrebe opojnih droga i kod kojeg postoji ozbiljna opasnost da će usled ove zavisnosti i dalje da vrši krivična dela, sud će izreći obavezno lečenje.

(2) Mera iz stava 1. ovog člana izvršava se u zavodu za izvršenje kazne ili u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi i traje dok postoji potreba za lečenjem, ali ne duže od tri godine.

(3) Kad je mera iz stava 1. ovog člana izrečena uz kaznu zatvora, ona može trajati duže od vremena izrečene kazne, ali njeno ukupno trajanje ne može biti duže od tri godine.

(4) Vreme provedeno u ustanovi za lečenje uračunava se u kaznu zatvora.

(5) Kad je mera iz stava 1. ovog člana izrečena uz novčanu kaznu, uslovnu osudu, sudsku opomenu ili oslobođenje od kazne izvršava se na slobodi i ne može trajati duže od tri godine.

(6) Ako se učinilac, bez opravdanih razloga, ne podvrgne lečenju na slobodi ili lečenje samovoljno napusti, sud će odrediti da se mera prinudno izvrši u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi.

Obavezno lečenje alkoholičara

Član 84

(1) Učiniocu koji je učinio krivično delo usled zavisnosti od upotrebe alkohola i kod kojeg postoji ozbiljna opasnost da će usled ove zavisnosti i dalje da vrši krivična dela, sud će izreći obavezno lečenje.

(2) Mera iz stava 1. ovog člana izvršava se u zavodu za izvršenje kazne zatvora ili u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi i traje dok postoji potreba za lečenjem, ali ne duže od izrečene kazne zatvora.

(3) Vreme provedeno u ustanovi za lečenje uračunava se u kaznu zatvora.

(4) Kad je mera iz stava 1. ovog člana izrečena uz novčanu kaznu, uslovnu osudu, sudsku opomenu ili oslobođenje od kazne izvršava se na slobodi i ne može trajati duže od dve godine.

(5) Ako se učinilac, bez opravdanih razloga, ne podvrgne lečenju na slobodi ili lečenje samovoljno napusti, sud će odrediti da se mera prinudno izvrši u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi.

Zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti

Član 85

(1) Sud može učiniocu krivičnog dela zabraniti vršenje određenog poziva, određene delatnosti ili svih ili nekih dužnosti vezanih za raspolaganje, korišćenje, upravljanje ili rukovanje tuđom imovinom ili za čuvanje te imovine, ako se opravdano može smatrati da bi njegovo dalje vršenje takve delatnosti bilo opasno.

(2) Sud određuje trajanje mere iz stava 1. ovog člana, koje ne može biti kraće od jedne niti duže od deset godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vreme

provedeno u zatvoru, odnosno u zdravstvenoj ustanovi u kojoj je izvršena mera bezbednosti ne uračunava u vreme trajanja ove mere.

(3) Ako izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti da će se ta osuda opozvati, ako učinilac prekrši zabranu vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti.

Zabrana upravljanja motornim vozilom

Član 86

(1) Učiniocu krivičnog dela kojim se ugrožava javni saobraćaj sud može izreći zabranu upravljanja motornim vozilom.

(2) Pri izricanju mere iz stava 1. ovog člana sud određuje na koje se vrste i kategorije vozila zabrana odnosi.

(3) Meru iz stava 1. ovog člana sud može izreći, ako nađe da težina učinjenog dela, okolnosti pod kojima je delo učinjeno ili ranije kršenje saobraćajnih propisa od strane učinioca pokazuju da je opasno da on upravlja motornim vozilom određene vrste ili kategorije.

(4) Sud određuje trajanje mere iz stava 1. ovog člana, koje ne može biti kraće od tri meseca niti duže od pet godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vreme provedeno u zatvoru, odnosno u ustanovi u kojoj se izvršava mera bezbednosti ili vaspitna mera ne uračunava u vreme trajanja ove mere.

(5) Ako je mera iz stava 1. ovog člana izrečena licu koje ima stranu dozvolu za upravljanje motornim vozilom, zabrana se odnosi na upravljanje motornim vozilom na teritoriji Srbije.

(6) Ako izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti da će se ta osuda opozvati, ako učinilac prekrši zabranu upravljanja motornim vozilom.

(7) Zakonom se može odrediti obavezna zabrana upravljanja motornim vozilom.

Oduzimanje predmeta

Član 87

(1) Mera bezbednosti oduzimanja predmeta može se odrediti u pogledu predmeta koji je bio namenjen ili upotrebljen za izvršenje krivičnog dela ili je nastao izvršenjem krivičnog dela, kad postoji opasnost da će se određeni predmet ponovo upotrebiti za izvršenje krivičnog dela, ili kad je radi zaštite opšte bezbednosti ili iz moralnih razloga oduzimanje predmeta neophodno.

(2) Primena ove mere bezbednosti ne utiče na pravo trećih lica na naknadu štete zbog oduzimanja predmeta prema izvršiocu krivičnog dela.

(3) Zakonom se može odrediti obavezno oduzimanje predmeta, a može se odrediti i njihovo obavezno uništavanje. Zakonom se mogu odrediti i uslovi za oduzimanje određenih predmeta u pojedinim slučajevima.

Proterivanje stranca iz zemlje

Član 88

(1) Sud može stranca koji je učinio krivično delo proterati sa teritorije Srbije za vreme od jedne do deset godina.

(2) Pri oceni da li će izreći meru iz stava 1. ovog člana sud će uzeti u obzir prirodu i težinu učinjenog krivičnog dela, pobude zbog kojih je krivično delo učinjeno, način izvršenja krivičnog dela i druge okolnosti koje ukazuju na nepoželjnost daljeg boravka stranca u Srbiji.

(3) Vreme trajanja proterivanja računa se od dana pravnosnažnosti odluke, s tim da se vreme provedeno u zatvoru ne uračunava u vreme trajanja ove mere.

(4) Mera iz stava 1. ovog člana ne može se izreći učiniocu koji uživa zaštitu u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima.

Javno objavljivanje presude

Član 89

(1) Pri osudi za krivično delo učinjeno putem sredstava javnog informisanja, ili za krivično delo koje je prouzrokovalo opasnost za život ili zdravlje ljudi a objavljivanje presude bi doprinelo da se otkloni ili umanjí ta opasnost, sud može odlučiti da se o trošku osuđenog istim putem ili na drugi odgovarajući način objavi sudska presuda u celini ili u izvodu.

(2) Zakonom se može odrediti obavezno objavljivanje presude. U tom slučaju sud će odlučiti putem kojeg sredstva javnog informisanja će se presuda objaviti i da li će se objaviti u celini ili u izvodu.

(3) Javno objavljivanje presude može se izvršiti najkasnije u roku od trideset dana od dana pravnosnažnosti presude.

Mera zabrane približavanja i komunikacije sa oštećenim

Član 89a

(1) Sud može učiniocu krivičnog dela zabraniti približavanje oštećenom na određenoj udaljenosti, zabraniti pristup u prostor oko mesta stanovanja ili mesta rada oštećenog i zabraniti dalje uznemiravanje oštećenog, odnosno dalju komunikaciju sa oštećenim, ako se opravdano može smatrati da bi dalje vršenje takvih radnji učinioca krivičnog dela bilo opasno po oštećenog.

(2) Mera iz stava 1. ovog člana može trajati najduže tri godine.

(3) Vreme provedeno u pritvoru, kao i svako drugo lišenje slobode u vezi sa krivičnim delom ne uračunava se u vreme trajanja mere iz stava 1. ovog člana.

(4) Mera iz stava 1. ovog člana može se ukinuti pre isteka vremena za koje je određena, ako prestanu razlozi zbog kojih je određena.

Zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama

Član 89b

(1) Sud može učiniocu krivičnog dela izreći meru zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama, kada je to radi zaštite opšte bezbednosti neophodno.

(2) Mera iz stava 1. ovog člana izvršava se na taj način što je učinilac krivičnog dela dužan da se neposredno pre početka vremena održavanja određenih sportskih priredbi lično javi službenom licu u područnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj stanici, na području na kojem se učinilac zatekao i da boravi u njihovim prostorijama za vreme održavanja sportske priredbe.

(3) Sud određuje trajanje mere iz stava 1. ovog člana, koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vreme provedeno u zatvoru ne uračunava u vreme trajanja ove mere.

(4) Ako sud izrekne uslovnu osudu, sud će odrediti da će se ta osuda opozvati, ako učinilac prekrši zabranu prisustvovanja određenim sportskim priredbama, odnosno ako ne izvrši dužnost iz stava 2. ovog člana.

(5) Ako posle izdržane kazne zatvora, učinilac prekrši zabranu prisustvovanja određenim sportskim priredbama, odnosno ako ne izvrši dužnost iz stava 2. ovog člana, sud koji je izrekao meru iz stava 1. ovog člana, može ga kazniti zatvorom od trideset dana do tri meseca.

(6) Zakonom se može odrediti obavezna zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama.

Prestanak mere bezbednosti na osnovu sudske odluke

Član 90

(1) Sud može odlučiti da prestanu mere bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti i zabrane upravljanja motornim vozilom, ako su protekle tri godine od dana njihovog primenjivanja.

(2) Pri oceni da li će odrediti prestanak mere bezbednosti iz stava 1. ovog člana sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenog posle osude, da li je naknadio štetu prouzrokovanu krivičnim delom, da li je vratio imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog dela i druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka tih mera.

Glava sedma ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI

Osnov oduzimanja imovinske koristi

Član 91

(1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim delom.

(2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzeće se, pod uslovima predviđenim ovim zakonikom i sudskom odlukom kojom je utvrđeno izvršenje krivičnog dela.

Uslovi i način oduzimanja imovinske koristi

Član 92

(1) Od učinioca će se oduzeti novac, predmeti od vrednosti i svaka druga imovinska korist koji su pribavljeni krivičnim delom, a ako oduzimanje nije moguće učinilac će se obavezati da preda u zamenu drugu imovinsku korist koja odgovara vrednosti imovine pribavljene izvršenjem krivičnog dela ili proistekle iz krivičnog dela ili plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi.

(2) Imovinska korist pribavljena krivičnim delom oduzeće se i od pravnog ili fizičkog lica na koja je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja očigledno ne odgovara stvarnoj vrednosti.

(3) Ako je krivičnim delom pribavljena imovinska korist za drugog ta korist će se oduzeti.

Zaštita oštećenog

Član 93

(1) Ako je u krivičnom postupku usvojen imovinskopravni zahtev oštećenog, sud će izreći oduzimanje imovinske koristi samo ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtev oštećenog u tom iznosu.

(2) Oštećeni koji je u krivičnom postupku u pogledu svakog imovinskopravnog zahteva upućen na parnicu može tražiti da se namiri iz oduzete imovinske koristi, ako pokrene parnicu u roku od šest meseci od dana pravnosnažnosti odluke kojom je upućen na parnicu.

(3) Oštećeni koji u krivičnom postupku nije podneo imovinskopravni zahtev može zahtevati namirenje iz oduzete imovinske koristi, ako je radi utvrđivanja svog zahteva pokrenuo parnicu u roku od tri meseca od dana saznanja za presudu kojom je izrečeno oduzimanje imovinske koristi, a najdalje u roku od tri godine od dana pravnosnažnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi.

(4) U slučajevima iz st. 2. i 3. ovog člana oštećeni mora u roku od tri meseca od dana pravnosnažnosti odluke kojom je usvojen njegov imovinskopravni zahtev zatražiti namirenje iz oduzete imovinske koristi.

Glava osma PRAVNE POSLEDICE OSUDE

Nastupanje pravnih posledica osude

Član 94

(1) Osude za određena krivična dela ili na određene kazne mogu imati za pravnu posledicu prestanak, odnosno gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava.

(2) Pravne posledice osude ne mogu nastupiti kad je za krivično delo učiniocu izrečena novčana kazna, uslovna osuda, ako ne bude opozvana, sudska opomena ili kad je učinilac oslobođen od kazne.

(3) Pravne posledice osude mogu se predvideti samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su predviđene.

Vrste pravnih posledica osude

Član 95

(1) Pravne posledice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava su:

- 1) prestanak vršenja javnih funkcija;
- 2) prestanak radnog odnosa ili prestanak vršenja određenog poziva ili zanimanja;
- 3) gubitak određenih dozvola ili odobrenja koja se daju odlukom državnog organa ili organa lokalne samouprave.

(2) Pravne posledice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava su:

- 1) zabrana sticanja određenih javnih funkcija;
- 2) zabrana sticanja određenog zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi;
- 3) zabrana sticanja čina vojnog starešine;
- 4) zabrana dobijanja određenih dozvola ili odobrenja koja se daju odlukom državnih organa ili organa lokalne samouprave.

Početak i trajanje pravnih posledica osude

Član 96

(1) Pravne posledice osude nastupaju danom pravnosnažnosti presude.

(2) U slučaju da posle pravnosnažnosti presude, na osnovu koje su nastupile pravne posledice osude, ta presuda bude izmenjena po vanrednom pravnom leku, nastupanje ili dalje trajanje pravnih posledica osude usklađuje se sa novom odlukom.

(3) Pravne posledice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava mogu se propisati u trajanju najduže do deset godina.

(4) Vreme provedeno na izdržavanju kazne ne uračunava se u vreme trajanja pravne posledice osude.

(5) Rehabilitacijom prestaju pravne posledice osude predviđene u članu 95. stav 2. ovog zakonika.

Glava deveta REHABILITACIJA, PRESTANAK PRAVNIH POSLEDICA OSUDE I DAVANJE PODATAKA IZ KAZNENE EVIDENCIJE

Opšti pojam rehabilitacije

Član 97

(1) Rehabilitacijom se briše osuda i prestaju sve njene pravne posledice, a osuđeni se smatra neosuđivanim.

(2) Rehabilitacija nastaje ili na osnovu samog zakona (zakonska rehabilitacija) ili po molbi osuđenog lica na osnovu sudske odluke (sudska rehabilitacija).

(3) Rehabilitacijom se ne dira u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

Zakonska rehabilitacija

Član 98

(1) Zakonska rehabilitacija se daje samo licima koja pre osude na koju se odnosi rehabilitacija nisu bila osuđivana ili koja su se po zakonu smatrala neosuđivanim.

(2) Zakonska rehabilitacija nastaje, ako:

- 1) lice koje je oglašeno krivim, a oslobođeno od kazne ili kojem je izrečena sudska opomena, u roku od godinu dana od pravnosnažnosti presude, odnosno rešenja ne učini novo krivično delo;
- 2) lice kojem je izrečena uslovna osuda, u vreme proveravanja i u roku od godinu dana po isteku roka proveravanja, ne učini novo krivično delo;
- 3) lice koje je osuđeno na novčanu kaznu, kaznu rada u javnom interesu, oduzimanja vozačke dozvole ili kaznu zatvora do šest meseci, u roku od tri godine od dana kad je ta kazna izvršena, zastarela ili oproštena, ne učini novo krivično delo;
- 4) lice koje je osuđeno na kaznu zatvora preko šest meseci do jedne godine, u roku od pet godina od dana kad je ta kazna izvršena, zastarela ili oproštena, ne učini novo krivično delo.
- 5) lice koje je osuđeno na kaznu zatvora preko jedne do tri godine, u roku od deset godina od dana kad je ta kazna izvršena, zastarela ili oproštena, ne učini novo krivično delo.

(3) Zakonska rehabilitacija ne nastaje ako sporedna kazna još nije izvršena ili ako još traju mere bezbednosti.

Sudska rehabilitacija

Član 99

(1) Sudska rehabilitacija može se dati licu koje je osuđeno na kaznu zatvora preko tri do pet godina, ako u roku od deset godina od dana kad je ta kazna izdržana, zastarela ili oproštena ne učini novo krivično delo.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana sud će dati rehabilitaciju ako nađe da je osuđeno lice svojim vladanjem zaslužio rehabilitaciju i ako je, prema svojim mogućnostima, naknadilo štetu prouzrokovanu krivičnim delom, pri čemu je sud dužan da uzme u obzir i sve druge okolnosti od značaja za davanje rehabilitacije, a posebno prirodu i značaj dela.

(3) Sudska rehabilitacija ne može se dati ako sporedna kazna još nije izvršena ili ako još traju mere bezbednosti.

Sudska rehabilitacija lica koje je više puta osuđivano

Član 100

Licu koje je više puta osuđivano sud može dati rehabilitaciju samo ako su ispunjeni uslovi iz čl. 98. i 99. ovog zakonika u pogledu svakog krivičnog dela za koje je osuđeno. Pri oceni da li će u ovakvom slučaju dati rehabilitaciju sud će uzeti u obzir okolnosti iz člana 99. stav 2. ovog zakonika.

Prestanak pravnih posledica osude

Član 101

(1) Kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarele ili oprostene kazne, sud može odlučiti da prestane pravna posledica osude koja se odnosi na zabranu sticanja određenog prava, ukoliko već nije prestala usled rehabilitacije.

(2) Pri odlučivanju o prestanku pravne posledice osude sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenog posle osude, da li je naknadio štetu prouzrokovanu krivičnim delom i vratio imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog dela, kao i druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka pravne posledice osude.

Sadržaj i davanje podataka iz kaznene evidencije

Član 102

(1) Kaznena evidencija sadrži lične podatke o učiniocu krivičnog dela, o krivičnom delu za koje je osuđen, podatke o kazni, uslovnoj osudi, sudskoj opomeni, oslobođenju od kazne i oproštenoj kazni, kao i podatke o pravnim posledicama osude. U kaznenu evidenciju se unose i kasnije izmene podataka sadržanih u kaznenoj evidenciji, podaci o izdržavanju kazne, kao i poništenje evidencije o pogrešnoj osudi.

(2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati samo sudu, javnom tužiocu i policiji u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv lica koje je ranije bilo osuđeno, organu za izvršenje krivičnih sankcija i organu koji učestvuje u postupku davanja amnestije, pomilovanja, rehabilitacije ili odlučivanja o prestanku pravnih posledica osude, kao i organima starateljstva, kad je to potrebno za vršenje poslova iz njihove nadležnosti. Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati i drugim državnim organima koji su nadležni za otkrivanje i sprečavanje izvršenja krivičnih dela, kada je to posebnim zakonom propisano.

(3) Podaci iz kaznene evidencije mogu se, na obrazložen zahtev, dati i državnom organu, preduzeću, drugoj organizaciji ili preduzetniku, ako još traju pravne posledice osude ili mere bezbednosti i ako za to postoji opravdani interes zasnovan na zakonu.

(4) Niko nema prava da traži od građanina da podnosi dokaz o svojoj osuđivanosti ili neosuđivanosti.

(5) Građanima se, na njihov zahtev, mogu davati podaci o njihovoj osuđivanosti ili neosuđivanosti.

(6) Podaci o brisanju osudi ne mogu se nikom dati.

Glava deseta ZASTARELOST

Zastarelost krivičnog gonjenja

Član 103

Ako u ovom zakoniku nije drukčije određeno, krivično gonjenje ne može se preduzeti kad protekne:

- 1) dvadeset pet godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći zatvor od trideset do četrdeset godina;
- 2) dvadeset godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora preko petnaest godina;
- 3) petnaest godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora preko deset godina;
- 4) deset godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora preko pet godina;
- 5) pet godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora preko tri godine;
- 6) tri godine od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora preko jedne godine;
- 7) dve godine od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.

Tok i prekid zastarelosti krivičnog gonjenja

Član 104

- (1) Zastarelost krivičnog gonjenja počinje od dana kad je krivično delo izvršeno. Ukoliko posledica krivičnog dela nastupi kasnije, zastarelost krivičnog gonjenja počinje od dana kada je posledica nastupila.
- (2) Zastarelost ne teče za vreme za koje se po zakonu gonjenje ne može otpočeti ili nastaviti.
- (3) Zastarelost se prekida svakom procesnom radnjom koja se preduzima radi otkrivanja krivičnog dela ili radi otkrivanja i gonjenja učinioca zbog učinjenog krivičnog dela.
- (4) Zastarelost se prekida i kad učinilac u vreme dok teče rok zastarelosti učini isto tako teško ili teže krivičnog delo.
- (5) Svakim prekidom zastarelost počinje ponovo da teče.

(6) Zastarelost krivičnog gonjenja nastaje u svakom slučaju kad protekne dvostruko vreme koje se po zakonu traži za zastarelost krivičnog gonjenja.

Zastarelost izvršenja kazne

Član 105

Ako u ovom zakoniku nije drukčije određeno, izrečena kazna ne može se izvršiti kad protekne:

- 1) dvadeset pet godina od osude na zatvor od trideset do četrdeset godina;
- 2) dvadeset godina od osude na kaznu zatvora preko petnaest godina;
- 3) petnaest godina od osude na kaznu zatvora preko deset godina;
- 4) deset godina od osude na kaznu zatvora preko pet godina;
- 5) pet godina od osude na kaznu zatvora preko tri godine;
- 6) tri godine od osude na kaznu zatvora preko jedne godine;
- 7) dve godine od osude na kaznu zatvora do jedne godine, na novčanu kaznu, na kaznu rada u javnom interesu, ili na kaznu oduzimanja vozačke dozvole.

Zastarelost izvršenja sporedne kazne i mere bezbednosti

Član 106

- (1) Zastarelost izvršenja novčane kazne i oduzimanja vozačke dozvole ako su izrečene kao sporedne kazne nastaje kad protekne dve godine od dana pravnosnažnosti presude kojom su te kazne izrečene.
- (2) Zastarelost izvršenja mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi, obaveznog lečenja narkomana, obaveznog lečenja alkoholičara i oduzimanja predmeta nastaje kad protekne pet godina od dana pravnosnažnosti odluke kojom su te mere izrečene.
- (3) Zastarelost izvršenja mera bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti, zabrane upravljanja motornim vozilom i proterivanja stranca iz zemlje nastaje kad protekne vreme za koje su te mere izrečene.

Tok i prekid zastarelosti izvršenja kazne i mera bezbednosti

Član 107

- (1) Zastarelost izvršenja kazne počinje od dana kad je presuda kojom je kazna izrečena postala pravnosnažna, a ako je uslovna osuda opozvana - od dana kad je odluka o opozivanju postala pravnosnažna.
- (2) Ako je aktom amnestije ili pomilovanja ili odlukom suda po vanrednom pravnom leku izrečena kazna smanjena, vreme potrebno za nastupanje zastarelosti određuje se prema novoj kazni, ali se tok zastarelosti računa od ranije pravnosnažne presude.

- (3) Zastarelost ne teče za vreme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može preduzeti.
- (4) Zastarelost se prekida svakom radnjom nadležnog organa koja se preduzima radi izvršenja kazne.
- (5) Svakim prekidom zastarevanje počinje ponovo da teče.
- (6) Zastarelost izvršenja kazne nastaje u svakom slučaju kad protekne dvostruko vreme koje se po zakonu traži za zastarelost izvršenja kazne.
- (7) U slučaju nastupanja zastarelosti iz stava 6. ovog člana započeto izvršenje kazne obustavlja se.
- (8) Odredbe st. 2. do 5. ovog člana shodno se primenjuju i na zastarelost izvršenja mere bezbednosti.

Nezastarelost krivičnog gonjenja i izvršenja kazne

Član 108

Krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarevaju za krivična dela predviđena u čl. 370. do 375. ovog zakonika, kao ni za krivična dela za koja po ratifikovanim međunarodnim ugovorima zastarelost ne može da nastupi.

Glava jedanaesta AMNESTIJA I POMILOVANJE

Amnestija

Član 109

- (1) Licima koja su obuhvaćena aktom amnestije daje se oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, daje se rehabilitacija ili se ukidaju pojedine ili sve pravne posledice osude.
- (2) Amnestijom se mogu ukinuti sledeće mere bezbednosti: zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom i proterivanje stranaca iz zemlje.

Pomilovanje

Član 110

- (1) Pomilovanjem se poimenično određenom licu daje oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenjuje se izrečena kazna blažom kaznom ili uslovnom osudom, daje se rehabilitacija, određuje kraće trajanje određene pravne posledice osude ili se ukidaju pojedine ili sve pravne posledice osude.
- (2) Pomilovanjem se može ukinuti ili odrediti kraće trajanje mere bezbednosti zabrana vršenja poziva, delatnosti i dužnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom i proterivanje stranca iz zemlje.

Dejstvo amnestije i pomilovanja na prava trećih lica

Član 111

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne dira se u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

Glava dvanaesta ZNAČENJE IZRAZA

Značenje izraza u ovom zakoniku

Član 112

(1) Pod teritorijom Srbije podrazumevaju se suvozemna teritorija, vodene površine unutar njenih granica, kao i vazdušni prostor nad njima.

(2) Pod krivičnim zakonodavstvom Srbije podrazumevaju se ovaj zakonik kao i sve krivičnopravne odredbe sadržane u drugim zakonima Srbije.

(3) Službenim licem smatra se:

- 1) lice koje u državnom organu vrši službene dužnosti;
- 2) izabrano, imenovano ili postavljeno lice u državnom organu, organu lokalne samouprave ili lice koje stalno ili povremeno vrši službene dužnosti ili službene funkcije u tim organima;
- 3) lice u ustanovi, preduzeću ili drugom subjektu, kojem je povereno vršenje javnih ovlašćenja, koje odlučuje o pravima, obavezama ili interesima fizičkih ili pravnih lica ili o javnom interesu;
- 4) službenim licem smatra se i lice kojem je faktički povereno vršenje pojedinih službenih dužnosti ili poslova;
- 5) vojno lice.

(4) Stranim službenim licem smatra se lice koje je član zakonodavnog, izvršnog ili sudskog organa strane države, javni funkcioner ili službenik međunarodne organizacije i njenih organa, sudija i drugi funkcioner međunarodnog suda.

(5) Odgovornim licem smatra se vlasnik preduzeća ili drugog subjekta privrednog poslovanja ili lice u preduzeću, ustanovi ili drugom subjektu kojem je, s obzirom na njegovu funkciju, uložena sredstva ili na osnovu ovlašćenja, poveren određeni krug poslova u upravljanju imovinom, proizvodnji ili drugoj delatnosti ili u vršenju nadzora nad njima ili mu je faktički povereno obavljanje pojedinih poslova. Odgovornim licem smatra se i službeno lice kad su u pitanju krivična dela kod kojih je kao izvršilac označeno odgovorno lice, a u ovom zakoniku nisu predviđena u glavi o krivičnim delima protiv službene dužnosti, odnosno kao krivična dela službenog lica.

(6) Vojnim licem smatra se profesionalni vojnik (profesionalni oficir, profesionalni podoficir, oficir po ugovoru, podoficir po ugovoru i vojnik po ugovoru), vojnik na odsluženju vojnog

roka, student vojne akademije, učenik vojne škole, lice iz rezervnog sastava dok se kao vojni obveznik nalazi na vojnoj dužnosti i civilno lice koje vrši određenu vojnu dužnost.

(7) Kad je kao izvršilac određenih krivičnih dela označeno službeno lice, odgovorno lice ili vojno lice, lica navedena u st. 3, 5. i 6. ovog člana mogu biti izvršioci tih dela, ako iz obeležja pojedinog dela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da izvršilac može biti samo neko od tih lica.

(8) Detetom se smatra lice koje nije navršilo četrnaest godina.

(9) Maloletnikom se smatra lice koje je navršilo četrnaest godina, a nije navršilo osamnaest godina.

(10) Maloletnim licem smatra se lice koje nije navršilo osamnaest godina.

(11) Učiniocem se smatraju izvršilac, saizvršilac, podstrekač i pomagač.

(12) Silom se smatra i primena hipnoze ili omamljujućih sredstava, s ciljem da se neko protiv svoje volje dovede u nesvesno stanje ili onesposobi za otpor.

(13) Izborima se smatraju izbori za narodne poslanike, predsednika Republike, organe autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave i drugi izbori koji se raspisuju i vrše na osnovu Ustava i zakona.

(14) Referendumom se smatra izjašnjavanje građana na kojem se odlučuje o pitanjima za koja je to utvrđeno Ustavom ili zakonom.

(15) Opojnim drogama smatraju se supstance i preparati koji su propisima zasnovanim na zakonu proglašeni za opojne droge.

(16) Pokretnom stvari se smatra i svaka proizvedena ili sakupljena energija za davanje svetlosti, toplote ili kretanja, telefonski impuls, kao i računarski podatak i računarski program.

(17) Računarski podatak je svako predstavljanje činjenica, informacija ili koncepta u obliku koji je podesan za njihovu obradu u računarskom sistemu, uključujući i odgovarajući program na osnovu koga računarski sistem obavlja svoju funkciju.

(18) Računarskom mrežom smatra se skup međusobno povezanih računara, odnosno računarskih sistema koji komuniciraju razmenjujući podatke.

(19) Računarskim programom smatra se uređeni skup naredbi koji služe za upravljanje radom računara, kao i za rešavanje određenog zadatka pomoću računara.

(20) Računarski virus je računarski program ili neki drugi skup naredbi unet u računar ili računarsku mrežu koji je napravljen da sam sebe umnožava i deluje na druge programe ili podatke u računaru ili računarskoj mreži dodavanjem tog programa ili skupa naredbi jednom ili više računarskih programa ili podataka.

(21) Subjektivom privrednog poslovanja smatra se preduzeće, drugo pravno lice koje obavlja privrednu delatnost i preduzetnik. Pravno lice koje pored svoje osnovne delatnosti obavlja i privrednu delatnost smatra se subjektivom privrednog poslovanja samo kada vrši tu delatnost.

(22) Grupa je najmanje tri lica povezanih radi trajnog ili povremenog vršenja krivičnih dela koja ne mora da ima definisane uloge svojih članova, kontinuitet članstva ili razvijenu strukturu.

(23) Novac je metalni i papirni novac ili novac izrađen od nekog drugog materijala koji je na osnovu zakona u opticaju u Srbiji ili u stranoj državi.

(24) Znacima za vrednost smatraju se i strani znaci za vrednost.

(25) Motornim vozilom smatra se svako saobraćajno sredstvo na motorni pogon u suvozemnom, vodenom i vazdušnom saobraćaju.

(26) Ispravom se smatra svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja ima značaj za pravne odnose, kao i računarski podatak.

(27) Spis, pismo, pošiljka i dokument mogu biti i u elektronskom obliku.

(28) Članom porodice smatraju se: supružnici, njihova deca, preci supružnika u pravoj liniji krvnog srodstva, vanbračni partneri i njihova deca, usvojilac i usvojenik, hranilac i hranjenik. Članovima porodice smatraju se i braća i sestre, njihovi supružnici i deca, bivši supružnici i njihova deca i roditelji bivših supružnika, ako žive u zajedničkom domaćinstvu, kao i lica koja imaju zajedničko dete ili je dete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živela u istom porodičnom domaćinstvu.

(29) Izraz "neće se kazniti" znači da u tom slučaju nema krivičnog dela.

(30) Kad je radnja krivičnog dela određena trajnim glagolom smatra se da je delo učinjeno, ako je radnja izvršena jednom ili više puta.

(31) Skraćenica "Srbija" označava Republiku Srbiju.

(32) Poslom od javnog značaja smatra se obavljanje profesije ili dužnosti koja ima povećani rizik za bezbednost lica koje ga obavlja, a odnosi se na zanimanja koja su od značaja za javno informisanje, zdravlje ljudi, obrazovanje, javni prevoz, pravnu i stručnu pomoć pred sudskim i drugim državnim organima.

(33) Računar je svaki elektronski uređaj koji na osnovu programa automatski obrađuje i razmenjuje podatke.

(34) Računarski sistem je svaki uređaj ili grupa međusobno povezanih ili zavisnih uređaja od kojih jedan ili više njih, na osnovu programa, vrši automatsku obradu podataka.

(35) Organizovana kriminalna grupa je grupa od tri ili više lica, koja postoji određeno vreme i deluje sporazumno u cilju vršenja jednog ili više krivičnih dela za koja je propisana kazna zatvora od četiri godine ili teža kazna, radi neposrednog ili posrednog sticanja finansijske ili druge koristi.

(36) Imovinom se smatra dobro svake vrste, materijalno ili nematerijalno, pokretno ili nepokretno, procenjivo ili neprocenjivo i isprava u bilo kom obliku kojim se dokazuje pravo ili interes u odnosu na takvo dobro. Imovinom se smatra i prihod ili druga korist ostvarena, neposredno ili posredno, iz krivičnog dela, kao i dobro u koje je ona pretvorena ili sa kojim je pomešana.

POSEBNI DEO

Glava trinaesta KRIVIČNA DELA PROTIV ŽIVOTA I TELA

Ubistvo

Član 113

Ko drugog liši života, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Teško ubistvo

Član 114

Zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od od trideset do četrdeset godina kazniće se:

- 1) ko drugog liši života na svirep ili podmukao način;
- 2) ko drugog liši života pri bezobzirnem nasilničkom ponašanju;
- 3) ko drugog liši života i pri tom sa umišljajem dovede u opasnost život još nekog lica;
- 4) ko drugog liši života pri izvršenju krivičnog dela razbojništva ili razbojničke krađe;
- 5) ko drugog liši života iz koristoljublja, radi izvršenja ili prikrivanja drugog krivičnog dela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda;
- 6) ko liši života službeno ili vojno lice pri vršenju službene dužnosti;
- 7) ko liši života sudiju, javnog tužioca, zamenika javnog tužioca ili policijskog službenika u vezi sa vršenjem službene dužnosti;
- 8) ko liši života lice koje obavlja poslove od javnog značaja u vezi sa poslovima koje to lice obavlja;
- 9) ko liši života dete ili bremenitu ženu;
- 10) ko liši života člana svoje porodice kojeg je prethodno zlostavljao;
- 11) ko sa umišljajem liši života više lica, a ne radi se o ubistvu na mah, ubistvu deteta pri porođaju ili lišenju života iz samilosti.

Ubistvo na mah

Član 115

Ko drugog liši života na mah doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom, zlostavljanjem ili teškim vređanjem od strane ubijenog, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Ubistvo deteta pri porođaju

Član 116

Majka koja liši života svoje dete za vreme porođaja ili neposredno posle porođaja, dok kod nje traje poremećaj izazvan porođajem, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Lišenje života iz samilosti

Član 117

Ko liši života punoletno lice iz samilosti zbog teškog zdravstvenog stanja u kojem se to lice nalazi, a na njegov ozbiljan i izričit zahtev, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nehatno lišenje života

Član 118

Ko drugog liši života iz nehata, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Navođenje na samoubistvo i pomaganje u samoubistvu

Član 119

(1) Ko navede drugog na samoubistvo ili mu pomogne u izvršenju samoubistva, pa ovo bude izvršeno ili pokušano, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ko drugom pomogne u izvršenju samoubistva pod uslovima iz člana 117. ovog zakonika, pa ovo bude izvršeno ili pokušano, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini prema maloletniku ili prema licu koje se nalazi u stanju bitno smanjene uračunljivosti, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema detetu ili prema neuračunljivom licu, učinilac će se kazniti po članu 114. ovog zakonika.

(5) Ko surovo ili nečovečno postupa sa licem koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, pa ono usled takvog postupanja izvrši ili pokuša samoubistvo koje se može pripisati nehatu učinioca, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nedozvoljen prekid trudnoće

Član 120

(1) Ko protivno propisima o vršenju prekida trudnoće bremenitoj ženi sa njenim pristankom izvrši pobačaj, započne da vrši pobačaj ili joj pomogne da izvrši pobačaj, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ko se bavi vršenjem dela iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ko bremenitoj ženi bez njenog pristanka, a ako je mlađa od šesnaest godina bez njenog pristanka i bez pisane saglasnosti njenog roditelja, usvojioca ili staraoca, izvrši ili započne da vrši pobačaj, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. do 3. ovog člana nastupila smrt, teško narušavanje zdravlja ili druga teška telesna povreda žene nad kojom je vršen prekid trudnoće, učinilac će se kazniti za delo iz st. 1. i 2. ovog člana zatvorom od jedne do sedam godina, a za delo iz stava 3. ovog člana zatvorom od dve do dvanaest godina.

Teška telesna povreda

Član 121

(1) Ko drugog teško telesno povredi ili mu zdravlje teško naruši, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ko drugog teško telesno povredi ili mu zdravlje naruši tako teško da je usled toga doveden u opasnost život povređenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj meri oštećen ili oslabljen neki važan deo njegovog tela ili važan organ ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad povređenog ili trajno i teško narušenje njegovog zdravlja ili unakaženost, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt povređenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(4) Ko delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

(5) Ko delo iz st. 1. do 3. ovog člana učini na mah, doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom, zlostavljanjem ili teškim vređanjem od strane povređenog, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom do tri godine, za delo iz stava 2. zatvorom od tri meseca do četiri godine, a za delo iz stava 3. zatvorom od šest meseci do pet godina.

(6) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu ili bremenitoj ženi ili licu koje obavlja poslove od javnog značaja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, za delo iz stava 2. ovog člana zatvorom od dve do dvanaest godina, a za delo iz stava 3. ovog člana zatvorom od pet do petnaest godina.

Laka telesna povreda

Član 122

(1) Ko drugog lako telesno povredi ili mu zdravlje lako naruši, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je takva povreda nanescna oružjem, opasnim oruđem ili drugim sredstvom podobnim da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(3) Sud može učiniocu dela iz stava 2. ovog člana izreći sudsku opomenu, ako je učinilac bio izazvan nepristojnim ili grubim ponašanjem oštećenog.

(4) Gonjenje za delo iz stava 1. ovog člana preuzima se po privatnoj tužbi.

Učestvovanje u tuči

Član 123

Ko učestvuje u tuči u kojoj je neko lišen života ili je drugom nanescna teška telesna povreda, kazniće se za samo učestvovanje novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Ugrožavanje opasnim oruđem pri tuči i svađi

Član 124

(1) Ko se pri tuči ili svađi maši oružja, opasnog oruđa ili drugog sredstva podobnog da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ko se pri tuči ili svađi maši vatrenog oružja, kazniće se zatvorom do dve godine i novčanom kaznom.

Izlaganje opasnosti

Član 125

(1) Ko drugo lice ostavi bez pomoći u stanju ili prilikama opasnim za život ili zdravlje koje je sam pouzrokovao, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupilo teško narušenje zdravlja ili druga teška telesna povreda ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu ili bremenitoj ženi, učinilac će se za delo iz stava 1. kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina, za delo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina, a za delo iz stava 3. zatvorom od dve do dvanaest godina.

Napuštanje nemoćnog lica

Član 126

(1) Ko nemoćno lice koje mu je povereno ili o kojem je inače dužan da se stara ostavi bez pomoći u stanju ili prilikama opasnim za život ili zdravlje, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupilo teško narušenje zdravlja ili druga teška telesna povreda ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Nepružanje pomoći

Član 127

(1) Ko ne pruži pomoć licu koje se nalazi u neposrednoj opasnosti za život iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je usled nepružanja pomoći nastupilo teško narušenje zdravlja ili druga teška telesna povreda lica koje se nalazilo u neposrednoj opasnosti za život, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(3) Ako je usled nepružanja pomoći nastupila smrt lica koje se nalazilo u neposrednoj opasnosti za život, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do pet godina.

Glava četrnaesta KRIVIČNA DELA PROTIV SLOBODA I PRAVA ČOVEKA I GRAĐANINA

Povreda ravnopravnosti

Član 128

(1) Ko zbog nacionalne ili etničke pripadnosti, rasi ili veroispovesti ili zbog odsustva te pripadnosti ili zbog razlika u pogledu političkog ili drugog ubeđenja, pola, jezika, obrazovanja, društvenog položaja, socijalnog porekla, imovnog stanja ili nekog drugog ličnog svojstva, drugome uskrati ili ograniči prava čoveka i građanina utvrđena Ustavom, zakonima ili drugim propisima ili opštim aktima ili potvrđenim međunarodnim ugovorima ili mu na osnovu ove razlike daje povlastice ili pogodnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

Povreda prava upotrebe jezika i pisma

Član 129

Ko suprotno propisima o upotrebi jezika i pisma naroda ili pripadnika manjinskih nacionalnih i etničkih zajednica koji žive u Srbiji uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju organima ili organizacijama upotrebi jezik ili pismo kojim se služi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Povreda slobode izražavanja nacionalne ili etničke pripadnosti

Član 130

(1) Ko sprečava drugog da izražava svoju nacionalnu ili etničku pripadnost ili kulturu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko prinuđava drugog da se izjašnjava o svojoj nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti.

(3) Ako delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Povreda slobode ispovedanja vere i vršenja verskih obreda

Član 131

(1) Ko sprečava ili ograničava slobodu verovanja ili ispovedanja vere, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko sprečava ili ometa vršenje verskih obreda.

(3) Ko prinuđava drugog da se izjašnjava o svom verskom uverenju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Službeno lice koje učini delo iz st. 1. do 3. ovog člana, kazniće se zatvorom do tri godine.

Protivpravno lišenje slobode

Član 132

(1) Ko drugog protivpravno zatvori, drži zatvorenog ili mu na drugi način protivpravno oduzme ili ograniči slobodu kretanja, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je protivpravno lišenje slobode trajalo duže od trideset dana ili je vršeno na svirep način ili je licu koje je protivpravno lišeno slobode usled toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 3. ovog člana nastupila smrt lica koje je protivpravno lišeno slobode, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(5) Za pokušaj dela iz stava 1. ovog člana kazniće se.

Povreda slobode kretanja i nastanjivanja

Član 133

(1) Ko protivpravno uskrati ili ograniči građaninu Srbije slobodu kretanja ili nastanjivanja na teritoriji Srbije, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Otmica

Član 134

(1) Ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način odvede ili zadrži neko lice u nameri da od njega ili drugog lica iznudi novac ili kakvu drugu imovinsku korist ili da njega ili koga drugog prinudi da nešto učini, ne učini ili trpi, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Ko radi ostvarenja cilja otmice pretil ubistvom ili teškom telesnom povredom oteatom licu, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(3) Ako je oteto lice zadržano duže od deset dana ili je prema njemu postupano na svirep način ili mu je teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posledice ili ko delo iz stava 1. ovog člana učini prema maloletnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. do 3. ovog člana nastupila smrt oteatom lica ili je delo izvršeno od strane grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do osamnaest godina.

(5) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od najmanje pet godina.

Prinuda

Član 135

(1) Ko drugog silom ili pretnjom prinudi da nešto učini ili ne učini ili trpi, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini na svirep način ili pretnjom ubistvom ili teškom telesnom povredom ili otmicom, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška telesna povreda ili druge teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt prinuđenog lica ili je delo izvršeno od strane grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina.

(5) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Iznuđivanje iskaza

Član 136

(1) Službeno lice koje u vršenju službe upotrebi silu ili pretnju ili drugo nedopušteno sredstvo ili nedopušten način u nameri da iznudi iskaz ili neku drugu izjavu od okrivljenog, svedoka, veštaka ili drugog lica, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Ako je iznuđivanje iskaza ili izjave praćeno teškim nasiljem ili ako su usled iznuđenog iskaza nastupile naročito teške posledice za okrivljenog u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

Zlostavljanje i mučenje

Član 137

(1) Ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vređa ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko primenom sile, pretnje, ili na drugi nedozvoljeni način drugome nanese veliki bol ili teške patnje s ciljem da od njega ili od trećeg lica dobije priznanje, iskaz ili drugo obaveštenje ili da se on ili neko treće lice zastraši ili nezakonito kazni, ili to učini iz druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom od tri meseca do tri godine, a za delo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Ugrožavanje sigurnosti

Član 138

(1) Ko ugrozi sigurnost nekog lica pretnjom da će napasti na život ili telo tog lica ili njemu bliskog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini prema više lica ili ako je delo izazvalo uznemirenost građana ili druge teške posledice, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini prema predsedniku Republike, narodnom poslaniku, predsedniku Vlade, članovima Vlade, sudiji Ustavnog suda, sudiji, javnom tužiocu i zameniku javnog tužioca i licu koje obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informisanja u vezi sa

poslovima koje obavlja,
kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Narušavanje nepovredivosti stana

Član 139

(1) Ko neovlašćeno prodre u tuđ stan ili tuđe zatvorene prostore ili se na zahtev ovlašćenog lica iz tog stana ili prostora ne udalji,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinilo službeno lice u vršenju službe,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Za pokušaj dela iz st. 1. i 2. ovog člana kazniće se.

Protivzakonito pretresanje

Član 140

Službeno lice koje u vršenju službe protivzakonito vrši pretresanje stana, prostorija ili lica,
kazniće se zatvorom do tri godine.

Neovlašćeno otkrivanje tajne

Član 141

(1) Advokat, lekar ili drugo lice koje neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznalo u vršenju svog poziva,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Neće se kazniti za delo iz stava 1. ovog člana ko otkrije tajnu u opštem interesu ili interesu drugog lica, koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne.

Povreda tajnosti pisma i drugih pošiljki

Član 142

(1) Ko neovlašćeno otvori tuđe pismo, telegram ili kakvo drugo zatvoreno pismeno ili pošiljku ili na drugi način povredi njihovu tajnost ili ko neovlašćeno zadrži, prikrije, uništi ili drugom preda tuđe pismo, telegram ili drugu pošiljku ili ko povredi tajnost elektronske pošte ili drugog sredstva za telekomunikaciju,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko saopšti drugom sadržinu koju je saznao povredom tajnosti tuđeg pisma, telegrama ili kakvog drugog zatvorenog pismena ili pošiljke ili se tom sadržinom posluži.

(3) Ako delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe,
kazniće se zatvorom od šest meseci do tri godine.

Neovlašćeno prisluškivanje i snimanje

Član 143

(1) Ko posebnim uređajima neovlašćeno prisluškuje ili snima razgovor, izjavu ili kakvo saopštenje koji mu nisu namenjeni, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko omogući nepozvanom licu da se upozna sa razgovorom, izjavom ili saopštenjem koji su neovlašćeno prisluškivani, odnosno tonski snimani.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinilo službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Neovlašćeno fotografisanje

Član 144

(1) Ko neovlašćeno načini fotografski, filmski, video ili drugi snimak nekog lica i time osetno zadre u njegov lični život ili ko takav snimak preda ili pokazuje trećem licu ili mu na drugi način omogući da se sa njim upozna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka

Član 145

(1) Ko objavi ili prikaže spis, portret, fotografiju, film ili fonogram ličnog karaktera bez pristanka lica koje je spis sastavilo ili na koga se spis odnosi, odnosno bez pristanka lica koje je prikazano na portretu, fotografiji ili filmu ili čiji je glas snimljen na fonogramu ili bez pristanka drugog lica čiji se pristanak po zakonu traži i time osetno zadre u lični život tog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka

Član 146

(1) Ko podatke o ličnosti koji se prikupljaju, obrađuju i koriste na osnovu zakona neovlašćeno pribavi, saopšti drugom ili upotrebi u svrhu za koju nisu namenjeni, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko protivno zakonu prikuplja podatke o ličnosti građana ili tako prikupljene podatke koristi.

(3) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Povreda prava na podnošenje pravnog sredstva

Član 147

(1) Ko spreči drugog da koristi pravo na podnošenje molbe, prijave, tužbe, žalbe, prigovora, drugog pravnog sredstva, kao i drugog podneska, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Povreda slobode govora i javnog istupanja

Član 148

(1) Ko drugom na protivpravan način uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog istupanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Sprečavanje štampanja i rasturanja štampanih stvari i emitovanje programa

Član 149

(1) Ko neovlašćeno spreči ili ometa štampanje, snimanje, prodaju ili rasturanje knjiga, časopisa, novina, audio i video kasete ili drugih sličnih štampanih ili snimljenih stvari, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko neovlašćeno spreči ili ometa emitovanje radio i televizijskog programa.

(3) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Sprečavanje objavljivanja odgovora i ispravke

Član 150

Ko suprotno pravnosnažnoj odluci suda odbije ili spreči objavljivanje odgovora ili ispravke objavljenog netačnog podatka ili obaveštenja kojim se povređuje nečije pravo ili interes, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Sprečavanje javnog skupa

Član 151

(1) Ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način spreči ili ometa javni skup koji je organizovan u skladu sa zakonom, ukoliko nisu ostvarena obeležja nekog drugog težeg krivičnog dela, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Sprečavanje političkog, sindikalnog i drugog udruživanja i delovanja

Član 152

(1) Ko svesnim kršenjem zakona ili na drugi protivpravan način spreči ili ometa političko, sindikalno ili drugo udruživanje ili delovanje građana ili delovanje njihovih političkih, sindikalnih ili drugih udruženja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Gonjenje za krivična dela protiv sloboda i prava čoveka i građanina

Član 153

(1) Gonjenje za delo iz čl. 139. stav 1, 142. st. 1. i 2, 143. st. 1. i 2, 144. stav 1, 145. stav 1, 146. st. 1. i 2. i 147. stav 1. ovog zakonika preuzima se po privatnoj tužbi.

(2) Gonjenje za delo iz čl. 141, 149. st. 1. i 2, 150, 151. stav 1. i 152. stav 1. ovog zakonika preuzima se po predlogu.

Glava petnaesta KRIVIČNA DELA PROTIV IZBORNIH PRAVA

Povreda prava kandidovanja

Član 154

Ko kršenjem zakona ili na drugi protivpravan način spreči ili ometa kandidovanje na izborima, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Povreda prava glasanja

Član 155

(1) Ko drugog u nameri da mu onemogući vršenje prava glasanja, protivzakonito ne upiše u spisak glasača, izbriše iz tog spiska ili ga na drugi protivpravan način spreči ili omete da glasa, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko silom ili pretnjom prinudi drugog da na izborima, glasanju o opozivu ili na referendumu vrši ili ne vrši pravo glasanja ili da glasa za ili protiv određenog kandidata odnosno predloga, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Davanje i primanje mita u vezi sa glasanjem

Član 156

(1) Ko drugome nudi, daje, obeća nagradu, poklon ili kakvu drugu korist da na izborima ili referendumu glasa ili ne glasa ili da glasa u korist ili protiv određenog lica odnosno predloga, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist da na izborima ili referendumu glasa ili ne glasa ili da glasa u korist ili protiv određenog lica odnosno predloga.

(3) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini član biračkog odbora ili drugo lice u vršenju dužnosti u vezi sa glasanjem, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(4) Poklon ili druga korist oduzeće se.

Zloupotreba prava glasanja

Član 157

(1) Ko na izborima ili na referendumu glasa umesto drugog lica pod njegovim imenom ili na istom glasanju glasa više od jedanput ili koristi više od jednog glasačkog listića, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Član biračkog odbora koji omogući drugome da izvrši delo iz stava 1. ovog člana, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Sastavljanje netačnih biračkih spiskova

Član 158

Ko u nameri uticanja na rezultate izbora ili na referendumu, sačini netačan birački spisak, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Sprečavanje održavanja glasanja

Član 159

(1) Ko silom, pretnjom ili na drugi protivpravan način spreči održavanje glasanja na biračkom mestu, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko ometa glasanje izazivanjem nereda na biračkom mestu usled čega glasanje bude prekinuto, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Povreda tajnosti glasanja

Član 160

(1) Ko na izborima ili referendumu povredi tajnost glasanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini član biračkog odbora ili drugo lice u vršenju dužnosti u vezi sa glasanjem, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Falsifikovanje rezultata glasanja

Član 161

Član organa za sprovođenje izbora ili referenduma ili drugo lice koje vrši dužnosti u vezi sa glasanjem, koji dodavanjem ili oduzimanjem glasačkih listića ili glasova pri prebrojavanju ili na drugi način izmeni broj glasačkih listića ili glasova ili objavi neistinit rezultat glasanja, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Uništavanje dokumenata o glasanju

Član 162

(1) Ko uništi, ošteti, oduzme ili prikrije glasački listić ili neki drugi dokument o glasanju na izborima ili na referendumu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini član biračkog odbora ili drugo lice u vršenju dužnosti u vezi sa glasanjem, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Glava šesnaesta **KRIVIČNA DELA PROTIV PRAVA PO OSNOVU RADA**

Povreda prava po osnovu rada i prava iz socijalnog osiguranja

Član 163

Ko se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima po osnovu rada i o posebnoj zaštiti na radu omladine, žena i invalida ili o pravima iz socijalnog osiguranja i time drugom uskrati ili ograniči pravo koje mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Povreda prava pri zapošljavanju i za vreme nezaposlenosti

Član 164

(1) Ko svesnim kršenjem propisa ili na drugi protivpravan način uskrati ili ograniči pravo građana na slobodno zapošljavanje na teritoriji Srbije pod jednakim uslovima, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa ili opštih akata o pravima građana za vreme nezaposlenosti i time nezaposlenom licu uskrati ili ograniči pravo koje mu pripada.

Povreda prava na upravljanje

Član 165

(1) Ko silom, pretnjom, svesnim kršenjem propisa ili na drugi protivpravan način spreči ili ometa odlučivanje organa upravljanja ili člana organa upravljanja da učestvuje u radu i odlučivanju u tom organu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinilo službeno ili odgovorno lice zloupotrebom položaja ili ovlašćenja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Povreda prava na štrajk

Član 166

(1) Ko silom, pretnjom ili na drugi protivpravan način spreči ili ometa zaposlene da, u skladu sa zakonom, organizuju štrajk, učestvuju u njemu ili na drugi način ostvaruju pravo na štrajk, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se poslodavac ili odgovorno lice koji otpusti jednog ili više zaposlenih sa posla zbog njihovog učešća u štrajku koji je organizovan u skladu sa zakonom ili prema njima primeni druge mere kojima se povređuju njihova prava iz rada.

Zloupotreba prava na štrajk

Član 167

Ko organizuje ili vodi štrajk suprotno zakonu ili drugim propisima i time dovede u opasnost život ili zdravlje ljudi ili imovinu većeg obima ili ako su usled toga nastupile druge teške posledice, ukoliko time nisu ostvarena obeležja nekog drugog krivičnog dela, kazniće se zatvorom do tri godine.

Zloupotreba prava iz socijalnog osiguranja

Član 168

Ko simuliranjem ili prouzrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad ili na drugi protivpravan način postigne da mu se prizna neko pravo iz socijalnog osiguranja koje mu po zakonu ili drugim propisima ili opštim aktima ne pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Nepreduzimanje mera zaštite na radu

Član 169

(1) Lice odgovorno za preduzimanje mera zaštite na radu koje se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa ili opštih akata o merama zaštite na radu usled čega može nastupiti opasnost za život ili zdravlje zaposlenih, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku postupi po propisima o merama zaštite na radu.

Glava sedamnaesta

KRIVIČNA DELA PROTIV ČASTI I UGLEDA

Uvreda

Član 170

(1) Ko uvredi drugog, kazniće se novčanom kaznom od dvadeset do sto dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od četrdeset hiljada do dvesta hiljada dinara.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno putem štampe, radija, televizije ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti novčanom kaznom od osamdeset do dvestačetrdeset dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od stopedeset hiljada do četristopedeset hiljada dinara.

(3) Ako je uvređeni uvredu uzvratio, sud može obe ili jednu stranu kazniti ili osloboditi od kazne.

(4) Neće se kazniti za delo iz st. 1. do 3. ovog člana učinilac, ako je izlaganje dato u okviru ozbiljne kritike u naučnom, književnom ili umetničkom delu, u vršenju službene dužnosti, novinarskog poziva, političke delatnosti, u odbrani nekog prava ili zaštiti opravdanih interesa, ako se iz načina izražavanja ili iz drugih okolnosti vidi da to nije učinio u nameri omalovažavanja.

Kleveta

Član 171

(1) Ko za drugog iznosi ili pronosi štogod neistinito što može škoditi njegovoj časti ili ugledu, kazniće se novčanom kaznom od trideset do stovadeset dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od dvadeset hiljada do dvesta hiljada dinara.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno putem štampe, radija, televizije ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti novčanom kaznom od šezdeset do stoosamdeset dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od trideset do trista hiljada dinara.

(3) Ako je ono što se neistinito iznosi ili pronosi dovelo do teških posledica za oštećenog, učinilac će se kazniti novčanom kaznom od šezdeset do stoosamdeset dnevnih iznosa ili novčanom kaznom od trideset do trista hiljada dinara.

Iznošenje ličnih i porodičnih prilika

Član 172

(1) Ko iznosi ili pronosi štogod iz ličnog ili porodičnog života nekog lica što može škoditi njegovoj časti ili ugledu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno putem štampe, radija, televizije ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je ono što se iznosi ili pronosi dovelo ili moglo dovesti do teških posledica za oštećenog, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Za iznošenje ili pronošenje ličnih ili porodičnih prilika koje je učinjeno u vršenju službene dužnosti, novinarskog poziva, odbrani nekog prava ili pri zaštiti opravdanih interesa, učinilac se neće kazniti, ako dokaže istinitost svog tvrđenja ili ako dokaže da je imao osnovanog razloga da poveruje u istinitost onog što je iznosio ili pronosio.

(5) Istinitost ili neistinitost onog što se iznosi ili pronosi iz ličnog ili porodičnog života nekog lica ne može se dokazivati, osim u slučajevima iz stava 4. ovog člana.

Povreda ugleda Srbije

Član 173

Ko javno izloži poruzi Srbiju, njenu zastavu, grb ili himnu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

Povreda ugleda zbog rase, verske, nacionalne ili druge pripadnosti

Član 174

Ko javno izloži poruzi lice ili grupu zbog pripadnosti određenoj rasi, boji kože, veri, nacionalnosti, etničkog porekla ili nekog drugog ličnog svojstva, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do godinu dana.

Povreda ugleda strane države ili međunarodne organizacije

Član 175

(1) Ko javno izloži poruzi stranu državu, njenu zastavu, grb ili himnu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko javno izloži poruzi Organizaciju ujedinjenih nacija, Međunarodni crveni krst ili drugu međunarodnu organizaciju čija je Srbija član.

Nekažnjavanje za krivična dela iz čl. 173. do 175.

Član 176

Neće se kazniti za delo iz čl. 173. do 175. ovog zakonika učinilac ako je izlaganje dato u okviru ozbiljne kritike u naučnom, književnom ili umetničkom delu, u izvršavanju službene dužnosti, novinarskog poziva, političke delatnosti, u odbrani nekog prava ili zaštite opravdanih interesa, ako se iz načina izražavanja ili iz drugih okolnosti vidi da to nije učinio u nameri omalovažavanja ili ako dokaže istinitost svog tvrđenja ili da je imao osnovanog razloga da poveruje u istinitost onoga što je iznosio ili pronosio.

Gonjenje za krivična dela protiv časti i ugleda

Član 177

(1) Gonjenje za delo iz čl. 170. do 172. ovog zakonika preuzima se po privatnoj tužbi.

(2) Ako su dela iz čl. 170. do 172. ovog zakonika učinjena prema umrlom licu, gonjenje se preuzima po privatnoj tužbi bračnog druga ili lica koje je sa umrlim živelo u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnika u pravoj liniji, usvojioca, usvojenika, brata ili sestre umrlog lica.

(3) Gonjenje za krivično delo iz člana 175. ovog zakonika preuzima se po odobrenju republičkog javnog tužioca.

Glava osamnaesta

KRIVIČNA DELA PROTIV POLNE SLOBODE

Silovanje

Član 178

(1) Ko prinudi drugog na obljubu ili sa njom izjednačen čin upotrebom sile ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo tog ili njemu bliskog lica, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno pretnjom da će se za to ili njemu blisko lice otkriti nešto što bi škodilo njegovoj časti ili ugledu ili pretnjom drugim teškim zlom, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška telesna povreda lica prema kojem je delo izvršeno ili ako je delo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način ili prema maloletniku ili je delo imalo za posledicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je delo izvršeno ili je delo učinjeno prema detetu, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Obljuba nad nemoćnim licem

Član 179

(1) Ko nad drugim izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin iskoristivši duševno oboljenje, zaostali duševni razvoj, drugu duševnu poremećenost, nemoć ili kakvo drugo stanje tog lica usled kojeg ono nije sposobno za otpor, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila teška telesna povreda nemoćnog lica ili ako je delo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način ili je učinjeno prema maloletniku ili je delo imalo za posledicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je delo izvršeno ili ako je delo učinjeno prema detetu, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Obljuba sa detetom

Član 180

(1) Ko izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa detetom, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila teška telesna povreda deteta prema kojem je delo izvršeno ili je delo izvršeno od strane više lica ili je delo imalo za posledicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt deteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(4) Neće se kazniti za delo iz stava 1. ovog člana učinilac, ako između njega i deteta ne postoji značajnija razlika u njihovoj duševnoj i telesnoj zrelosti.

Obljuba zloupotrebom položaja

Član 181

(1) Ko zloupotrebom svog položaja navede na obljubu ili sa njom izjednačen čin lice koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojilac, roditelj, očuh, maćeha ili drugo lice koje zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa maloletnikom koji mu je poveren radi učenja, vaspitavanja, staranja ili nege, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno prema detetu, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina.

(4) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana imalo za posledicu trudnoću, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1. zatvorom od šest meseci do pet godina, za delo iz stava 2. zatvorom od dve do dvanaest godina, a za delo iz stava 3. zatvorom od tri do petnaest godina.

(5) Ako je usled dela iz stava 3. ovog člana nastupila smrt deteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Nedozvoljene polne radnje

Član 182

(1) Ko pod uslovima iz čl. 178. st. 1. i 2, 179. stav 1. i 181. st. 1. do 3. ovog zakonika izvrši neku drugu polnu radnju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ko pod uslovima iz člana 180. stav 1. ovog zakonika izvrši neku drugu polnu radnju, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška telesna povreda lica prema kojem je delo izvršeno ili ako je delo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je delo izvršeno, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

Podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa

Član 183

(1) Ko podvede maloletno lice radi vršenja obljube, sa njom izjednačenog čina ili druge polne radnje, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(2) Ko omogućava vršenje obljube, sa njom izjednačenog čina ili druge polne radnje sa maloletnim licem, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

Posredovanje u vršenju prostitucije

Član 184

(1) Ko navodi ili podstiče drugog na prostituciju ili učestvuje u predaji nekog lica drugome radi vršenja prostitucije ili ko putem sredstava javnog informisanja i drugih sličnih sredstava propagira ili reklamira prostituciju, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno prema maloletnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina i novčanom kaznom.

Prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnog lica za pornografiju

Član 185

(1) Ko maloletniku proda, prikaže ili javnim izlaganjem ili na drugi način učini dostupnim tekstove, slike, audio-vizuelne ili druge predmete pornografske sadržine ili mu prikaže pornografsku predstavu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ko iskoristi maloletnika za proizvodnju slika, audio-vizuelnih ili drugih predmeta pornografske sadržine ili za pornografsku predstavu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana izvršeno prema detetu, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1. zatvorom od šest meseci do tri godine, a za delo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ko pribavlja za sebe ili drugog, poseduje, prodaje, prikazuje, javno izlaže ili elektronski ili na drugi način čini dostupnim slike, audio-vizuelne ili druge predmete pornografske sadržine nastale iskorišćavanjem maloletnog lica, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(5) Predmeti iz st. 1. do 4. ovog člana oduzeće se.

Navođenje maloletnog lica na prisustvovanje polnim radnjama

Član 185a

(1) Ko navede maloletnika da prisustvuje silovanju, obljubi ili sa njom izjednačenim činom ili drugoj polnoj radnji, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno upotrebom sile ili pretnje, ili prema detetu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Iskorišćavanje računarske mreže ili komunikacije drugim tehničkim sredstvima za izvršenje krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnom licu

Član 185b

(1) Ko u nameri izvršenja krivičnog dela iz čl. 178. stav 4, 179. stav 3, 180. st. 1. i 2, 181. st. 2. i 3, 182. stav 1, 183. stav 2, 184. stav 3, 185. stav 2. i 185a ovog zakonika, koristeći računarsku mrežu ili komunikaciju drugim tehničkim sredstvima dogovori sa maloletnikom sastanak i pojavi se na dogovorenom mestu radi sastanka, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana izvrši prema detetu, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Gonjenje za krivična dela protiv polne slobode

Član 186

Gonjenje za krivična dela iz čl. 178. i 179. ovog zakonika učinjena prema bračnom drugu i za krivično delo iz člana 182. stav 1. preduzima se po predlogu.

Glava devetnaesta KRIVIČNA DELA PROTIV BRAKA I PORODICE

Dvobračnost

Član 187

(1) Ko zaključi novi brak iako se već nalazi u braku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko zaključi brak sa licem za koje zna da se nalazi u braku.

Čl. 188 i 189

(Brisano)

Vanbračna zajednica sa maloletnikom

Član 190

- (1) Punoletno lice koje živi u vanbračnoj zajednici sa maloletnikom, kazniće se zatvorom do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i roditelj, usvojilac ili staralac koji maloletniku omogući da živi u vanbračnoj zajednici sa punoletnim licem ili ga na to navede.
- (3) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno iz koristoljublja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.
- (4) Ako se brak zaključi, gonjenje se neće preduzeti, a ako je preduzeto, obustaviće se.

Oduzimanje maloletnog lica

Član 191

- (1) Ko maloletno lice protivpravno zadrži ili oduzme od roditelja, usvojioca, staraoca ili drugog lica, odnosno ustanove, kojima je ono povereno ili onemogućava izvršenje odluke kojom je maloletno lice povereno određenom licu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.
- (2) Ko onemogućava izvršenje odluke nadležnog organa kojom je određen način održavanja ličnih odnosa maloletnog lica sa roditeljem ili drugim srodnikom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.
- (3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili drugih niskih pobuda ili je usled dela teže ugroženo zdravlje, vaspitanje ili školovanje maloletnog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.
- (4) Učinioca dela iz st. 1. i 3. ovog člana koji dobrovoljno preda maloletno lice licu ili ustanovi kojoj je ono povereno ili omogući izvršenje odluke o poveravanju maloletnog lica, sud može osloboditi od kazne.
- (5) Ako izrekne uslovnu osudu za delo iz st. 1. do 3. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preda maloletno lice licu ili ustanovi kojoj je maloletno lice povereno ili omogući izvršenje odluke kojom je maloletno lice povereno određenom licu ili ustanovi, odnosno odluke kojom je određen način održavanja ličnih odnosa maloletnog lica sa roditeljem ili drugim srodnikom.

Promena porodičnog stanja

Član 192

- (1) Ko podmetanjem, zamenom ili na drugi način promeni porodično stanje deteta, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ko zamenom ili na drugi način iz nehata promeni porodično stanje deteta, kazniće se zatvorom do tri meseca.

Zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica

Član 193

(1) Roditelj, usvojlac, staralac ili drugo lice koje grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitavanja zapusti maloletno lice o kojem je dužno da se stara, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Roditelj, usvojlac, staralac ili drugo lice koje zlostavlja maloletno lice ili ga prinuđava na preteran rad ili rad koji ne odgovara uzrastu maloletnog lica ili na prosjačenje ili ga iz koristoljublja navodi na vršenje drugih radnji koje su štetne za njegov razvoj, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

Nasilje u porodici

Član 194

(1) Ko primenom nasilja, pretnjom da će napasti na život ili telo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, telesni integritet ili duševno stanje člana svoje porodice, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška telesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloletnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana nastupila smrt člana porodice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(5) Ko prekrši mere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud odredio na osnovu zakona, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

Nedavanje izdržavanja

Član 195

(1) Ko ne daje izdržavanje za lice koje je po zakonu dužan da izdržava, a ta dužnost je utvrđena izvršnom sudskom odlukom ili izvršnim poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom, u iznosu i na način kako je to odlukom odnosno poravnanjem utvrđeno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Neće se kazniti učinilac dela iz stava 1. ovog člana, ako iz opravdanih razloga nije davao izdržavanje.

(3) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice za izdržavano lice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(4) Ako izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti obavezu učiniocu da izmiri dospеле obaveze i da uredno daje izdržavanje.

Kršenje porodičnih obaveza

Član 196

(1) Ko kršenjem zakonom utvrđenih porodičnih obaveza ostavi u teškom položaju člana porodice koji nije u stanju da se sam o sebi stara, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupilo teško narušavanje zdravlja člana porodice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt člana porodice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako izrekne uslovnu osudu za delo iz st. 1. i 2. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da izvršava svoje zakonom utvrđene porodične obaveze.

Rodoskrvnjenje

Član 197

Punoletno lice koje izvrši obljudu ili sa njom izjednačen polni čin sa maloletnim srođnikom po krvi u pravoj liniji ili sa maloletnim bratom, odnosno sestrom, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Glava dvadeseta KRIVIČNA DELA PROTIV INTELEKTUALNE SVOJINE

Povreda moralnih prava autora i interpretatora

Član 198

(1) Ko pod svojim imenom ili imenom drugog u celini ili delimično objavi, stavi u promet primerke tuđeg autorskog dela ili interpretacije, ili na drugi način javno saopšti tuđe autorsko delo ili interpretaciju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ko bez dozvole autora izmeni ili preradi tuđe autorsko delo ili izmeni tuđu snimljenu interpretaciju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ko stavlja u promet primerke tuđeg autorskog dela ili interpretacije na način kojim se vređa čast ili ugled autora ili izvođača, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(4) Predmeti iz st. 1. do 3. ovog člana oduzeće se.

(5) Gonjenje za delo iz stava 2. ovog člana preduzima se po predlogu, a za delo iz stava 3. ovog člana po privatnoj tužbi.

Neovlašćeno iskorišćavanje autorskog dela ili predmeta srodnog prava

Član 199

(1) Ko neovlašćeno objavi, snimi, umnoži, ili na drugi način javno saopšti u celini ili delimično autorsko delo, interpretaciju, fonogram, videogram, emisiju, računarski program ili bazu podataka, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko stavi u promet ili u nameri stavljanja u promet drži neovlašćeno umnožene ili neovlašćeno stavljenе u promet primerke autorskog dela, interpretacije, fonograma, videograma, emisije, računarskog programa ili baze podataka.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno u nameri pribavljanja imovinske koristi za sebe ili drugog, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(4) Ko proizvede, uveze, stavi u promet, proda, da u zakup, reklamira u cilju prodaje ili davanja u zakup ili drži u komercijalne svrhe uređaje ili sredstva čija je osnovna ili pretežna namena uklanjanje, zaobilaženje ili osujećivanje tehnoloških mera namenjenih sprečavanju povredа autorskih i srodnih prava, ili ko takve uređaje ili sredstva koristi u cilju povrede autorskog ili srodnog prava, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(5) Predmeti iz st. 1. do 4. ovog člana oduzeće se i uništiti.

Neovlašćeno uklanjanje ili menjanje elektronske informacije o autorskom i srodnim pravima

Član 200

(1) Ko neovlašćeno ukloni ili izmeni elektronsku informaciju o autorskom ili srodnom pravu, ili stavi u promet, uveze, izveze, emituje ili na drugi način javno saopšti autorsko delo ili predmet srođnopravne zaštite sa kojeg je elektronska informacija o pravima neovlašćeno uklonjena ili izmenjena, kazniće se novčanom kaznom i zatvorom do tri godine.

(2) Predmeti iz stava 1. oduzeće se i uništiti.

Povreda pronalazačkog prava

Član 201

(1) Ko neovlašćeno proizvodi, uvozi, izvozi, nudi radi stavljanja u promet, stavlja u promet, skladišti ili koristi u privrednom prometu proizvod ili postupak zaštićen patentom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi milion dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko neovlašćeno objavi ili na drugi način učini dostupnim suštinu tuđeg prijavljenog pronalaska pre nego što je ovaj pronalazak objavljen na način utvrđen zakonom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(4) Ko neovlašćeno podnese prijavu patenta ili u prijavi ne navede ili lažno navede pronalazača, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(5) Predmeti iz st. 1. i 2. oduzeće se i uništiti.

Neovlašćeno korišćenje tuđeg dizajna

Član 202

(1) Ko na svom proizvodu u prometu neovlašćeno upotrebi, u celosti ili delimično, tuđi prijavljeni, odnosno zaštićeni dizajn proizvoda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ko neovlašćeno objavi ili na drugi način učini dostupnim javnosti predmet prijave tuđeg dizajna pre nego što je objavljen na način utvrđen zakonom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Proizvodi iz stava 1. ovog člana oduzeće se.

Glava dvadeset prva KRIVIČNA DELA PROTIV IMOVINE

Krađa

Član 203

(1) Ko tuđu pokretnu stvar oduzme drugom u nameri da njenim prisvajanjem sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Za pokušaj dela iz stava 1. ovog člana kazniće se.

Teška krađa

Član 204

(1) Učinilac dela krađe (član 203) kazniće se zatvorom od jedne do osam godina, ako je krađa izvršena:

- 1) obijanjem ili provaljivanjem zatvorenih zgrada, stanova, soba, kasa, ormara ili drugih zatvorenih prostora ili savlađivanjem mehaničkih, elektronskih ili drugih većih prepreka;

- 2) od strane grupe;
- 3) na naročito opasan ili naročito drzak način;
- 4) od strane lica koje je pri sebi imalo kakvo oružje ili opasno oruđe radi napada ili odbrane;
- 5) za vreme požara, poplave, zemljotresa ili drugog udesa;
- 6) iskorišćavanjem bespomoćnosti ili drugog teškog stanja nekog lica.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i učinilac dela krađe ako vrednost ukradenih stvari prelazi iznos od četristopedeset hiljada dinara ili ukradena stvar predstavlja kulturno dobro, odnosno dobro koje uživa prethodnu zaštitu ili prirodno dobro.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe ili ako vrednost ukradenih stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

Razbojnička krađa

Član 205

(1) Ko je na delu krađe (član 203) zatečen, pa u nameri da ukradenu stvar zadrži, upotrebi silu protiv nekog lica ili pretnju da će neposredno napasti na život ili telo, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako vrednost ukradenih stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(3) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana učinjeno od strane grupe ili je nekom licu sa umišljajem nanescna teška telesna povreda, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(4) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana učinjeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

Razbojništvo

Član 206

(1) Ko upotrebom sile protiv nekog lica ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo oduzme tuđu pokretnu stvar u nameri da njenim prisvajanjem sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno od strane grupe, ili je nekom licu sa umišljajem nanescna teška telesna povreda ili ako vrednost oduzetih stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

(4) Ako vrednost oduzetih stvari iz stava 1. ovog člana ne prelazi iznos od petnaest hiljada dinara, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(5) Za pokušaj dela iz stava 4. ovog člana kazniće se.

Utaja

Član 207

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, prisvoji tuđu pokretnu stvar koja mu je poverena, kazniće se zatvorom do dve godine i novčanom kaznom.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini staralac, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(3) Ako vrednost utajenih stvari prelazi iznos od četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(4) Ako vrednost utajenih stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara ili utajena stvar predstavlja kulturno dobro, odnosno dobro koje uživa prethodnu zaštitu učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(5) Ko tuđu pokretnu stvar koju je našao ili do koje je slučajno došao protivpravno prisvoji u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(6) Za dela iz st. 1. i 5. ovog člana, ako su utajene stvari u svojini građana, gonjenje se preduzima po predlogu.

Prevara

Član 208

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da ovaj na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini samo u nameri da drugog ošteti, kazniće se zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

(3) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je naneta šteta u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(4) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je naneta šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina i novčanom kaznom.

Prevara u osiguranju

Član 208a

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, davanjem lažnih mišljenja i izveštaja, davanjem lažne procene, podnošenjem neistinite dokumentacije ili ga na drugi način dovede u zabludu ili ga održava u zabludi, a u vezi sa osiguranjem i time ga navede da ovaj na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini samo u nameri da drugog ošteti, kazniće se zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

(3) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je naneta šteta u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(4) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je naneta šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina i novčanom kaznom.

Neosnovano dobijanje i korišćenje kredita i druge pogodnosti

Član 209

(1) Ko lažnim prikazivanjem činjenica ili njihovim prikrivanjem dobije za sebe ili drugog kredit, subvenciju ili drugu pogodnost iako za to ne ispunjava propisane uslove, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ko dobijeni kredit, subvenciju ili drugu pogodnost iskoristi za drugu namenu od one za koju mu je kredit, subvencija ili druga pogodnost odobrena, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Za delo iz st. 1. i 2. ovog člana, kazniće se propisanom kaznom i odgovorno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja ako su kredit, subvencija ili druga pogodnost pribavljeni za preduzeće ili drugi subjekt privrednog poslovanja ili ako su korišćeni za druge namene od strane tih subjekata.

Sitna krađa, utaja i prevara

Član 210

(1) Ko učini sitnu krađu, utaju ili prevaru, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Krađa, utaja i prevara smatraju se sitnom, ako vrednost ukradene ili utajene stvari, odnosno šteta prouzrokovana prevarom ne prelazi iznos od petnaest hiljada dinara, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist, odnosno da prouzrokuje malu štetu.

(3) Za delo iz stava 1. ovog člana, ako je izvršeno na štetu privatne imovine, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Oduzimanje tuđe stvari

Član 211

(1) Ko bez namere pribavljanja imovinske koristi protivpravno oduzme tuđu pokretnu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako vrednost oduzete stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara ili stvar predstavlja kulturno dobro, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(3) Za delo iz st. 1. i 2. ovog člana, ako je oduzeta stvar u privatnoj imovini, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Uništenje i oštećenje tuđe stvari

Član 212

(1) Ko uništi, ošteti ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara ili je delo učinjeno prema kulturnom dobru, zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra, odnosno prema dobru koje uživa prethodnu zaštitu učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(4) Za delo iz st. 1. do 3. ovog člana, ako je oštećena stvar u privatnoj imovini, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Neovlašćeno korišćenje tuđeg vozila

Član 213

(1) Ko bez pristanka ovlašćenog lica koristi tuđe motorno vozilo, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno provaljivanjem ili obijanjem motornog vozila, ili upotrebom sile ili pretnje, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Za pokušaj dela iz stava 1. ovog člana kazniće se.

Iznuda

Član 214

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, silom ili pretnjom prinudi drugog da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina.

(4) Ko se bavi vršenjem dela iz st. 1. do 3. ovog člana ili je delo izvršeno od strane grupe, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

(5) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od najmanje pet godina.

Ucena

Član 215

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist zapreti drugom da će protiv njega ili njemu bliskog lica otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prinudi da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(4) Ko se bavi vršenjem dela iz st. 1. do 3. ovog člana ili je delo izvršeno od strane grupe, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(5) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Zloupotreba poverenja

Član 216

(1) Ko zastupajući imovinske interese nekog lica ili starajući se o njegovoj imovini zloupotrebi data mu ovlašćenja u nameri da time sebi ili drugom pribavi imovinsku korist ili da ošteti lice čije imovinske interese zastupa ili o čijoj se imovini stara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do šest godina.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako delo iz st. 1. do 3. ovog člana učini staralac ili advokat, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom od šest meseci do pet godina, za delo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina, a za delo iz stava 3. zatvorom od dve do deset godina.

Zelenaštvo

Član 217

(1) Ko za davanje novca ili drugih potrošnih stvari na zajam nekom licu primi ili ugovori za sebe ili drugog nesrazmernu imovinsku korist, iskorišćavajući teško imovinsko stanje, teške prilike, nuždu, lakomislenost ili nedovoljnu sposobnost za rasuđivanje oštećenog, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice za oštećenog ili je učinilac pribavio imovinsku korist u iznosu koji prelazi četristopedeset hiljada dinara, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara ili je izvršeno od strane grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(4) Za delo iz stava 1. ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.

Protivpravno zauzimanje zemljišta

Član 218

(1) Ko protivpravno zauzme tuđe zemljište, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je zauzeto zemljište deo zaštitne šume, nacionalnog parka ili drugog zemljišta sa posebnom namenom, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Za delo iz stava 1. ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.

Protivpravno useljenje

Član 219

(1) Ko se neovlašćeno useli u tuđu zgradu, stan, poslovne ili druge prostorije, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako izrekne uslovnu osudu za delo iz stava 1. ovog člana, sud će naložiti obavezu učiniocu da u određenom roku napusti i isprazni prostorije u koje se neovlašćeno uselio.

(3) Za delo iz stava 1. ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.

Građenje bez građevinske dozvole

Član 219a

(1) Lice koje je izvođač radova ili odgovorno lice u pravnom licu koje je izvođač radova na objektu koji se gradi, odnosno koje izvodi radove na rekonstrukciji postojećeg objekta, bez građevinske dozvole, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Lice koje je investitor ili odgovorno lice u pravnom licu koje je investitor objekta koji se gradi bez građevinske dozvole, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Kada je izdato rešenje o obustavi radova, a lice iz st. 1. i 2. ovog člana nastavi započetu gradnju, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(4) Lice koje je kao odgovorni projektant, odnosno vršilac tehničke kontrole, suprotno propisima potpisalo konačan izveštaj o izvršenoj kontroli, kojim se konstatuje da na glavni projekat nema primedbi ili suprotno propisima stavilo pečat na glavni projekat da se projekat prihvata, ili suprotno propisima dalo izjavu kojom potvrđuje da je glavni projekat urađen u skladu sa lokacijskom dozvolom, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

Priključenje objekta koji je izgrađen bez građevinske dozvole

Član 219b

Lice koje priključi objekat ili odgovorno lice u pravnom licu koje dozvoli priključenje objekta, koji se gradi ili je izgrađen bez građevinske dozvole, na elektroenergetsku, termoenergetsku ili telekomunikacionu mrežu, vodovod i kanalizaciju, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

Oštećenje tuđih prava

Član 220

(1) Ko u nameri da osujeti ostvarenje prava na stvari otuđi, uništi, ošteti ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time ga ošteti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko u nameri da osujeti izmirenje poverioca u toku prinudnog izvršenja otuđi, uništi, ošteti ili sakrije delove svoje imovine i time ošteti poverioca.

(3) Za dela iz st. 1. i 2 ovog člana, ako su oštećeni građani, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Prikrivanje

Član 221

(1) Ko stvar za koju zna da je pribavljena krivičnim delom ili ono što je za nju dobijeno prodajom ili zamenom prikriva, protura, kupuje, prima u zalogu ili na drugi način pribavlja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine, s tim da kazna ne može biti veća od kazne propisane za delo kojim je stvar pribavljena.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini, a mogao je i bio dužan da zna da je stvar pribavljena krivičnim delom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, zahteva naknadu za povraćaj stvari za koje zna ili je mogao ili bio dužan da zna da su pribavljene krivičnim delom, ukoliko time nisu ostvarena obeležja nekog drugog težeg krivičnog dela, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(4) Ako se učinilac bavi vršenjem krivičnog dela iz st. 1. i 3. ovog člana ili je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane grupe ili prikrivena stvar predstavlja kulturno dobro od izuzetnog ili velikog značaja, odnosno dobro koje uživa prethodnu zaštitu ili vrednost prikrivanih stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Neovlašćeno iznošenje kulturnog dobra u inostranstvo

Član 221a

(1) Ko iznese ili izveze u inostranstvo kulturno dobro ili dobro koje uživa prethodnu zaštitu, bez prethodnog odobrenja nadležnog organa, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno u odnosu na kulturno dobro od izuzetnog ili velikog značaja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Gonjenje u slučaju kada je učinilac u bliskom odnosu sa oštećenim

Član 222

Za krivična dela iz čl. 203, 204, 208, 213, 216. st. 1. do 3. i 221. ovog zakonika, ako su učinjena prema bračnom drugu, licu sa kojim oštećeni živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodniku po krvi u pravoj liniji, bratu ili sestri, usvojiocu ili usvojeniku ili drugim licima sa kojima učinilac živi u zajedničkom domaćinstvu, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Glava dvadeset druga KRIVIČNA DELA PROTIV PRIVREDE

Falsifikovanje novca

Član 223

(1) Ko napravi lažan novac u nameri da ga stavi u opticaj kao pravi ili ko u istoj nameri preinači pravi novac, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina i novčanom kaznom.

(2) Ko pribavlja lažan novac u nameri da ga stavi u opticaj kao pravi ili ko lažan novac stavlja u opticaj, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina i novčanom kaznom.

(3) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana napravljen, preinačen, stavljen u promet ili pribavljen lažan novac u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, odnosno odgovarajući iznos u stranom novcu, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina i novčanom kaznom.

(4) Ko lažan novac koji je primio kao pravi, pa saznajući da je lažan, stavi u opticaj ili ko zna da je načinjen lažan novac ili da je lažan novac stavljen u opticaj, pa to ne prijavi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(5) Lažan novac oduzeće se.

Falsifikovanje hartija od vrednosti

Član 224

(1) Ko napravi lažne hartije od vrednosti ili preinači prave hartije od vrednosti u nameri da ih upotrebi kao prave ili da ih drugom da na upotrebu ili ko takve lažne hartije upotrebi kao prave ili ih u toj nameri pribavi, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(2) Ako ukupan iznos na koji glase falsifikovane hartije od vrednosti iz stava 1. ovog člana prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina i novčanom kaznom.

(3) Ko lažne hartije od vrednosti koje je primio kao prave, pa saznajući da su lažne, stavi u promet, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(4) Lažne hartije od vrednosti oduzeće se.

Falsifikovanje i zloupotreba platnih kartica

Član 225

(1) Ko napravi lažnu platnu karticu ili ko preinači pravu platnu karticu u nameri da je upotrebi kao pravu ili ko takvu lažnu karticu upotrebi kao pravu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako je učinilac dela iz stava 1. ovog člana upotrebom kartice pribavio protivpravnu imovinsku korist, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(3) Ako je učinilac dela iz stava 1. ovog člana pribavio protivpravnu imovinsku korist u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina i novčanom kaznom.

(4) Kaznom iz st. 2. i 3. ovog člana kazniće se i učinilac koji to delo učini neovlašćenom upotrebom tuđe kartice ili poverljivih podataka koji jedinstveno uređuju tu karticu u platnom prometu.

(5) Ko nabavi lažnu platnu karticu u nameri da je upotrebi kao pravu ili ko pribavlja podatke u nameri da ih iskoristi za pravljenje lažne platne kartice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(6) Lažne platne kartice oduzeće se.

Falsifikovanje znakova za vrednost

Član 226

(1) Ko napravi lažne ili preinači prave znakove za vrednost u nameri da ih upotrebi kao prave ili da ih drugom da na upotrebu ili ko takve lažne znakove upotrebi kao prave ili ih u toj nameri pribavi,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako ukupna vrednost znakova iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara,
učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko odstranjivanjem žiga kojim se znaci za vrednost poništavaju ili kojim drugim načinom ide za tim da radi ponovne upotrebe ovim znacima da izgled kao da nisu upotrebljeni ili ko upotrebljene znakove ponovo upotrebi ili proda kao da važe,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Lažni znakovi za vrednost oduzeće se.

Pravljenje, nabavljanje i davanje drugom sredstava za falsifikovanje

Član 227

(1) Ko pravi, nabavlja, prodaje ili daje drugom na upotrebu sredstva za pravljenje lažnog novca ili lažnih hartija od vrednosti,
kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko pravi, nabavlja, prodaje ili daje drugom na upotrebu sredstva za pravljenje lažnih platnih kartica ili lažnih znakova za vrednost,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(3) Sredstva iz st. 1. i 2. ovog člana oduzeće se.

Izdavanje čeka i korišćenje platnih kartica bez pokrića

Član 228

(1) Ko koristi debitnu platnu karticu za koju nema pokriće ili koristi kreditnu platnu karticu za koju ne obezbeđuje pokriće u ugovorenom roku, pa time sebi ili drugome pribavi protivpravnu imovinsku korist u iznosu koji prelazi deset hiljada dinara,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko izda ili stavi u promet ček, menicu, akceptni nalog, kakvu garanciju ili kakvo drugo sredstvo plaćanja ili obezbeđenja plaćanja, iako zna da za to nema pokrića i time sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist u iznosu koji prelazi deset hiljada dinara.

(3) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi sto hiljada dinara,
učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

Poreska utaja

Član 229

(1) Ko u nameri da potpuno ili delimično izbegne plaćanje poreza, doprinosa ili drugih propisanih dažbina, daje lažne podatke o zakonito stečenim prihodima, o predmetima ili drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje ovakvih obaveza ili ko u istoj nameri, u slučaju obavezne prijave, ne prijavi zakonito stečeni prihod, odnosno predmete ili druge činjenice koje su od uticaja na utvrđivanje ovakvih obaveza ili ko u istoj nameri na drugi način prikriva podatke koji se odnose na utvrđivanje navedenih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbegava prelazi stopedeset hiljada dinara, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako iznos obaveze iz stava 1. ovog člana čije se plaćanje izbegava prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(3) Ako iznos obaveze iz stava 1. ovog člana čije se plaćanje izbegava prelazi sedam miliona i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina i novčanom kaznom.

Neuplaćivanje poreza po odbitku

Član 229a

(1) Odgovorno lice u pravnom licu - poreskom platcu, kao i preduzetnik - poreski platac koji, u nameri da ne plati porez, ne uplati na propisani uplatni račun javnih prihoda iznos koji je obračunat na ime poreza po odbitku, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako iznos obračunatog, a neuplaćenog poreza iz stava 1. ovog člana prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Ako iznos obračunatog, a neuplaćenog poreza iz stava 1. ovog člana prelazi sedam miliona i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina i novčanom kaznom.

(4) Preduzetniku i odgovornom licu u poreskom obvezniku za krivično delo iz st. 1. do 3. ovog člana izriče se i mera bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti u trajanju od jedne do pet godina.

Krijumčarenje

Član 230

(1) Ko se bavi prenošenjem robe preko carinske linije izbegavajući mere carinskog nadzora ili ko izbegavajući mere carinskog nadzora prenese robu preko carinske linije naoružan, u grupi ili uz upotrebu sile ili pretnje, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko se bavi prodajom, rasturanjem ili prikriivanjem neocarinjene robe ili organizuje mrežu preprodavaca ili posrednika za rasturanje takve robe, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(3) Roba koja je predmet dela iz st. 1. i 2. ovog člana oduzeće se.

(4) Prevozno ili drugo sredstvo čija su tajna ili skrovita mesta iskorišćena za prenos robe koja je predmet dela iz stava 1. ovog člana ili koje je namenjeno za izvršenje tih krivičnih dela oduzeće se ako je vlasnik ili korisnik vozila to znao ili je mogao i bio dužan da zna i ako vrednost robe koja je predmet krivičnog dela prelazi jednu trećinu vrednosti tog sredstva u vreme izvršenja krivičnog dela.

Pranje novca

Član 231

(1) Ko izvrši konverziju ili prenos imovine, sa znanjem da ta imovina potiče od krivičnog dela, u nameri da se prikrije ili lažno prikaže nezakonito poreklo imovine, ili prikrije ili lažno prikaže činjenice o imovini sa znanjem da ta imovina potiče od krivičnog dela, ili stekne, drži ili koristi imovinu sa znanjem, u trenutku prijema, da ta imovina potiče od krivičnog dela, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako iznos novca ili imovine iz stava 1. ovog člana prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina i novčanom kaznom.

(3) Ko učini delo iz st. 1. i 2. ovog člana sa imovinom koju je sam pribavio izvršenjem krivičnog dela, kazniće se kaznom propisanom u st. 1. i 2. ovog člana i novčanom kaznom.

(4) Ko delo iz st. 1. i 2. ovog člana izvrši u grupi, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina i novčanom kaznom.

(5) Ko učini delo iz st. 1. i 2. ovog člana, a mogao je i bio dužan da zna da novac ili imovina predstavljaju prihod ostvaren krivičnim delom, kazniće se zatvorom do tri godine.

(6) Odgovorno lice u pravnom licu koje učini delo iz st. 1, 2. i 5. ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to delo, ako je znalo, odnosno moglo i bilo dužno da zna da novac ili imovina predstavljaju prihod ostvaren krivičnim delom.

(7) Novac i imovina iz st. 1. do 6. ovog člana oduzeće se.

Zloupotreba monopolističkog položaja

Član 232

Odgovorno lice u preduzeću ili u drugom subjektu privrednog poslovanja koje ima svojstvo pravnog lica ili preduzetnik, koji zloupotrebom monopolističkog ili dominantnog položaja na tržištu ili zaključivanjem monopolističkog sporazuma izazove poremećaj na tržištu ili taj subjekt dovede u povlašćen položaj u odnosu na druge, tako da ostvari imovinsku korist za taj subjekt ili za drugi subjekt ili nanese štetu drugim subjektima privrednog poslovanja, potrošačima ili korisnicima usluga, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

Neovlašćena upotreba tuđeg poslovnog imena i druge posebne oznake robe ili usluga

Član 233

(1) Ko se u nameri da obmane kupce ili korisnike usluga posluži tuđim poslovnim imenom, tuđom geografskom oznakom porekla, tuđim žigom ili tuđom drugom posebnom oznakom robe ili usluga ili unese pojedina obeležja ovih oznaka u svoje poslovno ime, svoju geografsku oznaku porekla, svoj žig ili u svoju drugu posebnu oznaku robe ili usluga, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ko u svrhu prodaje u većoj količini ili vrednosti nabavlja, proizvodi, prerađuje, stavlja u promet, daje u zakup ili skladišti robu iz stava 1. ovog člana ili se bavi pružanjem usluga neovlašćeno koristeći tuđe oznake, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je učinilac iz stava 2. ovog člana organizovao mrežu preprodavaca ili posrednika ili je pribavio imovinsku korist koja prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Predmeti iz st. 1. do 3. ovog člana oduzeće se.

Nesavestan rad u privrednom poslovanju

Član 234

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje svesno krši zakone, druge propise ili opšte akte o poslovanju ili očigledno nesavesno posluje i time iz nehata tom preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja prouzrokuje štetu koja prelazi iznos od četristopedeset hiljada dinara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila šteta koja prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara ili je pokrenut postupak prinudnog poravnanja ili stečaja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Prouzrokovanje stečaja

Član 235

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili u drugom subjektu privrednog poslovanja koje ima svojstvo pravnog lica, koje neracionalnim trošenjem sredstava ili njihovim otuđenjem u bescenje, prekomernim zaduživanjem, preuzimanjem nesrazmernih obaveza, lakomislenim zaključivanjem ugovora sa licima nesposobnim za plaćanje, propuštanjem blagovremenog ostvarivanja potraživanja, uništenjem ili prikrivanjem imovine ili drugim radnjama koje nisu u skladu sa savesnim poslovanjem prouzrokuje stečaj i time drugog oštetiti, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

Prouzrokovanje lažnog stečaja

Član 236

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili u drugom subjektu privrednog poslovanja koje ima svojstvo pravnog lica ili preduzetnik, koji u nameri da taj subjekt izbegne plaćanje obaveza prouzrokuje stečaj tog subjekta prividnim ili stvarnim umanjnjem njegove imovine, na način što:

- 1) celu ili deo imovine subjekta privrednog poslovanja prikrije, prividno proda, proda ispod tržišne vrednosti ili besplatno ustupi;
- 2) zaključi fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeća potraživanja;
- 3) poslovne knjige koje je subjekt privrednog poslovanja obavezan da vodi po zakonu prikrije, uništi ili tako preinači da se iz njih ne mogu sagledati poslovni rezultati ili stanje sredstava ili obaveza ili ovo stanje sačinjavanjem lažnih isprava ili na drugi način prikaže takvim da se na osnovu njega može otvoriti stečaj, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice za poverioca, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

Oštećenje poverioca

Član 237

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje ima svojstvo pravnog lica ili preduzetnik, koji znajući da je taj subjekt postao nesposoban za plaćanje, isplatom duga ili na drugi način namerno stavi poverioca u povoljniji položaj i time znatno oštetiti drugog poverioca, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Odgovorno lice iz stava 1. ovog člana ili preduzetnik, koji znajući da je taj subjekt postao nesposoban za plaćanje, a u nameri da izigra ili oštetiti poverioca prizna neistinito potraživanje, sastavi lažni ugovor ili nekom drugom prevarnom radnjom oštetiti poverioca, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana poveriocu prouzrokovana šteta velikih razmera ili ako je prema oštećenom zbog toga došlo do pokretanja postupka prinudnog poravnanja ili stečaja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Zloupotreba ovlašćenja u privredi

Član 238

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje ima svojstvo pravnog lica ili preduzetnik, koje u nameri pribavljanja protivpravne imovinske koristi za pravno lice u kojem je zaposleno, za drugo pravno lice ili drugi subjekt privrednog poslovanja koji ima svojstvo pravnog lica ili za preduzetnika:

- 1) stvara ili drži nedozvoljene novčane, robne ili druge vrednosne fondove u zemlji ili inostranstvu ili protivpravno onemogućava ostvarivanja vlasničkih prava akcionara

- 2) sastavljanjem isprave neistinite sadržine, lažnim bilansima, procenama ili inventarisanjem odnosno lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje ili kretanje sredstava ili rezultate poslovanja, pa na taj način dovede u zabludu organe upravljanja u preduzeću ili drugom pravnom licu prilikom donošenja odluka o poslovima upravljanja ili preduzeće ili drugo pravno lice stavi u povoljniji položaj prilikom dobijanja sredstava ili drugih pogodnosti koje im se ne bi priznale prema postojećim propisima;
- 3) sredstva kojima raspolaže koristi protivno njihovoj nameni;
- 4) na drugi način grubo povredi ovlašćenja u pogledu upravljanja, raspolaganja i korišćenja imovinom;
- 5) protivno volji akcionara ne potpisuje prospekt za trgovanje akcijama na berzi, a davanjem lažnih podataka dovodi u zabludu kupce akcija o stanju kapitala pravnog lica,
kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od pet miliona dinara,
učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu preko petnaest miliona dinara,
učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

Narušavanje poslovnog ugleda i kreditne sposobnosti

Član 239

(1) Ko u nameri narušavanja poslovnog ugleda ili kreditne sposobnosti drugog, iznosi o njemu neistinite podatke ili neistinito prikazuje njegovo poslovanje,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice,
učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Gonjenje za dela iz st. 1. i 2. ovog člana preduzima se po privatnoj tužbi.

Odavanje poslovne tajne

Član 240

(1) Ko neovlašćeno drugom saopšti, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju poslovnu tajnu ili ko pribavlja takve podatke u nameri da ih preda nepozvanom licu,
kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito poverljivih podataka,
učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina i novčanom kaznom.

(3) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

(4) Poslovnom tajnom smatraju se podaci i dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa donesenom na osnovu zakona proglašeni poslovnom tajnom čije bi odavanje prouzrokovalo ili bi moglo da prouzrokuje štetne posledice za preduzeće ili drugi subjekt privrednog poslovanja.

Onemogućavanje vršenja kontrole

Član 241

Ko onemogući organu vršenja kontrole da izvrši uvid u poslovne knjige ili drugu dokumentaciju ili onemogući pregled predmeta, prostorija ili drugih objekata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Nedozvoljena proizvodnja

Član 242

(1) Ko neovlašćeno proizvodi ili prerađuje robu za čiju je proizvodnju ili prerađivanje potrebno odobrenje nadležnog organa, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ko proizvodi ili prerađuje robu čija je proizvodnja ili prerađivanje zabranjeno, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Roba i sredstva za proizvodnju ili prerađivanje oduzeće se.

Nedozvoljena trgovina

Član 243

(1) Ko nemajući ovlašćenje za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete u većoj vrednosti u svrhu prodaje, ili ko se neovlašćeno i u većem obimu bavi trgovinom ili posredovanjem u trgovini ili se bavi zastupanjem organizacija u unutrašnjem ili spoljnotrgovinskom prometu robe i usluga, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ko se bavi prodajom robe čiju je proizvodnju neovlašćeno organizovao, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se i ko neovlašćeno prodaje, kupuje ili vrši razmenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen.

(4) Ako je učinilac dela iz st. 1. do 3. ovog člana organizovao mrežu preprodavaca ili posrednika ili je postigao imovinsku korist koja prelazi iznos od četristopedeset hiljada dinara, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(5) Roba i predmeti nedozvoljene trgovine oduzeće se.

Obmanjivanje kupaca

Član 244

Ko u nameri obmanjivanja kupaca stavlja u promet proizvode sa oznakom u koju su uneti podaci koji ne odgovaraju sadržini, vrsti, poreklu ili kvalitetu proizvoda ili stavlja u promet proizvode koji po svojoj količini ili kvalitetu ne odgovaraju onome što se redovno pretpostavlja kod takvih proizvoda ili stavlja u promet proizvode bez oznake o sadržini, vrsti poreklu ili kvalitetu proizvoda kad je ovakva oznaka propisana ili se pri stavljanju u promet proizvoda služi očigledno lažnom reklamom, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

Falsifikovanje znakova za obeležavanje robe, mera i tegova

Član 245

(1) Ko u nameri da ih upotrebi kao prave napravi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obeležavanje domaće ili strane robe kojima se žigošu zlato ili drugi plemeniti metal, drvo, stoka ili kakva druga roba ili ko u istoj nameri takve prave znakove preinači ili ko takve lažne ili preinačene znakove upotrebi kao prave, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Lažni znakovi, mere i tegovi oduzeće se.

Glava dvadeset treća KRIVIČNA DELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga

Član 246

(1) Ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili ko radi prodaje kupuje, drži ili prenosi ili ko posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašćeno stavlja u promet supstance ili preparate koji su proglašeni za opojne droge, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(2) Ko neovlašćeno uzgaja mak ili psihoaktivnu konoplju ili druge biljke iz kojih se dobija opojna droga ili koje same sadrže opojnu drogu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane grupe, ili je učinilac ovog dela organizovao mrežu preprodavaca ili posrednika, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od najmanje deset godina.

(5) Učinilac dela iz st. 1. do 4. ovog člana koji otkrije od koga nabavlja opojnu drogu može se osloboditi od kazne.

(6) Ko neovlašćeno pravi, nabavlja, poseduje ili daje na upotrebu opremu, materijal ili supstance za koje zna da su namenjene za proizvodnju opojnih droga, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(7) Opojne droge i sredstva za njihovu proizvodnju i preradu oduzeće se.

Neovlašćeno držanje opojnih droga

Član 246a

(1) Ko neovlašćeno drži u manjoj količini za sopstvenu upotrebu supstance ili preparate koji su proglašeni za opojne droge, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine, a može se osloboditi od kazne.

(2) Učiniac dela iz stava 1. ovog člana koji otkrije od koga nabavlja opojnu drogu može se osloboditi od kazne.

(3) Opojne droge oduzeće se.

Omogućavanje uživanja opojnih droga

Član 247

(1) Ko navodi drugog na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili drugo lice ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način omogućuje drugom da uživa opojnu drogu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu ili prema više lica ili je izazvalo naročito teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(3) Ako je usled izvršenja dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt nekog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(4) Za delo iz st. 1. i 2. ovog člana neće se kazniti zdravstveni radnik koji u okviru pružanja medicinske pomoći omogućava upotrebu opojnih droga.

(5) Opojne droge oduzeće se.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vreme epidemije

Član 248

Ko za vreme epidemije kakve opasne zarazne bolesti ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama kojima se određuju mere za njeno suzbijanje ili sprečavanje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Prenošenje zarazne bolesti

Član 249

Ko ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama za suzbijanje ili sprečavanje zaraznih bolesti, pa usled toga dođe do prenošenja zarazne bolesti, kazniće se zatvorom do tri godine.

Prenošenje infekcije HIV virusom

Član 250

- (1) Ko svesno drugog dovede u opasnost od infekcije HIV virusom, kazniće se zatvorom do dve godine.
- (2) Ko se svesno ne pridržava propisa i mera koji se odnose na sprečavanje širenja HIV infekcije i time iz nehata dovede do prenošenja infekcije HIV virusom na drugo lice, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.
- (3) Ko znajući da je zaražen HIV virusom svesno prenese na drugog tu infekciju, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.
- (4) Ako je usled dela iz stav 3. ovog člana nastupila smrt zaraženog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.
- (5) Ako je delo iz st. 3. i 4. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti za delo iz stava 3. zatvorom do tri godine, a za delo iz stava 4. zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nesavesno pružanje lekarske pomoći

Član 251

- (1) Lekar koji pri pružanju lekarske pomoći primeni očigledno nepodobno sredstvo ili očigledno nepodoban način lečenja ili ne primeni odgovarajuće higijenske mere ili uopšte očigledno nesavesno postupa i time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i drugi zdravstveni radnik koji pri pružanju medicinske pomoći ili nege ili pri vršenju druge zdravstvene delatnosti očigledno nesavesno postupa i time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica.
- (3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Protivpravno vršenje medicinskih eksperimenata i ispitivanje leka

Član 252

- (1) Ko protivno propisima na ljudima vrši medicinske ili druge slične eksperimente, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko vrši kloniranje ljudi ili vrši eksperimente u tom cilju.
- (3) Ko protivno propisima vrši kliničko ispitivanje leka, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Neukazivanje lekarske pomoći

Član 253

(1) Lekar koji protivno svojoj dužnosti odbije da ukaže lekarsku pomoć licu kojem je takva pomoć potrebna, a koje se nalazi u neposrednoj opasnosti za život ili opasnosti nastupanja teške telesne povrede ili teškog narušavanja zdravlja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako usled dela iz stava 1. ovog člana lice kojem nije ukazana lekarska pomoć bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt lica kome nije ukazana lekarska pomoć, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Nadrilekarstvo i nadriapotekarstvo

Član 254

(1) Ko se bez odgovarajuće stručne spreme bavi lečenjem ili pružanjem drugih medicinskih usluga, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko se bez odgovarajuće stručne spreme bavi spravljanjem ili izdavanjem lekova.

Nesavesno postupanje pri spravljanju i izdavanju lekova

Član 255

(1) Lice ovlašćeno za izdavanje lekova za upotrebu u medicini koje izda drugi lek umesto propisanog ili zahtevanog leka, ako zamena nije dozvoljena ili koje ne napravi lek u propisanoj razmeri ili količini ili koje očigledno nesavesno postupa pri izdavanju lekova i time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih proizvoda

Član 256

(1) Ko proizvodi radi prodaje, prodaje ili stavlja u promet škodljive životne namirnice, jelo ili piće, lek ili medicinsko sredstvo ili druge škodljive proizvode, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko životne namirnice, jelo ili piće, lek ili medicinsko sredstvo stavlja u promet bez izvršenog pregleda od strane ovlašćenog lica kad je taj pregled propisima predviđen, ili ih stavlja u promet pošto im je istekao rok upotrebe, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Proizvodi iz st. 1. i 2. ovog člana oduzeće se.

Nesavesno vršenje pregleda životnih namirnica

Član 257

(1) Ovlašćeno lice koje nesavesno izvrši pregled stoke za klanje, mesa namenjenog za ishranu i drugih životnih namirnica ili protivno propisima ne izvrši pregled i time omogući da se stavi u promet meso ili druga životna namirnica škodljiva za zdravlje ljudi, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Zagađivanje vode za piće i životnih namirnica

Član 258

(1) Ko kakvom škodljivom materijom zagađi vodu koja ljudima služi za piće ili životne namirnice, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Teška dela protiv zdravlja ljudi

Član 259

(1) Ako usled dela iz čl. 249, 251. st. 1. i 2, 252, 254, 255. stav 1, 256 st. 1. i 2, 257. stav 1. i 258. stav 1. ovog zakonika, neko lice bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako je usled dela iz čl. 249, 251. st. 1. i 2, 252, 254, 255. stav 1, 256. st. 1. i 2, 257. stav 1. i 258. stav 1. ovog zakonika nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(3) Ako usled dela iz čl. 251. stav 3, 255. stav 2, 256. stav 3, 257. stav 2. i 258. stav 2. ovog zakonika neko lice bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usled dela iz čl. 251. stav 3, 255. stav 2, 256. stav 3, 257. stav 2. i 258. stav 2. ovog zakonika nastupila smrt, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Glava dvadeset četvrta KRIVIČNA DELA PROTIV ŽIVOTNE SREDINE

Zagađenje životne sredine

Član 260

(1) Ko kršeći propise o zaštiti, očuvanju i unapređenju životne sredine zagađi vazduh, vodu ili zemljište u većoj meri ili na širem prostoru, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do uništenja ili oštećenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovo otklanjanje potrebni duže vreme ili veliki troškovi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(4) Ako je usled dela iz stava 2. ovog člana došlo do uništenja ili oštećenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovo otklanjanje potrebni duže vreme ili veliki troškovi, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(5) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. i 4. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene propisane mere zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine.

Nepreduzimanje mera zaštite životne sredine

Član 261

(1) Službeno ili odgovorno lice koje ne preduzme propisane mere zaštite životne sredine, ili ne postupi po odluci nadležnog organa o preduzimanju mera zaštite životne sredine, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana došlo do zagađenja životne sredine, učinilac će se kazniti za krivično delo iz člana 260. ovog zakonika.

(4) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. i 2. ovog člana, sud može naložiti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene propisane mere zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine.

Protivpravna izgradnja i stavljanje u pogon objekata i postrojenja koja zagađuju životnu sredinu

Član 262

(1) Službeno ili odgovorno lice koje protivno propisima o zaštiti, očuvanju i unapređenju životne sredine dozvoli izgradnju, stavljanje u pogon ili upotrebu objekata ili postrojenja ili primenu tehnologije kojima se u većoj meri ili na širem prostoru zagađuje životna sredina, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do uništenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovo otklanjanje

potrebni duže vreme ili veliki troškovi,
učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. i 2. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene propisane mere zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine.

Oštećenje objekata i uređaja za zaštitu životne sredine

Član 263

(1) Ko ošteti, uništi, ukloni ili na drugi način učini neupotrebljivim objekte ili uređaje za zaštitu životne sredine,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do zagađenja vazduha, vode ili zemljišta u većoj meri ili na širem prostoru,
učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(4) Ako je usled dela iz stava 2. ovog člana došlo do zagađenja vazduha, vode ili zemljišta u većoj meri ili na širem prostoru,
učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(5) Ako je usled dela iz st. 1. i 3. ovog člana došlo do uništenja ili oštećenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovo otklanjanje potrebni duže vreme ili veliki troškovi,
učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(6) Ako je usled dela iz st. 2. i 4. ovog člana došlo do uništenja ili oštećenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovo otklanjanje potrebni duže vreme ili veliki troškovi,
učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(7) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. do 6. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene propisane mere zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine.

Oštećenje životne sredine

Član 264

(1) Ko kršeći propise, iskorišćavanjem prirodnih bogatstava, izgradnjom objekata, izvođenjem kakvih radova ili na drugi način izazove oštećenje životne sredine u većoj meri ili na širem prostoru,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. i 2. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene mere u cilju otklanjanja štetnih posledica po životnu sredinu.

Uništenje, oštećenje, iznošenje u inostranstvo i unošenje u Srbiju zaštićenog prirodnog dobra

Član 265

(1) Ko uništi ili ošteti posebno zaštićeno prirodno dobro, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(3) Ko protivno propisima izveze ili iznese u inostranstvo strogo zaštićenu, odnosno zaštićenu vrstu biljaka ili životinja ili uveze ili unese u Srbiju stranu vrstu biljaka ili životinja zaštićenu međunarodnim ugovorima i dokumentima, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(4) Za pokušaj dela iz stava 3. ovog člana će se kazniti.

(5) Strogo zaštićena ili zaštićena vrsta biljaka ili životinja iz stava 3. ovog člana oduzeće se.

Unošenje opasnih materija u Srbiju i nedozvoljeno prerađivanje, odlaganje i skladištenje opasnih materija

Član 266

(1) Ko protivno propisima unese u Srbiju radioaktivne ili druge opasne materije ili opasne otpatke, ili ko prevozi, prerađuje, odlaže, sakuplja ili skladišti takve materije ili otpatke, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko zloupotrebom svog službenog položaja ili ovlašćenja dozvoli ili omogući da se u Srbiju unesu materije ili otpatci iz stava 1. ovog člana, ili omogući da se takve materije ili otpatci prevoze, prerađuju, odlažu, sakupljaju ili skladište, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana došlo do uništenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovu otklanjanje potrebni duže vreme ili veliki troškovi, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina i novčanom kaznom.

(4) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. do 3. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene propisane mere zaštite od jonizujućih zračenja ili druge propisane mere zaštite.

(5) Ko organizuje vršenje dela iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od tri do deset godina i novčanom kaznom.

Nedozvoljena izgradnja nuklearnih postrojenja

Član 267

Ko protivno propisima odobri ili pristupi izgradnji nuklearne elektrane, postrojenja za proizvodnju nuklearnog goriva ili postrojenja za preradu isluženog nuklearnog otpada, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Povreda prava na informisanje o stanju životne sredine

Član 268

Ko protivno propisima uskrati podatke ili da neistinite podatke o stanju životne sredine i pojavama koji su neophodni za procenu opasnosti po životnu sredinu i preduzimanje mera zaštite života i zdravlja ljudi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Ubijanje i zlostavljanje životinja

Član 269

(1) Ko kršeći propise ubije, povredi, muči ili na drugi način zlostavlja životinju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do ubijanja, mučenja ili povređivanja većeg broja životinja, ili je delo učinjeno u odnosu na životinju koja pripada posebno zaštićenim životinjskim vrstama, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(3) Ko iz koristoljublja organizuje, finansira ili je domaćin borbe između životinja iste ili različite vrste ili ko organizuje ili učestvuje u kladenju na ovakvim borbama, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

Prenošenje zaraznih bolesti kod životinja i biljaka

Član 270

(1) Ko za vreme epidemije neke bolesti životinja koja može ugroziti stočarstvo ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama kojima se određuju mere za suzbijanje ili sprečavanje bolesti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko za vreme postojanja opasnosti od bolesti i štetočina koje mogu ugroziti biljni svet ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama kojima se određuju mere za suzbijanje ili sprečavanje bolesti odnosno štetočina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupilo uginuće životinja, uništenje biljaka ili druga znatna šteta, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Nesavesno pružanje veterinarske pomoći

Član 271

(1) Veterinar ili ovlašćeni veterinarski radnik koji pri pružanju veterinarske pomoći prepíše ili primeni očigledno nepodobno sredstvo ili očigledno nepodoban način lečenja ili uopšte nesavesno postupa pri lečenju životinja i time prouzrokuje uginuće životinja ili drugu znatnu štetu,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Proizvodnja štetnih sredstava za lečenje životinja

Član 272

(1) Ko proizvodi radi prodaje ili stavlja u promet sredstva za lečenje ili za sprečavanje zaraze kod životinja koja su opasna za njihov život ili zdravlje,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće životinja ili druga znatna šteta,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Zagađivanje hrane i vode za ishranu, odnosno napajanje životinja

Član 273

(1) Ko kakvom škodljivom materijom zagađi hranu ili vodu koje služe za ishranu ili napajanje životinja i time dovede u opasnost njihov život ili zdravlje,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko kakvom škodljivom materijom zagađi vodu u ribnjaku, jezeru, reci ili kanalu ili poribljavanjem iz zaraženih voda prouzrokuje opasnost za opstanak riba ili drugih vodenih životinja.

(3) Ako je delom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovano uginuće životinja ili druga znatna šteta,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Pustošenje šuma

Član 274

(1) Ko protivno propisima ili naredbama nadležnih organa vrši seču ili krčenje šume, ili ko oštećuje stabla ili na drugi način pustoši šume ili obori jedno ili više stabala u parku, drvoredu ili na drugom mestu gde seča nije dozvoljena,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana izvrši u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili u drugoj šumi sa posebnom namenom, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Šumska krađa

Član 275

(1) Ko radi krađe obori u šumi, parku ili drvoredu jedno ili više stabala, a količina oborenog drveta je veća od jednog kubnog metra, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno u nameri da se oboreno drvo proda, ili ako je količina oborenog drveta veća od pet kubnih metara ili ako je delo izvršeno u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili drugoj šumi sa posebnom namenom, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(3) Za pokušaj dela iz st. 1. i 2. ovog člana kazniće se.

Nezakonit lov

Član 276

(1) Ko lovi divljač za vreme lovostaja ili na području gde je lov zabranjen, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ko neovlašćeno lovi na tuđem lovištu i ubije ili rani divljač ili je uhvati živu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno u odnosu na krupnu divljač, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(4) Ko lovi divljač čiji je lov zabranjen ili ko lovi bez posebne dozvole određenu vrstu divljači za čiji je lov potrebna takva dozvola ili ko lovi na način ili sredstvima kojima se divljač masovno uništava, kazniće se zatvorom do tri godine.

(5) Ulovljena divljač i sredstva za lov oduzeće se.

Nezakonit ribolov

Član 277

(1) Ko lovi ribu ili druge vodene životinje za vreme lovostaja ili u vodama u kojima je lov zabranjen, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ko lovi ribu ili druge vodene životinje eksplozivom, električnom strujom, otrovom, sredstvima za omamljivanje ili na način štetan za razmnožavanje tih životinja ili kojim se te životinje masovno uništavaju, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se i ko lovi ribu ili druge vodene životinje veće biološke vrednosti ili u većoj količini ili pri lovu uništi veću količinu riba ili drugih vodenih životinja.

(4) Ulov i sredstva za ribolov oduzeće se.

Glava dvadeset peta

KRIVIČNA DELA PROTIV OPŠTE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE

Izazivanje opšte opasnosti

Član 278

(1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim gasom, radioaktivnim ili drugim jonizujućim zračenjem, električnom energijom, motornom silom ili kakvom drugom opšteopasnom radnjom ili opšteopasnim sredstvom izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se službeno ili odgovorno lice koje ne postavi propisane uređaje za zaštitu od požara, poplave, eksplozije, otrova ili otrovnog gasa, radioaktivnih ili drugih jonizujućih zračenja, električne energije ili drugih opasnih sredstava ili ove uređaje ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u dejstvo ili uopšte ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o merama zaštite i time izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima.

(3) Ako su dela iz st. 1. i 2. ovog člana učinjena na mestu gde je okupljen veći broj ljudi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno upotrebom vatrenog oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(5) Ako je delo iz st. 1, 3. i 4. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Uništenje i oštećenje javnih uređaja

Član 279

(1) Ko uništi, ošteti, izmeni, učini neupotrebljivim ili ukloni javni uređaj za vodu, toplotu, gas, električnu ili drugu energiju ili uređaje sistema veza i na taj način prouzrokuje poremećaj u životu građana ili u funkcionisanju privrede, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Izazivanje opasnosti neobezbeđenjem mera zaštite na radu

Član 280

(1) Ko u rudnicima, fabrikama, radionicama, na gradilištima ili na drugom mestu rada ošteti ili ukloni zaštitne uređaje i time izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u rudniku, fabrici, radionici, na gradilištu ili na drugom mestu rada koje ne postavi zaštitne uređaje ili ih ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u dejstvo ili uopšte ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o merama zaštite na radu i time izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Ako izrekne uslovnu osudu za delo iz stava 2. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku obezbedi postavljanje, održavanje ili korišćenje zaštitnih uređaja.

Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova

Član 281

(1) Lice odgovorno za projektovanje, rukovođenje ili izvođenje gradnje ili građevinskih radova, koje pri izvođenju tih radova ne postupi po propisima ili opštepriznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Oštećenje brana, nasipa i vodoprivrednih objekata

Član 282

(1) Ko ošteti, uništi ili učini neupotrebljivim branu, nasip ili drugi vodoprivredni objekat ili uređaj za zaštitu od prirodnih nepogoda, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema objektu ili uređaju većeg značaja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Uništenje, oštećenje i uklanjanje znakova kojima se upozorava na opasnost

Član 283

Ko uništi, ošteti ili ukloni znak kojim se upozorava na kakvu opasnost, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Zloupotreba telekomunikacionih znakova

Član 284

(1) Ko zlorupotrebi ili bez potrebe otpravi međunarodno ugovoreni znak za pozivanje u pomoć ili znak da pretil opasnost ili ko telekomunikacionim znakom obmane da postoji sigurnost ili ko zlorupotrebi međunarodno ugovoreni komunikacioni znak, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Neotklanjanje opasnosti

Član 285

(1) Ko ne prijavi nadležnom organu, odnosno drugom nadležnom subjektu da postoji požar, poplava, eksplozija, saobraćajna nezgoda ili neka druga opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima ili ne preduzme mere da se ta opasnost otkloni, iako je to mogao da učini bez opasnosti za sebe ili drugog, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ko spreči drugog u preduzimanju mera za otklanjanje požara, poplave, eksplozije, saobraćajne nezgode ili druge opasnosti za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nedozvoljeno postupanje sa eksplozivnim i zapaljivim materijalom

Član 286

(1) Ko protivno propisima skladišti, drži, prevozi ili preda na prevoz javnim saobraćajnim sredstvom eksplozivni ili lako zapaljivi materijal ili takav materijal sam prenosi koristeći se javnim saobraćajnim sredstvom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko nedozvoljeno u prostoriju ili drugi objekat gde se okuplja veći broj ljudi unese eksplozivni ili lako zapaljivi materijal ili ko takav materijal donese na mesto gde je okupljen veći broj ljudi ili gde takvo okupljanje predstoji.

(3) Ko u jamu sa metanom ili drugim zapaljivim gasom ili opasnom ugljenom prašinom ili u objekat na naftnom ili gasnom polju unese ili pokuša da unese lako zapaljivu materiju ili druge stvari čije je unošenje u takvu jamu, odnosno objekat zabranjeno, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kazniće se i ko se pri ulasku u magacin, skladište ili spremište eksplozivnih sredstava ne pridržava propisanih mera zaštite.

(5) Ako je delo iz st. 3. i 4. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Neovlašćeno pribavljanje i ugrožavanje bezbednosti nuklearnim materijama

Član 287

(1) Ko silom ili pretnjom, izvršenjem krivičnog dela ili na drugi protivpravan način pribavi, poseduje, koristi, prevozi, daje drugom nuklearne materije ili omogućava drugom da do njih dođe, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko preti da će upotrebiti nuklearnu materiju u nameri da se neko prinudi da nešto učini ili ne učini i time ugrozi bezbednost ljudi, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška telesna povreda ili imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

Teška dela protiv opšte sigurnosti

Član 288

(1) Ako je usled dela iz čl. 278. st. 1. do 3, 279. stav 1, 280. st. 1. i 2, 281. stav 1. i 284. ovog zakonika, nastupila teška telesna povreda nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako je usled dela iz čl. 278. st. 1. do 4, 279. st. 1. i 2, 280. st. 1. i 2, 281. stav 1. i 284. ovog zakonika nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(3) Ako je usled dela iz čl. 278. stav 5, 279. stav 2, 280. stav 3. i 281. stav 2. ovog zakonika nastupila teška telesna povreda nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(4) Ako je usled dela iz čl. 278. stav 5, 279. stav 2, 280. stav 3. i 281. stav 2. ovog zakonika nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Glava dvadeset šesta KRIVIČNA DELA PROTIV BEZBEDNOSTI JAVNOG SAOBRAĆAJA

Ugrožavanje javnog saobraćaja

Član 289

(1) Učesnik u saobraćaju na putevima koji se ne pridržava saobraćajnih propisa i time tako ugrozi javni saobraćaj da dovede u opasnost život ili telo ljudi ili imovinu većeg obima, pa usled toga kod drugog nastupi laka telesna povreda ili prouzrokuje imovinsku štetu koja prelazi iznos od dvesta hiljada dinara, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko se ne pridržava saobraćajnih propisa i time ugrozi železnički, brodski, tramvajski, trolejbuski, autobuski saobraćaj ili saobraćaj žičarom tako da dovede u opasnost život ili telo

ljudi ili imovinu većeg obima,
kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Ugrožavanje saobraćaja opasnom radnjom i opasnim sredstvom

Član 290

(1) Ko uništenjem, uklanjanjem ili težim oštećenjem saobraćajnih uređaja, sredstava, znakova ili uređaja za signalizaciju ili zaštitnih i odbojnih ograda koji služe bezbednosti javnog saobraćaja na putevima, davanjem pogrešnih znakova ili signala, postavljanjem prepreka na saobraćajnicama ili drugi sličan način tako ugrozi javni saobraćaj da time dovede u opasnost život ili telo ljudi ili imovinu većeg obima,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Ugrožavanje bezbednosti vazdušnog saobraćaja

Član 291

(1) Ko nepropisnim ili nepravilnim upravljanjem letom vazduhoplova, propuštanjem dužnosti ili nadzora u vezi sa bezbednošću vazdušnog saobraćaja, davanjem netačnih obaveštenja od značaja za bezbedan let vazduhoplova ili na drugi način dovede u opasnost bezbednost vazdušnog saobraćaja,
kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata ili nehatnim uništenjem ili oštećenjem uređaja za navigaciju ili nehatnim nanošenjem druge štete na vazduhoplovu,
učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Ugrožavanje bezbednosti vazdušnog saobraćaja nasiljem

Član 292

(1) Ko nasiljem prema licu u vazduhoplovu, postavljanjem ili unošenjem u vazduhoplov eksplozivne ili druge opasne naprave ili supstance ili uništenjem ili oštećenjem uređaja za navigaciju ili prouzrokovanjem druge štete vazduhoplovu dovede u opasnost bezbednost vazdušnog saobraćaja,
kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila teška telesna povreda nekog lica ili prouzrokovana šteta velikih razmera,
učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica,
učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Otmica vazduhoplova, broda i drugog prevoznog sredstva

Član 293

(1) Ko silom ili pretnjom da će upotrebiti silu preuzme kontrolu nad vazduhoplovom koji se nalazi u letu ili nad brodom u toku plovidbe ili nad drugim javnim prevoznim sredstvom u toku vožnje,
kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila teška telesna povreda nekog lica ili prouzrokovana šteta velikih razmera,
učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica,
učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Piratstvo

Član 294

(1) Član posade ili putnik broda koji na otvorenom moru ili na mestu koje ne potpada pod vlast nijedne države učini nasilje ili razbojništvo prema licima na drugom brodu, zadrži, oduzme, ošteti ili uništi drugi brod ili dobra koja se nalaze na njemu ili prouzrokuje štetu velikih razmera,
kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica,
učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Nesavesno vršenje nadzora nad javnim saobraćajem

Član 295

(1) Službeno ili odgovorno lice kojem je poveren nadzor nad stanjem i održavanjem saobraćajnica i objekata na njima, prevoznim sredstvima ili javnim saobraćajem ili nad ispunjavanjem propisanih uslova rada vozača, ili kojem je povereno rukovođenje vožnjom, koje nesavesnim vršenjem svoje dužnosti izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima,
kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice koje izda nalog za vožnju ili dopusti vožnju, iako zna da vozač zbog umora, uticaja alkohola ili drugih razloga nije u stanju da bezbedno upravlja vozilom ili da vozilo nije ispravno i time izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Nepružanje pomoći licu povređenom u saobraćajnoj nezgodi

Član 296

(1) Vozač motornog vozila ili drugog prevoznog sredstva koji ostavi bez pomoći lice koje je tim prevoznim sredstvom povređeno ili čiju je povredu tim sredstvom prouzrokovao,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled nepružanja pomoći nastupila teška telesna povreda povređenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je usled nepružanja pomoći nastupila smrt povređenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Teška dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja

Član 297

(1) Ako je usled dela iz čl. 289. st. 1. i 2, 290. st. 1. i 2, 291. stav 1. i 295. st. 1. i 2. ovog zakonika nastupila teška telesna povreda nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako je usled dela iz čl. 289. st. 1. i 2, 290. st. 1. i 2, 291. stav 1. i 295. st. 1. i 2. ovog zakonika nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(3) Ako je usled dela iz čl. 289. stav 3, 290. stav 3, 291. stav 2. i 295. stav 3. ovog zakonika nastupila teška telesna povreda nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom do četiri godine.

(4) Ako je usled dela iz čl. 289. stav 3, 290. stav 2, 291. stav 2. i 295. stav 3. ovog zakonika nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(5) U slučajevima iz st. 1. do 4. ovog člana izricanje mere bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom obavezno je.

Glava dvadeset sedma KRIVIČNA DELA PROTIV BEZBEDNOSTI RAČUNARSKIH PODATAKA

Oštećenje računarskih podataka i programa

Član 298

(1) Ko neovlašćeno izbriše, izmeni, ošteti, prikrije ili na drugi način učini neupotrebljivim računarski podatak ili program, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi četrstopeideset hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do pet godina.

(4) Uređaji i sredstva kojima je učinjeno krivično delo iz st. 1. i 2. ovog člana, ako su u svojini učinioca, oduzeće se.

Računarska sabotaza

Član 299

Ko unese, uništi, izbriše, izmeni, ošteti, prikrije ili na drugi način učini neupotrebljivim računarski podatak ili program ili uništi ili ošteti računar ili drugi uređaj za elektronsku obradu i prenos podataka sa namerom da onemogući ili znatno omete postupak elektronske obrade i prenosa podataka koji su od značaja za državne organe, javne službe, ustanove, preduzeća ili druge subjekte, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Pravljenje i unošenje računarskih virusa

Član 300

(1) Ko napravi računarski virus u nameri njegovog unošenja u tuđ računar ili računarsku mrežu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ko unese računarski virus u tuđ računar ili računarsku mrežu i time prouzrokuje štetu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(3) Uređaj i sredstva kojima je učinjeno krivično delo iz st. 1. i 2. ovog člana oduzeće se.

Računarska prevara

Član 301

(1) Ko unese netačan podatak, propusti unošenje tačnog podatka ili na drugi način prikrije ili lažno prikaže podatak i time utiče na rezultat elektronske obrade i prenosa podataka u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist i time drugom prouzrokuje imovinsku štetu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(4) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini samo u nameri da drugog ošteti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Neovlašćeni pristup zaštićenom računaru, računarskoj mreži i elektronskoj obradi podataka

Član 302

(1) Ko se, kršeći mere zaštite, neovlašćeno uključi u računar ili računarsku mrežu, ili neovlašćeno pristupi elektronskoj obradi podataka, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ko snimi ili upotrebi podatak dobijen na način predviđen u stavu 1. ovog člana, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do zastoja ili ozbiljnog poremećaja funkcionisanja elektronske obrade i prenosa podataka ili mreže ili su nastupile druge teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Sprečavanje i organičavanje pristupa javnoj računarskoj mreži

Član 303

(1) Ko neovlašćeno sprečava ili ometa pristup javnoj računarskoj mreži, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako delo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Neovlašćeno korišćenje računara ili računarske mreže

Član 304

(1) Ko neovlašćeno koristi računarske usluge ili računarsku mrežu u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

(2) Gonjenje za delo iz stava 1. ovog člana preduzima se po privatnoj tužbi.

Pravljenje, nabavljanje i davanje drugom sredstava za izvršenje krivičnih dela protiv bezbednosti računarskih podataka

Član 304a

(1) Ko poseduje, pravi, nabavlja, prodaje ili daje drugom na upotrebu računare, računarske sisteme, računarske podatke i programe radi izvršenja krivičnog dela iz čl. 298. do 303. ovog zakonika, kazniće se zatvorom od šest meseci do tri godine.

(2) Predmeti iz stava 1. ovog člana oduzeće se.

Glava dvadeset osma KRIVIČNA DELA PROTIV USTAVNOG UREĐENJA I BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE

Ugrožavanje nezavisnosti

Član 305

Ko na protivustavan način pokuša da dovede Srbiju u položaj potčinjenosti ili zavisnosti prema nekoj drugoj državi,
kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Priznavanje kapitulacije ili okupacije

Član 306

Građanin Srbije koji potpiše ili prizna kapitulaciju ili prihvati ili prizna okupaciju Srbije ili pojedinog njenog dela,
kazniće se zatvorom najmanje deset godina.

Ugrožavanje teritorijalne celine

Član 307

(1) Ko silom ili na drugi protivustavan način pokuša da otcepi neki deo teritorije Srbije ili da deo te teritorije pripoji drugoj državi,
kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Napad na ustavno uređenje

Član 308

Ko silom ili pretnjom upotrebe sile pokuša da promeni ustavno uređenje Srbije ili da svrgne najviše državne organe,
kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Pozivanje na nasilnu promenu ustavnog uređenja

Član 309

(1) Ko u nameri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Srbije poziva ili podstiče da se silom promeni njeno ustavno uređenje, svrgnu najviši državni organi ili predstavnici tih organa,
kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini uz pomoć iz inostranstva,
kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko u nameri rasturanja izrađuje ili umnožava materijal koji je po svom sadržaju takav da poziva ili podstiče na vršenje dela iz stava 1. ovog člana ili ko upućuje ili prebacuje na teritoriju Srbije takav materijal ili drži veću količinu tog materijala u nameri da ga on ili neko drugi rastura,
kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Ubistvo predstavnika najviših državnih organa

Član 310

Ko u nameri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Srbije liši života predsednika Republike, narodnog poslanika, predsednika Vlade, člana Vlade, predsednika Ustavnog

suda, predsednika najvišeg suda u Republici Srbiji ili Republičkog javnog tužioca, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

Oružana pobuna

Član 311

(1) Ko učestvuje u oružanoj pobuni koja je upravljena na ugrožavanje ustavnog uređenja, bezbednosti ili teritorijalne celine Srbije, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Organizator pobune, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

Terorizam

Član 312

Ko u nameri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Srbije izazove eksploziju ili požar ili preduzme neku drugu opšteopasnu radnju ili izvrši otmicu, uzimanje talaca ili samovoljno lišavanje slobode nekog lica ili drugi akt nasilja ili preti preduzimanjem kakve opšteopasne radnje ili upotrebom nuklearnog, hemijskog, bakteriološkog ili drugog opšteopasnog sredstva i time izazove osećanje straha ili nesigurnosti kod građana, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Diverzija

Član 313

Ko u nameri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Srbije rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti industrijski, poljoprivredni ili drugi privredni objekat, saobraćajno sredstvo, uređaj ili postrojenje, uređaj sistema veze, uređaj javne upotrebe za vodu, toplotu, gas ili energiju, branu, skladište, zgradu ili kakav drugi objekat koji ima veći značaj za bezbednost ili snabdevanje građana ili za privredu ili za funkcionisanje javnih službi, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Sabotaža

Član 314

Ko u nameri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Srbije na prikričen, podmukao ili drugi sličan način u vršenju svoje službene dužnosti ili radne obaveze prouzrokuje štetu koja prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara za državni organ ili organizaciju u kojoj radi ili za drugi državni organ ili drugu organizaciju, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Špijunaža

Član 315

(1) Ko tajne vojne, ekonomske ili službene podatke ili dokumente saopšti, preda ili učini dostupnim stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Ko za stranu državu ili organizaciju stvara obaveštajnu službu u Srbiji ili njom rukovodi, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ko stupi u stranu obaveštajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njen rad, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ko pribavlja tajne podatke ili dokumente u nameri da ih saopšti ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ako su usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupile teške posledice za bezbednost, ekonomsku ili vojnu moć zemlje, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(6) Tajnim se smatraju oni vojni, ekonomski ili službeni podaci ili dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona proglašeni tajnim, a čije bi odavanje prouzrokovalo ili bi moglo da prouzrokuje štetne posledice za bezbednost, odbranu ili za političke, vojne ili ekonomske interese zemlje.

Odavanje državne tajne

Član 316

(1) Ko neovlašćeno nepozvanom licu saopšti, preda ili učini dostupnim podatke ili dokumente koji su mu povereni ili do kojih je na drugi način došao, a koji predstavljaju državnu tajnu, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ko drugom licu saopšti podatke ili dokumente za koje zna da su državna tajna, a do kojih je protivpravno došao, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno za vreme ratnog stanja, ili vanrednog stanja ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti, ekonomske ili vojne moći Srbije, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(5) Državnom tajnom smatraju se podaci ili dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona proglašeni državnom tajnom i čije bi odavanje prouzrokovalo ili bi moglo da prouzrokuje štetne posledice za bezbednost, odbranu ili za političke, vojne ili ekonomske interese Srbije.

(6) Državnom tajnom, u smislu stava 5. ovog člana, ne smatraju se podaci ili dokumenti koji su upravljani na teške povrede osnovnih prava čoveka, ili na ugrožavanje ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije, kao i podaci ili dokumenti koji za cilj imaju prikriivanje učinjenog krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći zatvor od pet godina ili teža kazna.

Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti

Član 317

(1) Ko izaziva ili raspiruje nacionalnu, rasnu ili versku mržnju, ili netrpeljivost među narodima ili etničkim zajednicama koje žive u Srbiji, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prinudom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti, izlaganjem poruzi nacionalnih, etničkih ili verskih simbola, oštećenjem tuđih stvari, sknavljenjem spomenika, spomen-obeležja ili grobova, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko delo iz st. 1. i 2. ovog člana vrši zloupotrebom položaja ili ovlašćenja ili ako je usled tih dela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posledica za zajednički život naroda, nacionalnih manjina ili etničkih grupa koje žive u Srbiji, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom od jedne do osam godina, a za delo iz stava 2. zatvorom od dve do deset godina.

Povreda teritorijalnog suvereniteta

Član 318

Ko kršeći pravila međunarodnog prava prodre na teritoriju Srbije, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Udruživanje radi protivustavne delatnosti

Član 319

(1) Ko stvara grupu ili organizovanu kriminalnu grupu radi vršenja krivičnih dela iz čl. 305. do 310. i čl. 312. do 314. ovog zakonika, kazniće se kaznom propisanom za delo za čije vršenje je grupa ili organizovana kriminalna grupa organizovana.

(2) Ko postane pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Učinilac dela iz stava 1. ovog člana koji otkrivanjem grupe ili organizovane kriminalne grupe ili na drugi način spreči izvršenje krivičnih dela predviđenih u stavu 1. ovog člana, kazniće se zatvorom do tri godine, a može se i osloboditi od kazne.

(4) Pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe iz stava 1. ovog člana koji je otkrije pre nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio neko krivično delo predviđeno u stavu 1. ovog člana, kazniće se zatvorom do jedne godine, a može se i osloboditi od kazne.

Pripremanje dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije

Član 320

(1) Ko priprema izvršenje krivičnog dela iz čl. 305. do 314. i člana 315. st. 1. i 2. ovog zakonika, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Pripremanje iz stava 1. ovog člana sastoji se u nabavljanju ili osposobljavanju sredstava za izvršenje krivičnog dela, u otklanjanju prepreka za izvršenje krivičnog dela, u dogovaranju,

planiranju ili organizovanju sa drugim izvršenje krivičnog dela ili u drugim radnjama kojima se stvaraju uslovi za neposredno izvršenje krivičnog dela.

(3) Ko upućuje ili prebacuje na teritoriju Srbije lica ili oružje, eksploziv, otrove, opremu, municiju ili drugi materijal radi izvršenja jednog ili više krivičnih dela iz ove glave, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

Teška dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije

Član 321

(1) Za krivično delo iz čl. 307. do 309. i čl. 312. do 315. ovog zakonika koje je imalo za posledicu smrt jednog ili više lica ili je izazvalo opasnost za život ljudi ili je praćeno teškim nasiljima ili velikim razaranjima ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti ekonomske ili vojne snage zemlje, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(2) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana učinilac sa umišljajem lišio života jedno ili više lica, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se i ko učini krivično delo iz člana 307, čl. 309. do 312, čl. 314. do 319. i člana 320. stav 2. ovog zakonika za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba ili vanrednog stanja.

Glava dvadeset deveta KRIVIČNA DELA PROTIV DRŽAVNIH ORGANA

Sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje

Član 322

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreči službeno lice u vršenju službene radnje koju preduzima u okviru svojih ovlašćenja ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako prilikom izvršenja dela iz stava 1. ovog člana učinilac uvredi ili zlostavi službeno lice ili mu nanese laku telesnu povredu ili preti upotrebom oružja, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ko delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini prema službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbednosti ili dužnosti čuvanja javnog reda i mira, sprečavanja ili otkrivanja krivičnog dela, hvatanja učinioca krivičnog dela ili čuvanja lica lišenog slobode, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako prilikom izvršenja dela iz st. 1. i 3. ovog člana učinilac službenom licu nanese tešku telesnu povredu, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom od jedne do osam godina, a za delo iz stava 3. zatvorom od dve do deset godina.

(5) Za pokušaj dela iz stava 1. ovog člana kazniće se.

(6) Ako je učinilac dela iz st. 1. do 3. ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica, može se osloboditi od kazne.

Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti

Član 323

(1) Ko napadne ili pretili da će napasti službeno lice u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana službenom licu nanescna laka telesna povreda ili je prećeno upotrebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno prema službenom licu u vršenju poslova javne ili državne bezbednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako prilikom izvršenja dela iz st. 1. i 3. ovog člana učinilac službenom licu nanese tešku telesnu povredu, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom od jedne do osam godina, a za delo iz stava 3. zatvorom od dve do deset godina.

(5) Za pokušaj dela iz stava 1. ovog člana kazniće se.

(6) Učinilac dela iz st. 1. do 3. ovog člana koji je bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica može se osloboditi od kazne.

Učestvovanje u grupi koja spreći službeno lice u vršenju službene radnje

Član 324

(1) Ko učestvuje u grupi koja zajedničkim delovanjem spreći službeno lice u vršenju službene radnje ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kazniće se za samo učestvovanje zatvorom do dve godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Kolovođa grupe koja izvrši delo iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Pozivanje na otpor

Član 325

(Brisan)

Neučestvovanje u otklanjanju opšte opasnosti

Član 326

Ko protivno naređenju nadležnog organa, odnosno drugog nadležnog subjekta, bez opravdanog razloga, odbije da učestvuje u otklanjanju opasnosti nastale usled požara, poplave, zemljotresa ili drugog udesa, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

Skidanje i povreda službenog pečata i znaka

Član 327

(1) Ko skine ili povredi službeni pečat ili znak koji je ovlašćeno službeno lice stavilo radi osiguranja predmeta ili prostora ili ko, bez skidanja ili povrede pečata ili znaka, uđe u takvu prostoriju ili otvori predmet na koji je bio stavljen službeni pečat ili znak, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Oduzimanje i uništenje službenog pečata i službenog spisa

Član 328

(1) Ko protivpravno oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu koja pripadaju državnom organu, preduzeću, ustanovi ili drugom subjektu koji vrši javna ovlašćenja ili se kod njih nalazi, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Lažno predstavljanje

Član 329

(1) Ko se u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu, lažno predstavlja kao službeno ili vojno lice ili neovlašćeno nosi kakve znake službenog ili vojnog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko izvrši kakvu radnju za koju je ovlašćeno da izvrši samo određeno službeno ili vojno lice.

Samovlašće

Član 330

(1) Ko samovlasno pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini za drugog, kazniće se kaznom propisanom za to delo.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. učinjeno na štetu građana, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Glava trideseta

KRIVIČNA DELA PROTIV PRAVOSUĐA

Neprijavlivanje pripremanja krivičnog dela

Član 331

(1) Ko zna da se priprema izvršenje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće sprečiti njegovo izvršenje to ne prijavi, a delo bude pokušano ili izvršeno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako nije prijavljeno pripremanje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći zatvor od trideset do četrdeset godina, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Za delo iz stava 1. ovog člana neće se kazniti lice kojem je učinilac bračni drug, lice sa kojim učinilac živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik, kao i bračni drug nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici.

Neprijavlivanje krivičnog dela i učinioca

Član 332

(1) Ko zna da je neko lice učinilo krivično delo za koje se po zakonu može izreći zatvor od trideset do četrdeset godina ili zna samo da je takvo delo učinjeno pa to ne prijavi pre nego što su delo, odnosno učinilac otkriveni, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Službeno ili odgovorno lice koje svesno propusti da prijavi krivično delo za koje je saznalo u vršenju svoje dužnosti, ako se za to delo po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Službeno ili odgovorno lice koje svesno propusti da prijavi krivično delo svog podređenog koje je on učinio pri vršenju svoje službene, vojne ili radne obaveze, ako se za to delo po zakonu može izreći zatvor od trideset do četrdeset godina, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Za neprijavlivanje krivičnog dela ili učinioca iz st. 1. i 2. ovog člana neće se kazniti lice kojem je učinilac supružnik ili sa kojim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik, kao i supružnik nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, kao i branilac, lekar ili verski ispovednik učinioca.

Pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog dela

Član 333

(1) Ko krije učinioca krivičnog dela ili mu prikrivanjem sredstava kojima je delo učinjeno, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven ili ko krije osuđeno lice ili preduzima

druge radnje kojima se ide za tim da se ne izvrši izrečena kazna, mera bezbednosti ili da se ne primene vaspitne mere upućivanja u vaspitnu ustanovu ili vaspitno-popravni dom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ko pruži pomoć učiniocu krivičnog dela za koje je propisana kazna zatvora preko pet godina, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ko pruži pomoć učiniocu krivičnog dela za koje je propisan zatvor od trideset do četrdeset godina, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Kazna za delo iz stava 1. ovog člana ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne propisane za krivično delo koje je izvršilo lice kojem je pružena pomoć.

(5) Za delo iz st. 1. do 3. ovog člana neće se kazniti lice kojem je učinilac supružnik, lice sa kojim učinilac živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik, kao i supružnik nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici.

Lažno prijavljivanje

Član 334

(1) Ko prijavi određeno lice da je učinilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac tog dela, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ko podmetanjem tragova krivičnog dela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti protiv lica za koje zna da nije učinilac tog dela, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ko sam sebe prijavi da je učinio krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da ga nije učinio, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kazniće se i ko prijavi da je učinjeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da to delo nije učinjeno.

Davanje lažnog iskaza

Član 335

(1) Svedok, veštak, prevodilac ili tumač, koji da lažan iskaz pred sudom, u disciplinskom, prekršajnom ili upravnom postupku ili u drugom zakonom propisanom postupku, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i stranka koja prilikom izvođenja dokaza saslušanjem stranaka u sudskom ili upravnom postupku da lažan iskaz, a na ovom iskazu bude zasnovana odluka donesena u tom postupku.

(3) Ako je lažan iskaz dat u krivičnom postupku ili je dat pod zakletvom, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do pet godina.

(4) Ako su usled dela iz stava 3. ovog člana nastupile naročito teške posledice za okrivljenog, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Učinilac koji dobrovoljno opozove lažan iskaz pre nego što se donese konačna odluka, može se osloboditi od kazne.

Sprečavanje i ometanje dokazivanja

Član 336

(1) Ko svedoku ili veštaku ili drugom učesniku u postupku pred sudom ili drugim državnim organom učini ili obeća poklon ili drugu korist, ili primeni silu, pretnju ili drugi oblik prinude u nameri da to lice davanjem lažnog iskaza ili nedavanjem iskaza utiče na ishod postupka, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ko u nameri da spreči ili oteža dokazivanje sakrije, uništi, ošteti ili delimično ili potpuno učini neupotrebljivom ispravu, odnosno druge predmete koji služe za dokazivanje, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se i ko ukloni, uništi, pokvari, pomeri ili premesti kakav granični kamen, zemljomerski znak ili uopšte kakav znak o svojini na nepokretnosti ili o pravu na upotrebu vode ili ko u istoj nameri ovakav znak lažno postavi.

(4) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

Nedozvoljeno javno komentarisanje sudskih postupaka

Član 336a

Ko za vreme trajanja postupka pred sudom, a pre donošenja pravosnažne sudske odluke, u nameri da povredi pretpostavku nevinosti ili nezavisnosti suda, daje javne izjave u sredstvima javnog informisanja, kazniće se zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

Ometanje pravde

Član 336b

(1) Ko druge poziva na otpor ili na neizvršenje sudskih odluka ili na drugi način ometa vođenje sudskog postupka, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ko uvredom, silom, pretnjom ili na drugi način ometa ili spreči sudiju, javnog tužioca ili zamenika javnog tužioca u vršenju sudijske ili tužilačke dužnosti, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Ako prilikom izvršenja dela iz stava 2. ovog člana učinilac nanese laku telesnu povredu sudiji, javnom tužiocu ili zameniku javnog tužioca ili preti upotrebom oružja, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako prilikom izvršenja dela iz stava 2. ovog člana učinilac nanese tešku telesnu povredu sudiji, javnom tužiocu ili zameniku javnog tužioca, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

Povređa tajnosti postupka

Član 337

(1) Ko neovlašćeno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom, upravnom ili drugom zakonom propisanom postupku, a što se po zakonu ne može objaviti ili je odlukom suda ili drugog nadležnog organa proglašeno kao tajna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko bez odluke suda objavi tok krivičnog postupka u kojem je isključena javnost ili odluku koja je u krivičnom postupku prema maloletniku donesena ili ko objavi ime maloletnika prema kojem je postupak vođen ili podatke iz kojih se može saznati o kom se maloletniku radi, kazniće se zatvorom do dve godine.

(3) Ko neovlašćeno otkrije podatke o identitetu ili lične podatke lica zaštićenog u krivičnom postupku ili podatke u vezi sa programom zaštite, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(4) Ako su usled dela iz stava 3. ovog člana nastupile teške posledice po zaštićeno lice ili je krivični postupak bio onemogućen ili u znatnoj meri otežan, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Pobuna lica lišenih slobode

Član 338

(1) Lica koja su na osnovu zakona lišena slobode, koja se skupe u nameri da se nasilno oslobode ili da zajednički napadnu lica čijem su nadzoru poverena ili da ih silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu prinude da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Učinilac dela iz stava 1. ovog člana koji upotrebi silu ili pretnju, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Bekstvo i omogućavanje bekstva lica lišenog slobode

Član 339

(1) Lice lišeno slobode na osnovu zakona koje upotrebom sile protiv nekog lica ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo pobegne, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način omogući bekstvo licu koje je na osnovu zakona lišeno slobode.

(3) Ako delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini grupa ili je omogućeno bekstvo grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Neizvršenje sudske odluke

Član 340

(1) Službeno ili odgovorno lice koje odbije da izvrši pravnosnažnu sudsku odluku ili je ne izvrši u zakonskom ili odlukom određenom roku, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako lice iz stava 1. ovog člana izvrši pravnosnažnu sudsku odluku, može se osloboditi od kazne.

Protivzakonito omogućavanje vršenja određenih poziva, funkcija, dužnosti, poslova i delatnosti

Član 341

Ko omogući nekom licu vršenje određenih poziva, funkcija, dužnosti, poslova ili delatnosti iako je znao da je vršenje istih tom licu zabranjeno pravnosnažnom odlukom kojom mu je izrečena odgovarajuća mera bezbednosti ili zaštitna mera ili je takva zabrana nastupila kao pravna posledica osude, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Nadripisarstvo

Član 342

Ko se neovlašćeno i uz naknadu bavi pružanjem pravne pomoći, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Glava trideset prava KRIVIČNA DELA PROTIV JAVNOG REDA I MIRA

Izazivanje panike i nereda

Član 343

(1) Ko iznošenjem ili pronošanjem lažnih vesti ili tvrđenja izazove paniku, ili teže narušavanje javnog reda ili mira ili osujeti ili značajnije omete sprovođenje odluka i mera državnih organa ili organizacija koje vrše javna ovlašćenja, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno putem sredstava javnog informisanja ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nasilničko ponašanje

Član 344

(1) Ko grubim vređanjem ili zlostavljanjem drugog, vršenjem nasilja prema drugom, izazivanjem tuče ili drskim ili bezobzirnim ponašanjem značajnije ugrožava spokojstvo građana ili teže remeti javni red i mir, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno u grupi ili je pri izvršenju dela nekom licu nanesena laka telesna povreda ili je došlo do teškog ponižavanja građana, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu

Član 344a

(1) Ko fizički napadne ili se fizički obračunava sa učesnicima sportske priredbe ili javnog skupa, vrši nasilje ili oštećuje imovinu veće vrednosti prilikom dolaska ili odlaska sa sportske priredbe ili javnog skupa, unese u sportski objekat ili baca na sportski teren, među gledaoce ili učesnike javnog skupa predmete, pirotehnička sredstva ili druge eksplozivne, zapaljive ili škodljive supstance koje mogu da izazovu telesne povrede ili ugroze zdravlje učesnika sportske priredbe ili javnog skupa, neovlašćeno uđe na sportski teren ili deo gledališta namenjen protivničkim navijačima i izazove nasilje, oštećuje sportski objekat, njegovu opremu, uređaje i instalacije, svojim ponašanjem ili parolama na sportskoj priredbi ili javnom skupu izaziva nacionalnu, rasnu, versku ili drugu mržnju ili netrpeljivost zasnovanu na nekom diskriminatornom osnovu usled čega dođe do nasilja ili fizičkog obračuna sa učesnicima, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Kolovođa grupe koja izvrši delo iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(4) Ako je izvršenjem dela iz stava 1. ovog člana došlo do nereda u kome je nekom licu naneta teška telesna povreda ili je oštećena imovina veće vrednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(5) Službeno ili odgovorno lice koje pri organizovanju sportske priredbe ili javnog skupa ne preduzme mere obezbeđenja kako bi se onemogućio ili sprečio nered, pa usled toga budu ugroženi život ili telo većeg broja ljudi ili imovina veće vrednosti, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(6) Učiniocu dela iz st. 1. do 4. ovog člana koje je izvršeno na sportskoj priredbi obavezno se izriče mera bezbednosti zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama.

Dogovor za izvršenje krivičnog dela

Član 345

Ko se sa drugim dogovori da izvrši određeno krivično delo za koje se može izreći pet godina zatvora ili teža kazna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Udruživanje radi vršenja krivičnih dela

Član 346

(1) Ko organizuje grupu koja ima za cilj vršenje krivičnih dela za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, ako zakonom za takvo organizovanje nije predviđena teža kazna, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ko organizuje organizovanu kriminalnu grupu, ako zakonom za takvo organizovanje nije predviđena teža kazna, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Pripadnik grupe iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(4) Pripadnik organizovane kriminalne grupe iz stava 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(5) Ako se delo iz st. 1. i 2. ovog člana odnosi na grupu ili organizovanu kriminalnu grupu, koja ima za cilj vršenje krivičnih dela za koje se može izreći kazna zatvora od dvadeset godina ili zatvor od trideset do četrdeset godina, organizator grupe ili organizovane kriminalne grupe će se kazniti zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina, a pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe zatvorom od šest meseci do pet godina.

(6) Organizator grupe ili organizovane kriminalne grupe iz st. 1, 2. i 5. ovog člana koji otkrivanjem grupe ili organizovane kriminalne grupe ili na drugi način spreči izvršenje krivičnih dela radi čijeg vršenja je grupa ili organizovana kriminalna grupa organizovana, kazniće se zatvorom do tri godine, a može se i osloboditi od kazne.

(7) Pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe iz st. 3. do 5. ovog člana koji otkrije grupu ili organizovanu kriminalnu grupu pre nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio neko krivično delo, predviđenim st. 3. do 5. ovog člana radi čijeg vršenja je grupa ili organizovana kriminalna grupa organizovana, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili novčanom kaznom.

Izrađivanje i nabavljanje oružja i sredstava namenjenih za izvršenje krivičnog dela

Član 347

(1) Ko oružje, eksplozivne materije, sredstva potrebna za njihovo pravljenje ili otrov za koje zna da su namenjeni za izvršenje krivičnog dela izrađuje, nabavlja ili drugom omogućava da do njih dođe, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materija

Član 348

(1) Ko neovlašćeno izrađuje, prodaje, nabavlja, vrši razmenu ili drži vatreno oružje, njegove delove, municiju ili eksplozivne materije, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako je predmet dela iz stava 1. ovog člana vatreno oružje, municija, eksplozivne materije, ili sredstvo na bazi te materije, rasprskavajuće ili gasno oružje čija izrada, prodaja, nabavka, razmena ili držanje nije dozvoljeno građanima, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Ako je predmet dela iz st. 1. i 2. ovog člana veća količina oružja, municije ili sredstava ili je u pitanju oružje ili druga sredstva velike razorne moći ili se delo vrši protivno pravilima međunarodnog prava, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ko neovlašćeno nosi predmete dela iz st. 1. i 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.

(5) Vatreno oružje, njegovi delovi, municija i eksplozivne materije oduzeće se.

Učestvovanje u grupi koja izvrši krivično delo

Član 349

(1) Ko učestvuje u grupi ljudi koja zajedničkim delovanjem liši života neko lice ili mu nanese tešku telesnu povredu, ošteti imovinu u većem obimu ili učini drugo krivično delo za koje se može izreći pet godina zatvora ili teža kazna ili koja pokuša da izvrši neko od tih dela, kazniće se za samo učestvovanje zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Kolovođa grupe koja izvrši delo iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi

Član 350

(1) Ko bez propisane dozvole pređe ili pokuša da pređe granicu Srbije, naoružan ili upotrebom nasilja, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist, omogućava drugom nedozvoljeni prelaz granice Srbije ili nedozvoljeni boravak ili tranzit kroz Srbiju, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno od strane grupe, zloupotrebom službenog položaja, ili na način kojim se ugrožava život ili zdravlje lica čiji se nedozvoljeni prelaz granice Srbije, boravak ili tranzit omogućava ili je krijumčaren veći broj lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina.

(5) Sredstva namenjena ili upotrebljena za izvršenje dela iz st. 1. do 3. ovog člana oduzeće se.

Zloupotreba znaka za pomoć i znaka za opasnost

Član 351

Ko zloupotrebi znak za pomoć ili znak za opasnost ili neosnovano pozove u pomoć i time izazove preduzimanje nepotrebnih mera državnih organa, protivpožarne ili druge nadležne organizacije ili izazove poremećaj u saobraćaju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Neovlašćeno organizovanje igara na sreću

Član 352

(1) Ko bez odobrenja nadležnog organa priređuje igre na sreću, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Organizator igre na sreću ili učesnik u igri iz stava 1. ovog člana koji se posluži obmanom, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Sredstva namenjena ili upotrebljena za izvršenje dela iz st. 1. i 2. ovog člana, kao i novac i drugi predmeti koji služe u igri na sreću, oduzeće se.

Neovlašćeno bavljenje određenom delatnošću

Član 353

Ko se neovlašćeno i za nagradu bavi određenom delatnošću za čije obavljanje je po zakonu ili drugim propisima donetim na osnovu zakona potrebna dozvola nadležnog organa, odnosno nadležnog subjekta, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Neovlašćeno izvođenje arheoloških radova

Član 353a

(1) Ko neovlašćeno vrši arheološka iskopavanja i istraživanja, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno na arheološkom nalazištu ili drugom nepokretnom kulturnom dobru, odnosno dobru koje uživa prethodnu zaštitu ili ako je tom prilikom devastirano arheološko nalazište ili nepokretno kulturno dobro, odnosno dobro koje uživa prethodnu zaštitu ili ako je prilikom izvođenja ovih radova korišćena oprema ili uređaj za otkrivanje i pronalaženje arheoloških predmeta, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Predmeti nađeni prilikom izvršenja dela iz st. 1. i 2. ovog člana, oduzeće se.

Povreda groba

Član 354

(1) Ko neovlašćeno prekopa, razruši, ošteti ili grubo povredi grob ili drugo mesto u kojem se umrli sahranjuje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko neovlašćeno uništi, ošteti ili ukloni ili grubo povredi spomenik ili drugo spomen-obeležje umrlom licu.

(3) Ako su delom iz st. 1. i 2. ovog člana ostvarena obeležja nekog težeg krivičnog dela, učinilac će se kazniti za to delo.

Glava trideset druga

KRIVIČNA DELA PROTIV PRAVNOG SAOBRAĆAJA

Falsifikovanje isprave

Član 355

(1) Ko napravi lažnu ili preinači pravu ispravu u nameri da se takva isprava upotrebi kao prava ili ko lažnu ili neistinitu ispravu upotrebi kao pravu ili je nabavi radi upotrebe, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno u pogledu javne isprave, testamenta, menice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se mora voditi na osnovu zakona, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Za pokušaj dela iz stava 1. ovog člana kazniće se.

Posebni slučajevi falsifikovanja isprave

Član 356

Smatraće se da čini delo falsifikovanja isprave i kazniće se po članu 355. ovog zakonika:

- 1) ko hartiju, blanket ili drugi predmet na kojem je neko lice stavilo svoj potpis neovlašćeno popuni izjavom koja ima vrednost za pravne odnose;
- 2) ko drugog obmane o sadržaju isprave i ovaj stavi svoj potpis na tu ispravu, smatrajući da se potpisuje pod drugu ispravu ili pod drugi sadržaj;
- 3) ko ispravu izda u ime drugog lica bez njegovog ovlašćenja ili u ime lica koje ne postoji;
- 4) ko kao izdavalac isprave uz svoj potpis stavi da ima položaj ili čin ili zvanje iako nema takav položaj, čin ili zvanje, a ovo ima bitni uticaj na dokaznu snagu isprave;
- 5) ko ispravu načini na taj način što neovlašćeno upotrebi pravi pečat ili znak.

Falsifikovanje službene isprave

Član 357

(1) Službeno lice koje u službenu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese važan podatak ili svojim potpisom, odnosno službenim pečatom overi službenu ispravu, knjigu ili spis sa neistinom sadržinom ili koje svojim potpisom, odnosno službenim pečatom omogućiti pravljenje službene isprave, knjige ili spisa sa neistinom sadržinom, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i službeno lice koje neistinitu službenu ispravu, knjigu ili spis upotrebi u službi kao da su istiniti ili koje službenu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj meri ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivom.

(3) Odgovorno lice u preduzeću, ustanovi ili drugom subjektu koje učini delo iz st. 1. i 2. ovog člana kazniće se kaznom propisanom za to delo.

Navođenje na overavanje neistinitog sadržaja

Član 358

(1) Ko dovođenjem u zabludu navede nadležni organ da u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi overi štogod neistinito što može da služi kao dokaz u pravnom saobraćaju, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko ovakvu ispravu, zapisnik ili knjigu upotrebi iako zna da su neistiniti.

Glava trideset treća KRIVIČNA DELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI

Zloupotreba službenog položaja

Član 359

(1) Službeno ili odgovorno lice koje iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granice svog službenog ovlašćenja ili nevršenjem svoje službene dužnosti pribavi sebi ili drugom fizičkom ili pravnom licu kakvu korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povredi prava drugog, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je izvršenjem dela iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu preko četrstopedeset hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako vrednost pribavljene imovinske koristi prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

Kršenje zakona od strane sudije, javnog tužioca i njegovog zamenika

Član 360

(1) Sudija ili sudija porotnik, javni tužilac ili njegov zamenik koji u sudskom postupku u nameri da drugom pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonit akt ili na drugi način prekrši zakon, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je izvršenjem dela iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je naneta šteta u iznosu preko četrstopedeset hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako vrednost pribavljene imovinske koristi ili nanete štete prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

Nesavestan rad u službi

Član 361

(1) Službeno lice koje kršenjem zakona ili drugih propisa ili opštih akata, propuštanjem dužnosti nadzora ili na drugi način očigledno nesavesno postupa u vršenju službe, iako je bilo svesno ili je bilo dužno i moralo biti svesno da usled toga može nastupiti teža povreda prava drugog ili imovinska šteta, pa takva povreda, odnosno šteta u iznosu koji prelazi četristopedeset hiljada dinara i nastupi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do teške povrede prava drugog ili je nastupila imovinska šteta u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Odgovorno lice u ustanovi ili drugom subjektu, osim onih koje se bave privrednom delatnošću, koje učini delo iz st. 1. i 2. ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to delo.

Protivzakonita naplata i isplata

Član 362

Službeno lice koje od nekog naplati nešto što ovaj nije dužan da plati ili naplati više nego što je dužan da plati ili koje pri isplati ili predaji kakvih stvari ne isplati, manje isplati, odnosno ne preda ili manje preda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Nenamensko korišćenje budžetskih sredstava

Član 362a

Odgovorno lice korisnika budžetskih sredstava ili odgovorno lice u organizaciji obaveznog socijalnog osiguranja, koje stvori obaveze ili na teret računa budžeta odobri plaćanje rashoda i izdataka preko iznosa od milion dinara u odnosu na iznos utvrđen budžetom, finansijskim planom ili aktom Vlade kojim se utvrđuje iznos sredstava pozajmice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Prevara u službi

Član 363

(1) Službeno ili odgovorno lice koje u vršenju službe u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlašćeno lice da izvrši nezakonitu isplatu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina i novčanom kaznom.

Pronevera

Član 364

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji novac, hartije od vrednosti ili druge pokretne stvari koje su mu poverene u službi ili na radu u državnom organu, preduzeću, ustanovi ili drugom subjektu ili radnji, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je delom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

Posluga

Član 365

Ko se neovlašćeno posluži novcem, hartijom od vrednosti ili drugim stvarima koje su mu poverene u službi ili na radu u državnom organu, preduzeću, ustanovi ili drugom subjektu ili radnji ili ove stvari drugom neovlašćeno da na poslugu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Trgovina uticajem

Član 366

(1) Ko zahteva ili primi nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog, neposredno ili preko trećeg lica, da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da nagradu ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Ko koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da nagradu ili kakvu drugu korist da koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljen uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(5) Ako je za posredovanje iz stava 3. ovog člana zahtevana ili primljena nagrada ili kakva druga korist, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(6) Strano službeno lice koje učini delo iz st. 1. do 4. ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to delo.

(7) Nagrada i imovinska korist oduzeće se.

Primanje mita

Član 367

(1) Službeno lice koje neposredno ili posredno zahteva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.

(2) Službeno lice koje neposredno ili posredno zahteva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, kazniće se zatvorom od dve do osam godina.

(3) Službeno lice koje izvrši delo iz st. 1. ili 2. ovog člana u vezi sa otkrivanjem krivičnog dela, pokretanjem ili vođenjem krivičnog postupka, izricanjem ili izvršenjem krivične sankcije, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(4) Službeno lice koje posle izvršenja, odnosno neizvršenja službene radnje, navedene u st. 1. do 3. ovog člana, a u vezi s njom, zahteva ili primi poklon ili drugu korist, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(5) Strano službeno lice koje učini delo iz st. 1. do 4. ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to delo.

(6) Odgovorno lice u preduzeću, ustanovi ili drugom subjektu koje učini delo iz st. 1, 2. i 4. ovog člana, kazniće se kaznom propisanom za to delo.

(7) Primljeni poklon i imovinska korist oduzeće se.

Davanje mita

Član 368

(1) Ko službenom ili drugom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist da službeno lice u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ko službenom ili drugom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist da službeno lice u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primenjuje se i kada je mito dato, ponuđeno ili obećano stranom službenom licu.

(4) Učinitelj dela iz st. 1. do 3. ovog člana koji je prijavio delo pre nego što je saznao da je ono otkriveno može se osloboditi od kazne.

(5) Odredbe st. 1, 2. i 4. ovog člana primenjuju se i kad je mito dato, ponuđeno ili obećano odgovornom licu u preduzeću, ustanovi ili drugom subjektu.

(6) Poklon, odnosno druga korist koji budu oduzeti od lica koje je primilo mito mogu se u slučaju iz stava 4. ovog člana vratiti licu koje je dalo mito.

Odavanje službene tajne

Član 369

(1) Službeno lice koje neovlašćeno drugom saopšti, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju službenu tajnu ili koje pribavlja takve podatke u nameri da ih preda nepozvanom licu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito poverljivih podataka ili radi objavljivanja ili korišćenja podataka u inostranstvu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Službenom tajnom smatraju se podaci ili dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona proglašeni službenom tajnom i čije bi odavanje prouzrokovalo ili bi moglo da prouzrokuje štetne posledice za službu.

(5) Službenom tajnom, u smislu stava 4. ovog člana, ne smatraju se podaci ili dokumenti koji su upravljani na teške povrede osnovnih prava čoveka, ili na ugrožavanje ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije, kao i podaci ili dokumenti koji za cilj imaju prikrivanje učinjenog krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći zatvor od pet godina ili teža kazna.

(6) Odredbe st. 1. do 4. ovog člana primeniće se i prema licu koje je odalo službenu tajnu pošto mu je prestalo svojstvo službenog lica.

Glava trideset četvrta

KRIVIČNA DELA PROTIV ČOVEČNOSTI I DRUGIH DOBARA ZAŠTIĆENIH MEĐUNARODNIM PRAVOM

Genocid

Član 370

Ko u nameri da potpuno ili delimično uništi neku nacionalnu, etničku, rasnu ili versku grupu kao takvu naredi da se vrše ubistva ili teške povrede tela ili teško narušavanje fizičkog ili duševnog zdravlja članova grupe ili da se grupa stavi u takve životne uslove koji dovode do potpunog ili delimičnog istrebljenja grupe ili da se primene mere kojima se sprečava rađanje između pripadnika grupe ili da se vrši prinudno preseljavanje dece u drugu grupu ili ko u istoj nameri izvrši neko od navedenih dela, kazniće se zatvorom najmanje pet godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

Zločin protiv čovečnosti

Član 371

Ko kršeći pravila međunarodnog prava, u okviru šireg ili sistematskog napada uperenog protiv civilnog stanovništva, naredi: vršenje ubistava; stavljanje stanovništva ili jednog njegovog dela u takve životne uslove koji vode njihovom potpunom ili delimičnom istrebljenju; porobljavanje; prinudno preseljavanje; mučenje; silovanje; prinuđavanje na prostituciju; prisiljavanje na trudnoću ili sterilisanje radi promene etničkog sastava stanovništva; proganjanje ili proterivanje na političkoj, verskoj, rasnoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, polnoj ili kakvoj drugoj osnovi; zatvaranje ili otmicu lica bez davanja informacija o tome kako bi im se uskratila pravna zaštita; ugnjetavanje rasne grupe ili uspostavljanje dominacije jedne takve grupe nad drugom; ili druge slične nehumane postupke kojima se namerno prouzrokuju teške patnje ili ozbiljno ugrožava zdravlje ili ko izvrši neko od navedenih dela, kazniće se zatvorom najmanje pet godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Član 372

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi: da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica, lica onesposobljena za borbu ili na pripadnike ili objekte humanitarnih organizacija ili mirovnih misija; napad bez izbora cilja kojima se pogađa civilno stanovništvo ili civilni objekti koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava; napad na vojne ciljeve za koji se znalo da će prouzrokovati stradanje civilnog stanovništva ili nanošenje štete civilnim objektima koje je u očiglednoj nesrazmeri sa očekivanim vojnim učinkom; da se prema civilnom stanovništvu vrše telesne povrede, mučenja, nečovečna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, prisilna sterilizacija, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije ili da se vrše druge radnje kojima se narušava zdravlje ili nanose velike patnje ili naredi raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarnjavanje ili prevođenje u drugu veru; prisiljavanje na trudnoću, prostituciju ili silovanja; primenjivanje mera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivpravna lišavanja slobode i zatvaranja; lišavanje prava na pravilno i nepristrasno suđenje; proglašenje prava i radnji državljana neprijateljske strane zabranjenim, suspendovanim ili nedopuštenim u sudskom postupku; prisiljavanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njenoj obaveštajnoj službi ili administraciji;

prisiljavanje na službu u oružanim snagama lica mlađeg od osamnaest godina; prisiljavanje na prinudni rad; izgladnjavanje stanovništva; protivpravno oduzimanje, prisvajanje ili uništavanje imovine u velikim razmerama koje nije opravdano vojnim potrebama; uzimanje protivpravne i nesrazmerno velike kontribucije i rekvizicije; smanjenje vrednosti domaćeg novca ili protivpravno izdavanje novca ili ko izvrši neko od navedenih dela, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko, kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije, naredi: da se izvrši napad na objekte posebno zaštićene međunarodnim pravom i objekte i postrojenja sa opasnom snagom kao što su brane, nasipi i nuklearne elektrane; da se gađaju civilni objekti koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava, nebranjena mesta i demilitarizovane zone; dugotrajno i velikih razmera oštećenje životne sredine koje može da šteti zdravlju ili opstanku stanovništva ili ko izvrši neko od navedenih dela.

(3) Ko za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva ili ko takvo delo izvrši, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

(4) Ko, kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije, kao okupator, naredi ili izvrši preseljenje delova svog civilnog stanovništva na okupiranu teritoriju, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(5) Ko prei izvršenjem jednog ili više dela iz st. 1. i 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika

Član 373

(1) Ko, kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata ili oružanog sukoba, naredi da se prema ranjenicima, bolesnicima, brodolomnicima ili sanitetskom ili verskom osoblju vrše telesne povrede, mučenja, nečovečna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije ili druge radnje kojima se narušava zdravlje ili nanose velike patnje ili naredi protivzakonito uništavanje ili prisvajanje u velikim razmerama materijala, sredstava sanitetskog transporta i zaliha sanitetskih ustanova ili jedinica koje nije opravdano vojnim potrebama ili ko izvrši neko od navedenih dela, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Ko za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se prema ranjenicima i bolesnicima vrše ubistva ili ko takvo delo izvrši, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika

Član 374

(1) Ko, kršeći pravila međunarodnog prava, naredi da se prema ratnim zarobljenicima vrše telesne povrede, mučenja, nečovečna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije ili da se vrše druge radnje kojima se narušava zdravlje ili nanose velike patnje ili naredi prisiljavanje na vršenje službe u oružanim snagama neprijatelja ili lišavanje prava na pravilno i nepristrasno suđenje ili ko izvrši neko od navedenih dela, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Ko naredi da se prema ratnim zarobljenicima vrše ubistva ili ko takvo delo izvrši, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

Organizovanje i podsticanje na izvršenje genocida i ratnih zločina

Član 375

(1) Ko se sa drugim dogovori da izvrši neko od krivičnih dela iz čl. 370. do 374. ovog zakonika, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ko organizuje grupu radi vršenja krivičnih dela iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ko organizuje organizovanu kriminalnu grupu radi vršenja krivičnih dela iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od najmanje pet godina.

(4) Ko postane pripadnik grupe iz stava 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ko postane pripadnik organizovane kriminalne grupe iz stava 3. ovog člana, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(6) Učiniocu dela iz st. 1, 4. i 5. ovog člana koji otkrije dogovor, grupu ili organizovanu kriminalnu grupu pre nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio krivično delo, odnosno učiniocu dela iz st. 2. i 3. ovog člana koji spreči izvršenje krivičnih dela iz stava 1. ovog člana, kazna se može ublažiti.

(7) Ko poziva ili podstiče na izvršenje krivičnih dela iz čl. 370. do 374. ovog zakonika, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

Upotreba nedozvoljenih sredstava borbe

Član 376

(1) Ko za vreme rata ili oružanog sukoba naredi da se upotrebe borbena sredstva ili način borbe koji su zabranjeni pravilima međunarodnog prava ili ih sam upotrebi, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana poginulo više lica, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

(3) Ko poziva na upotrebu ili priprema upotrebu oružja iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Nedozvoljena proizvodnja, promet i držanje oružja čija je upotreba zabranjena

Član 377

(1) Ko protivno zakonu, drugim propisima ili pravilima međunarodnog prava proizvodi, kupuje, prodaje, uvozi, izvozi ili na drugi način nabavlja ili daje drugom, drži ili prevozi oružje

čija je proizvodnja ili upotreba zabranjena ili sredstava za njegovu proizvodnju, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Službeno ili odgovorno lice koje naredi ili omogući da pravno lice vrši delatnosti predviđene u stavu 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

Protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja

Član 378

(1) Ko, kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata ili oružanog sukoba, ubije ili rani neprijatelja koji je odložio oružje ili se bezuslovno predao ili nema sredstava za odbranu, kazniće se zatvorom od jedne do petnaest godina.

(2) Ako je ubistvo iz stava 1. ovog člana izvršeno na podmukao način ili iz niskih pobuda, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(3) Ako je ubistvo iz stava 1. ovog člana izvršeno na svirep način ili iz koristoljublja ili ako je ubijeno više lica, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

(4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kazniće se i ko kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata ili oružanog sukoba naredi da u borbi ne sme biti preživelih pripadnika neprijatelja ili vodi borbu protiv neprijatelja na toj osnovi.

Protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih

Član 379

(1) Ko naredi da se protivpravno oduzimaju stvari od ubijenih ili ranjenih na bojištu ili ko vrši takvo oduzimanje, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno na svirep način ili ako vrednost oduzetih stvari prelazi iznos od četrstopešest hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako vrednost stvari iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od milion dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

Povreda parlamentara

Član 380

Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata ili oružanog sukoba vređa, zlostavlja ili zadrži parlamentara ili njegovu pratnju ili im spreči povratak ili na drugi način povredi njihovu neprikosnovenost ili naredi da se takva dela vrše, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Surovo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima

Član 381

Ko, kršeći pravila međunarodnog prava, surovo postupa s ranjenicima, bolesnicima ili ratnim zarobljenicima ili onemogućava ili sprečava da koriste prava koja im po tim pravilima pripadaju ili naredi da se takva dela vrše, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Neopravdano odlaganje repatrijacije ratnih zarobljenika

Član 382

Ko, kršeći pravila međunarodnog prava, posle završenog rata ili oružanog sukoba, neopravdano odlaže repatrijaciju ratnih zarobljenika ili civilnih lica ili naredi takvo odlaganje, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Uništavanje kulturnih dobara

Član 383

(1) Ko, kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata ili oružanog sukoba, uništava kulturne ili istorijske spomenike ili druga kulturna dobra ili verske objekte ili ustanove ili objekte koji su namenjeni nauci, umetnosti, vaspitanju ili humanitarnim ciljevima ili naredi da se takva dela vrše, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Ako je radnjom iz stava 1. ovog člana uništen objekat koji je kao kulturno dobro pod posebnom zaštitom međunarodnog prava, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Nesprečavanje vršenja krivičnih dela protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom

Član 384

(1) Vojni zapovednik ili lice koje faktički vrši ovu funkciju, koje znajući da snage kojima komanduje ili koje kontroliše pripremaju ili su započele vršenje krivičnog dela iz čl. 370. do 374, člana 376, čl. 378. do 381. i člana 383. ovog zakonika ne preduzme mere koje je mogao i bio dužan da preduzme za sprečavanje izvršenja dela, pa usled toga dođe do izvršenja tog dela, kazniće se kaznom propisanom za to krivično delo.

(2) Drugi pretpostavljeni koji, znajući da lica koja su mu potčinjena, pripremaju ili su započela vršenje krivičnih dela iz čl. 370. do 374, člana 376, čl. 378. do 381. i člana 383. ovog zakonika, u vršenju poslova u kojima im je on pretpostavljeni, ne preduzme mere koje je mogao i bio dužan da preduzme za sprečavanje izvršenja dela, pa usled toga dođe do izvršenja tog dela, kazniće se kaznom propisanom za to krivično delo.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Kršenje sankcija uvedenih od strane međunarodnih organizacija

Član 384a

(1) Ko suprotno odlukama međunarodnih organizacija kojih je Srbija član i koje su obavezujuće za Srbiju, njene državljane i pravna lica registrovana na njenoj teritoriji, a kojima su uvedene određene zabrane u pogledu privrednog poslovanja sa pojedinim državama ili teritorijama, uvozi, izvozi, prevozi ili posreduje u prevozu dobara, pruža tehničku podršku, vrši transfer tehnologije i znanja ili na drugi način postupajući suprotno uspostavljenim zabranama, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ukoliko je izvršenjem dela iz stava 1. ovog člana nastala materijalna šteta za Srbiju ili su nastale štetne posledice po ugled i interese Srbije, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina i novčanom kaznom.

Zloupotreba međunarodnih znakova

Član 385

(1) Ko zloupotrebi ili neovlašćeno nosi zastavu ili znak Organizacije ujedinjenih nacija ili zastavu ili znak Crvenog krsta ili znake koji njima odgovaraju ili druge međunarodno priznate znake kojima se obeležavaju određeni objekti radi zaštite od vojnih operacija ili naredi da se takva dela vrše, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko delo iz stava 1. ovog člana učini u zoni ratnih operacija, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Agresivan rat

Član 386

(1) Ko poziva ili podstiče na agresivan rat, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.

(2) Ko naredi vođenje agresivnog rata, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

Rasna i druga diskriminacija

Član 387

(1) Ko na osnovu razlike u rasi, boji kože, verskoj pripadnosti, nacionalnosti, etničkom poreklu ili nekom drugom ličnom svojstvu krši osnovna ljudska prava i slobode zajamčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i ratifikovanim međunarodnim ugovorima od strane Srbije, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se ko vrši proganjanje organizacija ili pojedinaca zbog njihovog zalaganja za ravnopravnost ljudi.

(3) Ko širi ideje o superiornosti jedne rase nad drugom ili propagira rasnu mržnju ili podstiče na rasnu diskriminaciju, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(4) Ko širi ili na drugi način učini javno dostupnim tekstove, slike ili svako drugo predstavljanje ideja ili teorija koje zagovaraju ili podstrekavaju mržnju, diskriminaciju ili nasilje, protiv bilo kojeg lica ili grupe lica, zasnovanih na rasi, boji kože, verskoj pripadnosti, nacionalnosti, etničkom poreklu ili nekom drugom ličnom svojstvu, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(5) Ko javno pretilo da će, protiv lica ili grupe lica zbog pripadnosti određenoj rasi, boji kože, veri, nacionalnosti, etničkom poreklu ili zbog nekog drugog ličnog svojstva, izvršiti krivično delo za koje je zaprećena kazna zatvora veća od četiri godine zatvora, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Trgovina ljudima

Član 388

(1) Ko silom ili pretnjom, dovođenjem u zabludu ili održavanjem u zabludi, zloupotrebom ovlašćenja, poverenja, odnosa zavisnosti, teških prilika drugog, zadržavanjem ličnih isprava ili davanjem ili primanjem novca ili druge koristi, vrbuje, prevozi, prebacuje, predaje, prodaje, kupuje, posreduje u prodaji, sakriva ili drži drugo lice, a u cilju eksploatacije njegovog rada, prinudnog rada, vršenja krivičnih dela, prostitucije ili druge vrste seksualne eksploatacije, prosjačenja, upotrebe u pornografske svrhe, uspostavljanja ropskog ili njemu sličnog odnosa, radi oduzimanja organa ili dela tela ili radi korišćenja u oružanim sukobima, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(2) Za delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu učinilac će se kazniti kaznom propisanom za to delo i kad nije upotrebio silu, pretnju ili neki drugi od navedenih načina izvršenja.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 3. ovog člana nastupila teška telesna povreda nekog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(5) Ako je usled dela iz st. 1. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(6) Ko se bavi vršenjem krivičnog dela iz st. 1. do 3. ovog člana ili je delo izvršeno od strane grupe, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(7) Ako je delo iz st. 1. do 3. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(8) Ko zna ili je mogao znati da je lice žrtva trgovine ljudima, pa iskoristi njen položaj ili drugome omogući iskorišćavanje njenog položaja radi eksploatacije predviđene stavom 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(9) Ako je delo iz stava 8. ovog člana učinjeno prema licu za koje je učinilac znao ili je mogao znati da je maloletno, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(10) Pristanak lica na eksploataciju ili na uspostavljanje ropskog ili njemu sličnog odnosa iz stava 1. ovog člana ne utiče na postojanje krivičnog dela iz st. 1, 2. i 6. ovog člana.

Trgovina maloletnim licima radi usvojenja

Član 389

(1) Ko oduzme lice koje nije navršilo šesnaest godina radi njegovog usvojenja protivno važećim propisima ili ko usvoji takvo lice ili posreduje u takvom usvojenju ili ko u tom cilju kupi, proda ili preda drugo lice koje nije navršilo šesnaest godina ili ga prevozi, obezbeđuje mu smeštaj ili ga prikriva, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Ko se bavi vršenjem delatnosti iz stava 1. ovog člana ili je delo izvršeno od strane grupe, kazniće se zatvorom najmanje tri godine.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

Zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu

Član 390

(1) Ko, kršeći pravila međunarodnog prava, stavi drugog u ropski ili njemu sličan odnos ili ga drži u takvom odnosu, kupi, proda, preda drugom licu ili posreduje u kupovini, prodaji ili predaji ovakvog lica ili podstiče drugog da proda svoju slobodu ili slobodu lica koje izdržava ili o kojem se stara, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ko prevozi lica koja se nalaze u ropskom ili njemu sličnom odnosu iz jedne zemlje u drugu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ko delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini prema maloletnom licu, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Ugrožavanje lica pod međunarodnopravnom zaštitom

Član 390a

Ko prema licu pod međunarodnopravnom zaštitom izvrši nasilje ili napadne na njegove službene prostorije, privatni stan ili prevozno sredstvo, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Međunarodni terorizam

Član 391

(1) Ko, u nameri da naškodi stranoj državi ili međunarodnoj organizaciji, izvrši otmicu nekog lica ili neko drugo nasilje, izazove eksploziju ili požar ili preduzme druge opšteopasne radnje ili preti upotrebom nuklearnog, hemijskog, bakteriološkog ili drugog sličnog sredstva, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica ili ako je izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana učinilac neko lice sa umišljajem lišio života ili je učinilac organizator organizovane kriminalne grupe, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

(4) Ko priprema izvršenje krivičnih dela iz st. 1. do 3. ovog člana kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(5) Pripremanje iz stava 4. ovog člana sastoji se u nabavljanju ili osposobljavanju sredstava za izvršenje krivičnog dela, u otklanjanju prepreka za izvršenje krivičnog dela, dogovaranju, planiranju ili organizovanju sa drugim izvršenja krivičnog dela ili u drugim radnjama kojima se stvaraju uslovi za neposredno izvršenje krivičnog dela.

Uzimanje talaca

Član 392

(1) Ko izvrši otmicu nekog lica i preti da će ga ubiti, povrediti ili zadržati kao taoca u nameri da prinudi neku državu ili međunarodnu organizaciju da nešto učini ili ne učini, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Učinilac dela iz stava 1. ovog člana koji dobrovoljno pusti na slobodu oteto lice, iako nije ostvaren cilj otmice, može se osloboditi od kazne.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt otetog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(4) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana učinilac oteto lice sa umišljajem lišio života, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od trideset do četrdeset godina.

Finansiranje terorizma

Član 393

(1) Ko neposredno ili posredno obezbeđuje ili prikuplja sredstva namenjena za potpuno ili delimično finansiranje vršenja krivičnog dela iz čl. 312, 391. i 392. ovog zakonika, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ko podstrekava i pomaže u obezbeđenju ili prikupljanju sredstava za vršenja krivičnog dela iz čl. 312, 391. i 392. ovog zakonika, bez obzira da li je to delo izvršeno, odnosno da li su sredstva korišćena za izvršenje tih dela, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Sredstva iz stava 1. ovog člana oduzeće se.

Glava trideset peta KRIVIČNA DELA PROTIV VOJSKE SRBIJE

Izbegavanje vojne obaveze

Član 394

(1) Ko se, bez opravdanog razloga, ne odazove pozivu za izvršenje regrutne obaveze, obaveze služenja vojnog roka ili obaveze lica u rezervnom sastavu ili izbegava prijem poziva za izvršenje te obaveze, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko se krije da bi izbegao obavezu iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Ko napusti zemlju ili ostane u inostranstvu da bi izbegao izvršenje vojne obaveze iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ko poziva ili podstiče više lica na izvršenje dela iz st. 1. do 3. ovog člana, kazniće se za delo iz stava 1. zatvorom do tri godine, a za delo iz st. 2. i 3. zatvorom od dve do dvanaest godina.

(5) Učiniac dela iz st. 1. do 3. ovog člana koji se dobrovoljno prijavi nadležnom državnom organu može se osloboditi od kazne.

Izbegavanje popisa i pregleda

Član 395

Ko se protivno zakonom utvrđenoj obavezi, bez opravdanog razloga, ne odazove pozivu nadležnog organa za popis ili pregled ili se protivi popisu ili pregledu ljudstva ili materijalnih sredstava potrebnih za odbranu zemlje ili ko pri ovakvom popisu ili pregledu da netačne podatke, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Neizvršavanje materijalne obaveze

Član 396

(1) Ko protivno zakonom utvrđenoj obavezi, bez opravdanog razloga, ne dopremi na određeno mesto, u određeno vreme i u stanju koje omogućava njihovu namensku upotrebu materijalna sredstva ili ne privede stoku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba ili vanrednog stanja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Izbegavanje vojne službe onesposobljenjem i obmanom

Član 397

(1) Ko u nameri da izbegne vojnu službu ili da bude raspoređen na lakšu dužnost sebe ozledi ili na drugi način privremeno onesposobi za vojnu službu ili dozvoli drugom da ga privremeno onesposobi, kao i onaj ko drugog sa njegovim odobrenjem ili bez odobrenja u istoj nameri

privremeno onesposobi,
kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(2) Ako je izvršenjem dela iz stava 1. ovog člana nastupila trajna nesposobnost za vojnu službu,
učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko u nameri iz stava 1. ovog člana simulira bolest ili za sebe ili drugog upotrebi lažnu ispravu ili postupi na drugi prevaran način,
kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

Protivpravno oslobođenje od vojne službe

Član 398

Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja učini da se oslobodi od dužnosti ili da se rasporedi na lakšu dužnost vojno lice ili lice koje podleže vojnoj obavezi,
kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

Samovoljno odsustvovanje i bekstvo iz Vojske Srbije

Član 399

(1) Vojno lice koje samovoljno odsustvuje iz svoje jedinice ili službe najmanje pet dana ili kraće vreme ukoliko odsustvuje više puta u toku jedne godine ili samovoljno napusti svoju jedinicu ili službu za vreme izvršenja važnog zadatka ili povećanog stepena borbene gotovosti jedinice,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Vojno lice koje se krije da bi izbeglo službu u vojsci ili koje samovoljno odsustvuje iz svoje jedinice ili službe duže od trideset dana,
kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Vojno lice koje napusti zemlju ili ostane u inostranstvu da bi izbeglo službu u vojsci,
kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Vojno lice koje priprema bekstvo u inostranstvu da bi izbeglo službu u vojsci,
kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(5) Ko poziva ili podstiče više lica na izvršenje dela iz stava 1. ovog člana,
kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(6) Ko poziva i podstiče više lica na izvršenje dela iz st. 2. i 3. ovog člana,
kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.

(7) Učinilac dela iz st. 2. i 3. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom državnom organu radi vršenja vojne službe može se osloboditi od kazne.

Neizvršenje i odbijanje izvršenja naređenja

Član 400

(1) Vojno lice koje ne izvrši ili odbije da izvrši naređenje pretpostavljenog u vezi sa službom, pa usled toga nastupe teže štetne posledice za službu ili je služba bila teže ugrožena, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice za vojnu službu ili se naređenje odnosi na prijem ili upotrebu oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1. novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine, a za delo iz stava 2. zatvorom od tri meseca do tri godine.

Protivljenje pretpostavljenom

Član 401

(1) Vojno lice koje se zajedno sa drugim vojnim licima usprotivi naređenju pretpostavljenog u vezi sa službom i neće da ga izvrši ili odbije da vrši svoju dužnost, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno organizovano, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana izvršeno upotrebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Vojno lice koje pri izvršenju dela iz st. 1. do 3. ovog člana liši života drugog iz nehata, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(5) Organizator i kolovođa dela iz stava 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(6) Ko vrši pripreme za delo iz stava 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(7) Vojni starešina koji, u okviru svoje nadležnosti, u slučaju dela iz st. 1. do 4. ovog člana ne preduzme propisane, naređene ili očigledno potrebne mere da se uspostavi red, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

Protivljenje vojnom licu koje vrši posebnu vojnu službu

Član 402

Ko se protivi vojnom licu koje vrši stražarsku, patrolnu, dežurnu, čuvarsku ili drugu sličnu službu ili ne posluša njegov poziv ili ne izvrši ili odbije da izvrši njegovo naređenje, pa usled toga nastupe teže štetne posledice za službu ili je služba bila teže ugrožena, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Prinuda prema vojnom licu u vršenju službene dužnosti

Član 403

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreči vojno lice u vršenju službene dužnosti ili ga na isti način prinudi da postupi protivno službenoj dužnosti, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako su usled izvršenja dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice za službu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Za pokušaj dela iz stava 1. ovog člana kazniće se.

Napad na vojno lice u vršenju vojne službe

Član 404

(1) Ko napadne ili preti da će napasti vojno lice koje vrši službu, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana učinilac naneo vojnom licu laku telesnu povredu ili preti upotrebom oružja, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana učinilac naneo vojnom licu tešku telesnu povredu ili je izazvao teške posledice za službu iz nehata, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1. ovog člana učinilac lišio života vojno lice iz nehata, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

Oslobođenje od kazne za dela iz čl. 400. do 404.

Član 405

Ako je učinilac dela iz čl. 400, 401. stav 1, 402, 403. stav 1. i 404. st. 1. i 2. ovog zakonika bio izazvan nezakonitim i grubim postupanjem vojnog lica može se osloboditi od kazne.

Zlostavljanje potčinjenog i mlađeg

Član 406

(1) Vojni starešina koji u službi ili u vezi sa službom zlostavlja potčinjenog ili mlađeg ili sa njima postupa na način kojim se vređa ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do teške telesne povrede ili teškog narušavanja zdravlja potčinjenog ili mlađeg ili ako je delo izvršeno prema više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

Povreda posebne vojne službe

Član 407

(1) Vojno lice koje postupi protivno propisima o stražarskoj, patrolnoj, dežurnoj, čuvarskoj ili drugoj sličnoj službi, pa usled toga nastupe teže štetne posledice za službu ili je služba bila

teže ugrožena,
kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno kod skladišta oružja, municije ili eksplozivnog materijala ili kod drugog objekta važnog značaja, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška telesna povreda, ili imovinska šteta velikih razmera ili su nastupile druge teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(5) Ako su dela iz st. 1. do 4. ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti, za delo iz stava 1. novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine, za delo iz stava 2. novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine, za delo iz stava 3. zatvorom od tri meseca do tri godine, a za delo iz stava 4. zatvorom od jedne do osam godina.

Povreda obezbeđenja državne granice

Član 408

(1) Službeno lice koje vršeci službu na granici postupi protivno propisima o čuvanju državne granice, pa usled toga nastupe teže štetne posledice ili je služba bila teže ugrožena, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno za vreme vršenja dužnosti u naročitim okolnostima ili je usled dela nastupila teška telesna povreda ili imovinska šteta velikih razmera ili su nastupile druge teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Ako je usled dela iz stava 4. ovog člana nastupila posledica iz stava 2. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine, a ako je nastupila posledica iz stava 3. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Neistinito službeno izveštavanje

Član 409

(1) Vojno lice koje pretpostavljenom starešini, usmeno ili pisano, u službenom izveštaju iznese neistinite podatke od značaja za službu ili prećuti neku važnu činjenicu ili prosledi takav izveštaj iako zna da su podaci u njemu neistiniti, pa usled toga nastupe teže štetne posledice za službu ili je služba bila teže ugrožena, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana izvršeno podnošenjem izveštaja od naročite važnosti ili su nastupile teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1. novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine, a za delo iz stava 2. zatvorom od tri meseca do tri godine.

Nepreduzimanje mera za obezbeđenje vojne jedinice

Član 410

(1) Vojni starešina koji u okviru svoje nadležnosti propusti da preduzme propisane, naređene ili druge očigledno potrebne mere za obezbeđenje jedinice, čuvanje života i zdravlja ljudi koji su mu povereni, za osiguranje i održavanje u ispravnom stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe borbenoj gotovosti, za uredno snabdevanje hranom ili vojnom opremom ili za čuvanje i negu stoke, ili da se na vreme i uredno izvrše osiguravajući radovi ili obezbeđenje objekata koji su mu povereni, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ljudi ili imovinu velike vrednosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila teška telesna povreda ili imovinska šteta velikih razmera ili su nastupile druge teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Ako je usled dela iz stava 4. ovog člana nastupila posledica iz stava 2. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine, a ako je nastupila posledica iz stava 3. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom do pet godina.

Nesavesna izrada i preuzimanje naoružanja i druge vojne opreme

Član 411

(1) Vojno ili drugo lice kojem je u preduzeću ili drugom pravnom licu koje radi za potrebe odbrane, povereno rukovođenje proizvodnim ili drugim tehnološkim procesom ili nadzor nad njima, koje nesavesno vrši službu ili obavezu koja mu je poverena, pa usled toga oružje, municija ili druga vojna oprema ne bude izrađena na vreme ili ne odgovaraju određenom kvalitetu, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i vojno ili drugo lice koje nesavesno vršeci službu primi predmete naoružanja ili drugu vojnu opremu koji ne odgovaraju uslovima ili ugovoru.

(3) Ako su usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupile teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako su dela iz st. 1. i 2. ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Ako je usled dela iz stava 4. ovog člana nastupila posledica iz stava 3. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

Nepropisno staranje o poverenom oružju

Član 412

(1) Ko nepropisno drži, čuva ili rukuje poverenim oružjem, municijom ili eksplozivom koji pripadaju vojnoj jedinici ili vojnoj ustanovi, pa time prouzrokuje njihovo oštećenje u većoj meri, uništenje ili nestanak, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Rukovalac skladišta oružja, municije, eksploziva i drugih borbenih sredstava koji ne preduzme mere za njihovo obezbeđenje ili održavanje, pa usled toga nastupi oštećenje u većoj meri, uništenje ili nestanak tih borbenih sredstava, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 2. ovog člana nastupila imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(5) Ako je usled dela iz stava 4. ovog člana nastupila posledica iz stava 3. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do pet godina.

Protivpravno raspolaganje poverenim oružjem

Član 413

Ko prisvoji, otuđi, založi, preda drugom na korišćenje, ošteti ili uništi oružje, municiju ili eksploziv koji su mu dati na upotrebu i služu potrebama odbrane, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina.

Krađa oružja i dela borbenog sredstva

Član 414

(1) Ko ukrade oružje, municiju, eksploziv, borbeno sredstvo ili deo borbenog sredstva koji služe potrebama odbrane, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako vrednost stvari iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od četristopedeset hiljada dinara ili ako je krađa učinjena obijanjem ili provaljivanjem zatvorenih zgrada, soba, kasa, ormara ili drugih zatvorenih prostorija ili je učinjena od strane grupe ili na naročito opasan ili drzak način ili od strane lica koje je pri sebi imalo kakvo oružje ili opasno oruđe radi napada ili odbrane ili za vreme požara, poplave, zemljotresa ili drugog udesa, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(3) Ako vrednost stvari iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina.

Odavanje vojne tajne

Član 415

(1) Ko neovlašćeno drugom saopšti, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju vojnu tajnu ili pribavlja takve podatke u nameri da ih preda nepozvanom licu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito poverljivih podatka ili radi objavljivanja ili korišćenja podataka u inostranstvu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Vojnom tajnom smatraju se podaci koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona proglašeni vojnom tajnom i čije bi odavanje prouzrokovalo ili bi moglo da prouzrokuje štetne posledice za Vojsku Srbije ili odbranu ili bezbednost zemlje.

(5) Vojnom tajnom, u smislu stava 4. ovog člana, ne smatraju se podaci ili dokumenti koji su upravljani na teške povrede osnovnih prava čoveka, ili na ugrožavanje ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije, kao i podaci ili dokumenti koji za cilj imaju prikrivanje učinjenog krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći zatvor od pet godina ili teža kazna.

Neovlašćen pristup vojnom objektu

Član 416

Ko neovlašćeno uđe u vojni objekat ili pravi skice ili crteže vojnih objekata ili borbenih sredstava ili ih fotografiše ili na drugi način snima, iako zna da je to zabranjeno, kazniće se zatvorom do tri godine.

Kažnjavanje za krivična dela koja su izvršena za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba i vanrednog stanja

Član 417

(1) Za krivično delo iz čl. 394. stav 1, 399. st. 1. i 4, 400. st. 1. i 3, 401. st. 1, 6. i 7, 402, 403, 404. st. 1. i 2, 406, 407. st. 1, 2. i 5, 408. st. 1, 4. i 5, 409, 410. st. 1. i 4, 411. st. 1, 2, 4. i 5, 412. st. 1, 2, 4. i 5, 413, 414. stav 1, 415. st. 1. i 3. i 416. ovog zakonika, ako je izvršeno za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba ili vanrednog stanja, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

(2) Za krivično delo iz čl. 394. st. 2. do 4, 397, 398, 399. st. 2, 3, 5. i 6, 400. stav 2, 401. st. 2. do 5, 404. st. 3. i 4, 407. stav 3, 408. stav 2, 410. st. 2. i 5, 411. stav 3, 412. stav 3, 414. st. 2. i 3. i 415. stav 2. ovog zakonika, ako je izvršeno za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba ili vanrednog stanja, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(3) Za krivično delo iz čl. 407. stav 4, 408. stav 3. i 410. stav 3. ovog zakonika, ako je izvršeno za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba ili vanrednog stanja, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Neispunjavanje dužnosti pri sprovođenju mobilizacije

Član 418

(1) Vojno ili službeno lice koje pri sprovođenju mobilizacije za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba ili vanrednog stanja, protivno svojoj dužnosti, ne obezbedi prihvat, raspored i smeštaj mobilisanog ljudstva, prevoznih i drugih sredstava i stoke ili ne obezbedi snabdevanje mobilisanih ljudi i stoke ili u vezi sa mobilizacijom ne izvrši kakvu drugu dužnost, usled čega su nastupile ili su mogle da nastupe štetne posledice, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usled dela iz stava 3. ovog člana nastupila posledica iz stava 2. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

Podrivanje vojne i odbrambene moći

Član 419

(1) Ko uništi, učini neupotrebljivim ili omogući da pređu u ruke neprijatelja odbrambena postrojenja, odbrambeni objekti, položaj, naoružanje i druga vojna i odbrambena sredstva, brod ili vazduhoplov ili preda jedinicu neprijatelju bez borbe ili pre nego što su isprljena sva sredstva za odbranu ili na drugi način omete ili dovede u opasnost vojne ili odbrambene mere, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Ko učini delo iz stava 1. ovog člana u nameri da pomogne neprijatelju, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ko priprema izvršenje dela iz st. 1. i 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od jedne do šest godina.

(4) Ako su dela iz stava 1. ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana imalo za posledicu smrt jednog ili više lica ili je izazvalo opasnost za život ljudi ili je praćeno teškim nasiljima ili velikim razaranjima ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti, ekonomske ili vojne snage zemlje, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Sprečavanje borbe protiv neprijatelja

Član 420

(1) Ko za vreme rata ili oružanog sukoba sprečava građane Srbije ili građane njenih saveznika da vode borbu protiv neprijatelja, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

(2) Ko za vreme rata ili oružanog sukoba propagandom ili na drugi način odvraća građane Srbije ili građane njenih saveznika da vode borbu protiv neprijatelja, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Prelazak i predaja neprijatelju

Član 421

(1) Vojno lice koje za vreme rata ili oružanog sukoba pređe u redove neprijateljske vojske, kazniće se zatvorom najmanje deset godina.

(2) Vojno lice koje se za vreme rata ili oružanog sukoba preda neprijatelju pre nego što je iscrpelo sve mogućnosti odbrane, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

Služba u neprijateljskoj vojsci

Član 422

(1) Građanin Srbije koji za vreme rata ili oružanog sukoba služi neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama ili učestvuje u ratu ili oružanom sukobu kao borac protiv Srbije i njenih saveznika, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Ko vrbuje građane Srbije za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama ili za učestvovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Srbije ili njenih saveznika, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Pomaganje neprijatelju

Član 423

(1) Građanin Srbije koji za vreme rata ili oružanog sukoba pomaže neprijatelju u sprovođenju rekvizicije, oduzimanju hrane ili drugih dobara ili u sprovođenju kakvih prinudnih mera prema stanovništvu, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i građanin Srbije koji za vreme rata politički ili privredno saraduje sa neprijateljem.

(3) Ako je delo iz st. 1. i 2. ovog člana imalo za posledicu smrt jednog ili više lica ili je izazvalo opasnost za život ljudi ili je praćeno teškim nasiljima ili velikim razaranjima ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti ekonomske ili vojne snage zemlje, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Neispunjenje i napuštanje dužnosti za vreme borbe

Član 424

(1) Vojno lice koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu ne izvrši svoju dužnost pa usled toga nastupe štetne posledice za vojnu jedinicu ili za borbenu situaciju, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i vojno lice koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu samovoljno ili na prevaran način napusti svoju dužnost.

(3) Ako su usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupile teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Napuštanje položaja protivno naređenju

Član 425

(1) Vojni starešina koji protivno naređenju napusti položaj sa jedinicom koja mu je poverena, pre nego što je iscrpio sve mogućnosti odbrane, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.

(2) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Napuštanje oštećenog broda i vazduhoplova pre vremena

Član 426

(1) Komandant ratnog broda koji za vreme rata ili oružanog sukoba napusti oštećeni brod pre nego što je izvršio svoju dužnost po propisima o brodskoj službi, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Član posade ratnog broda koji za vreme rata ili oružanog sukoba napusti oštećeni brod pre nego što je komandant broda izdao naređenje za napuštanje ili član posade vojnog vazduhoplova koji za vreme rata ili oružanog sukoba napusti oštećeni vojni vazduhoplov pre nego što je izvršio svoju dužnost po propisima o letenju i korišćenju vazduhoplova, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako su usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupile teške posledice, učinilac će se za delo iz stava 1. kazniti zatvorom najmanje deset godina, a za delo iz stava 2. zatvorom od dve do deset godina.

Slabljenje borbenog morala

Član 427

(1) Ko neposredno pred borbu ili u toku borbe izazivanjem nezadovoljstva među vojnim licima, širenjem uznemiravajućih vesti, bežanjem, bacanjem oružja ili municije, izazivanjem ili širenjem straha ili na drugi način slabi borbeni moral u jedinici ili nanosi štetu borbenoj situaciji, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina.

(2) Vojni starešina koji ne preduzme potrebne mere prema potčinjenom ili mlađem koji za vreme borbe ili neposredno pred borbu širi strah među vojnicima ili na drugi način slabi borbeni moral jedinice ili nanosi štetu borbenoj situaciji, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako su usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupile teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Neizveštavanje vojnih organa

Član 428

(1) Ko za vreme ratnog stanja, oružanog sukoba ili vanrednog stanja ne izvesti pretpostavljenog, starijeg ili vojnu komandu o događaju koji očigledno zahteva neodložno preduzimanje vojnih mera, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posledice, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.

Uslovi za izricanje disciplinske kazne, odnosno mere

Član 429

Za krivično delo protiv Vojske Srbije za koje je propisana kazna zatvora do tri godine, umesto krivične sankcije može se vojnom licu izreći disciplinska kazna, odnosno mera utvrđena zakonom, ako je delo dobilo naročito lak vid i ako to zahtevaju interesi službe.

Krivično delo izvršeno po naređenju pretpostavljenog

Član 430

Neće se kazniti potčinjeni ako učini krivično delo po naređenju pretpostavljenog koje se tiče službene dužnosti, osim ako se naređenje odnosilo na izvršenje krivičnog dela za koje se može izreći pet godina zatvora ili teža kazna, a potčinjeni je znao da izvršenje naređenja predstavlja krivično delo.

Glava trideset šesta PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 431

(1) Danom stupanja na snagu ovog zakonika prestaju da važe Osnovni krivični zakon ("Službeni list SFRJ", br. 44/76, 46/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 i 54/90, "Službeni list SRJ", br. 35/92, 16/93, 31/93, 37/93, 24/94 i 61/01, "Službeni glasnik RS", broj 39/03) i Krivični zakon Republike Srbije ("Službeni glasnik SRS", br. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89 i 42/89, "Službeni glasnik RS", br. 21/90, 16/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02, 80/02, 39/03 i 67/03);

(2) Danom stupanja na snagu ovog zakonika prestaju da važe krivičnopravne odredbe sadržane u:

- čl. 105. i 107. Zakona o izboru narodnih poslanika (" Službeni glasnik RS" , br. 35/00, 57/03 i 18/04);

- članu 45. Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja ("Službeni list SRJ", broj 46/96);
- članu 3. Zakona o zabrani izgradnje nuklearnih elektrana u SRJ ("Službeni list SRJ", broj 12/95);
- članu 92. Zakona o rudarstvu ("Službeni glasnik RS", broj 44/95);
- članu 12. Antimonopolskog zakona ("Službeni list SRJ", broj 29/96);
- čl. 172. i 174. Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji ("Službeni glasnik RS", br. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04 i 61/05);
- članu 27. Zakona o sprečavanju pranja novca ("Službeni list SRJ", broj 53/01);
- članu 87. Zakona o Narodnoj banci Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 72/03 i 55/04);
- članu 330. Carinskog zakona ("Službeni glasnik RS", br. 73/03 i 61/05);
- čl. 179, 181. i 182. Zakona o stečajnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 84/04);
- članu 141. Zakona o lekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik RS", broj 84/04);
- članu 24. Zakona o javnom redu i miru ("Službeni glasnik RS", br. 5/92, 53/93, 67/93 i 48/94);
- članu 33. Zakona o oružju i municiji ("Službeni glasnik RS", br. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98 i 39/03);
- članu 97. Zakona o igrama na sreću ("Službeni glasnik RS", broj 84/04);
- članu 1052. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi ("Službeni list SRJ", br. 12/98, 44/99, 74/99 i 73/00);
- članu 46a Zakona o trgovini ("Službeni list SRJ", br. 32/93, 41/93, 50/93, 41/94, 29/96 i 37/02);
- članu 244. Zakona o tržištu hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata ("Službeni list SRJ", broj 65/02 i "Službeni glasnik RS", br. 57/03, 55/04 i 45/05);
- članu 31. Zakona o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme ("Službeni list SRJ", broj 41/96);
- članu 221. Zakona o osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 55/04, 70/04 i 61/05).

Član 432

Ovaj zakonik stupa na snagu 1. januara 2006. godine.

Samostalni članovi Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika

("Sl. glasnik RS", br. 72/2009)

Član 189[s1]

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe:

- čl. 149. i 150. Zakona o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS", br. 47/03 i 34/06);

- član 173. Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji ("Službeni glasnik RS", br. 80/02, 84/02 - ispravka, 23/03 - ispravka, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05 - dr. zakon, 62/06 - dr. zakon, 63/06 - ispravka dr. zakona, 61/07 i 20/09);

- član 20. Zakona o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama ("Službeni glasnik RS", br. 67/03, 101/05 - dr. zakon i 90/07).

Član 190[s1]

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".